KA IA JONG KA GOSPEL

Da U

Byllienwell Nongialap

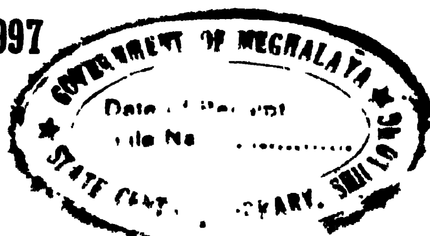
1997

Ka Ia Jong Ka Gospel

DA

U Byllienwell Nongialap

1997

Publisher — T. Rngaid

Sienshon Banynkong — 2000 copies

Dor Rs. 20/-

KHYNDIAT SHAPHANG U NONGTHOH

U Bah Byllienwell u long u khun jong U Ramsai Khar Ryja bad ka Eli Pariong na Nongnah. Maharam Syiemship. Ngam ioh jingtip shai ia ka Sngi-Kha jong u; hynrei na ki jingiathuh-pateng la sngewthuh ba la kha ia u kumba ha ka snem 1912 — 13.

Naduh dang rit u Bah Byllien u long u khynnah uba tipsngi bad ba kwah ban im hok. La kha ha ka ing Khristan hynrei katba nang san u nang sngewthuh ba ka jingim ka long khlem ka Jingpynim u Trai Jisu. Kane ka pynlong ia u ban wad ia Ka, ryngkat bad ka Jingim ba-hok ha ki ktien bad ki kam. Kane ka rukom-im shisha ka la neh haduh ki sngi ka jinglong-tymmen, ba um ju kyn-me ne kynpha iano iano, wat ia la ka tnga bad ki khun ruh. Ka jingialeh-tyngeh jong u ban im riewblei, ka la pynlong ba ka Jingim-hok ka la long noh ka Jingmlien. Pynban u Nongthoh u iathuh ba u iohi tang ka pop suda ha lade; bad kane ka la pynshai ha u ba ka jingim briew hi kam lah ban ioh bynta na ka Jinim-Bynjukut basuk bad U Blei khlem ka Jingbait ka Jingkha-Arsien U Mynsiem U Khrist.

Hadien ka jingiapoi-kha bad ka Welina Syiemlieh, ha ka jinglong briew, ka jingkit ka la nang kham khia, nalor ka jingialeh ban ioh ia ka Jingpynim. Ha kawei ka sngi katba u dang puson bad ia ksaid kumno ban ioh ia Kata kaba u iai thrang, ka jingsngewjynjar-mynsiem ka la hap halor jong u kat ba um sngewkwah shuh ban leit sha bri. Te katba u dang pynleit jingmut shaphang kata, ka Ktien U Trai ka la wan ha ka Bor Mynsiem kaba khraw bad ba phylla, ka da ong, "Ha kane ka sngi nga la pynim ia me". Mar kumta u la iohi ia la ka jingtlot bad ka jinglong bapop bad u la ong, "Ah Trai, katne ki pop rynjain jep nga don kumno Me lah ban pynim ia nga ?" Ka Ktien u Trai ka la wan pat ka da ong, "Hato mem shym la pule ba ka Jingieit ka tap noh ia bun byllien ki

pop?" Mar kumta ka jingjynjar-nynsiem baroh ka la jah noh bad ka Jingsuk ka la wan; ka da shongneh Lapoh ka dohnud, ka da pyndap ruh ia ka mynsiem da ka Jingkmen.

Hadien kata, hapdeng ka Jingkmen, da ka Jingkyrmen u la ong ha lade, "Mynta ngan plied ia ka Bible bad kano kano ka dkhot ba ngan lap nyngkong, ngan ngeit beit" Mar syn plied wak, ki khmat ki la neh ha ka dkhot kaba oñg, "Me la iohi ia U; bad uta uba kren bad me u long ma U" (Ioan. 9:37). Nang ta pat u la kwah ruh ban leh kumjuh ia ka Jingrwai jhem Mynsiem. Mar syn plied, la ioh ia ka dkhot jong ka No. 238 kaba ong,

"La Jingngeit jong nga ka tlot,
U Jisu u ong ha nga ——
Da shisha ia me phar ngan pyllait,
Ngan dkhat noh kynjri mynta."

Hadien kane, U Mynsiem U Blei u la nang trei ia ka Jingpynthymmai bakhraw ha u Nongthoh bad u la long uba dap da u Mynsiem. U la ialap ia ka Gospel da ka jingshlur bad ka Bor u Blei, um ju khynniuh ha khmat kano kano ka jingjia ka jingim. Ka Phang - Pdeng jong ka Jingialap jong u ka long borabor. 'Ka Jinglong Martyr bad ka Jingjanai' (Math. 5:48; Galatia. 2:20; 5:24).

Haba u la 80 snem ka rta, ha 21.5.9? ka por ka la dei ba un leit noh sha la U Trai, khlem pang u Bah Byllien u la ong, Nga kwah ban thiah noh." Ha jingthiah u la phah khot ia la ki khun, u la sneng bad kren ba ki ia ka Ktien U Blei. Te ka bor-met ka la rang tlot nang tlot. U la ong, "Nga ieit ia ka Ktien U Blei," u la kynthup ia ka Bible ha la shadem. u da doh ia ka haduh ba ki kti kim lah shuh ban bat ia ka bad u la iohthiah noh junom. U la leit noh sha la U Trai uba la khreh.

Haba u Bah Lursing, Nongialap u khun rangbah jong u Nongthoh u la ong ia nga ban iarap ban pynbeit lem ia ka Jingthoh u kpa, nga la pdiang ia

ka ; namar la ai da ka jingshaniah ia ka Jingai U Blei kaba u la iohi ha nga. Katba nga dang pule ia ka Jingthohkti, la nang rah ia nga ruh sha ki kyrdan ba kham jrong jong ka jinglong-mynsiem. Te, hapdeng ki thma-poh-ing babun ka jingim, suki jai nga la lah ban pyndep ia ka, da ka Jingialam U Mynsiem U Blei. Kane ka Kot kaba u Nongthoh u la jer kyrteng, 'Ka la Jong Ka Gospel' ka long kaba bit eh ban ai jingshai ia kiba pule ia ka : U Riew-Niam un iohi ba u don tang ha ka Niam, U Nongialap Ktien Blei un sngewthuh ba u shu ialap tang ia ka Ktien ; bad ba kine baroh ar, lada ki mon kin sngewdonkam noh kloi ia ka Jingkylla kaba mut ; Kumjuh ruh ki Bym-ngeit ne ki Riew-Pyrthei, lada ki pyrkhat, kin hap iasaid bad la ka Jingbym-ngeit bad kylli ha lade ka jongno kane ka Pyrthei ka long ! "Kiba ngeit jong ki Balang Khristan bapher kin nang ban pyniapher kano kaba kyntang, Ka Balang jong ki ne ka Dohnud jong ki ? Ka Ing-mane jong ki ne ka Ing-Shong jong ki ? H'oid, ki lah ban sngewthuh ruh ia lade la ki mane Blei katkum ki Kyndon ne Ain-Briew ba la plan ne pyn-shongnia da ka Jingstad hiar pateng na u Adam, jong u Dieng ka Jingtip ... ne katkum ka Jingialam U Myn-siem Bakhuid U Blei Uba la hiar pateng na u Jisu Khrist, u Dieng ka Jingim bad U Dieng Sohwain Ba-Shisha ? Lane, ki dei ki Nongmane-Blei jong ka Jutang Ba-rim ne jong ka Jutang Ba-Thymmai ? Namar Ka Jingmane ka Jutang Ba-Rim ka long Ban Shakri kat-kum ka Hukum ne ka Ain katba ka Jingmane Blei jong ka Jutang Ba-Thymmai ka long, Da ka Jingai-ei ne ka Jingwan-ialam ei (mon-sngewbha) u Mynsiem U Khrist.

Da kaba pule ia kane ka Kot, ai phin ioh ka jingmyntoi ia la ka Mynsiem bad kan long ka Burom ia u Blei bad u Trai jong ngi u Jisu Khrist sha ki bymjukut ; Amen.

Dated Mawlai Kyntonmasar,
Shillong - 793008,
18. 7. 97.

Truemen Rngaid,
Publisher.

KA IA JONG KA GOSPEL

Don tang uwei u Blei : U Blei ba-im, U Nongpynlong bad U Trai jong ka Bymjukut. U long uba phyllu, uba la pyntreikam ia lade bad pynpaw sha ki Briew ha ki Lai tylli ki IA (POR) ne ki BOR - Ka Ia ne ka Bor jong u KPA, ka IA ne ka BOR jong u KHUN bad ka IA ne ka BOR jong U MYNSIEM BAKHUID. Kine ki long LAI ki BYNTA ne RUKOM-TREI-KAM jong u Blei ha ka Pyrthei hapdeng ki Briew. Lah ban don kiba sngewthuh ba-kla ba don Lai ki Blei ; Em, hynrei tang uwei u Blei uba tang Ma U hi : U Blei U Kpa bad U Blei U Khun bad U Blei U Mynsiem Ba-Khuid Ki ia long lang tang uwei U Blei Tang Ma U hi.

Une u Blei uba tang ma U, U la thaw ia ka Bneng bad ia ka Khyndew. Um shym ia thaw tang ia kawei na ki; U la thaw ia ki baroh AR. Ka Bneng ka mut 'Ka Hok' bad 'Ka Khyndew' kamut 'Ka Pop'. U Blei haba u la dep thaw ia ka Khyndew bad ia kiei kiei kiba ha ka, U la thaw sa ia u Briew na ka 'Dewmet jong ka Khyndew' hi. U la pynwandur ia ita i khyndew ha ka Dur la-jong bad u la pyrsad mynsiem na ki thliew-khmut kata ka Dur bad ka la im. La khot ia kata ka Dur-Khyndew ba la im da ka Kyrteng, 'U Briew' bad la jer kyrteng pat ia uta u Briew 'U Adam' ; bad la buh ia U Adam ha ka Kper Eden.

Hadien ba U Blei u la dep thaw ia ka Khyndew, ia kiei kiei kiba ha ka bad ia U Briew, u la sngewbha. Pynban U la sngewkhia eh bad la thait. Balei u la thait ? Namar u la thaw ia ka Pop. bad u la donkam ban shongthait. Hangno u la shongthait ? Ha Bneng keiñ ia kaba U la thaw shuwa. Kata ka mut ba U Blei u la shongthait ha ka Hok.

Ha Eden, U Blei u la buh ia Uwei 'U Dieng-Adong', 'U Dieng Ka Jingtip ia Kaba Bha bad ia Kaba Sniew', bad U la hukum ia u Briew ban aym bam na U Ba lada u Briew un bam, da kaba ïap un ïap shisha. U Briew

pynban u la bam bad u la kyllon sha ka Jingïan. Balei u Briew u la kyllon ? Namar ia u hi la thaw na ka Dew-met jong ka Khyndew kaba long ka Pop. Balei pat ba U Dieng-Adong um lah ban iarap ia u Briew ? Namar um lah ban kren briew bad ba U hi u mih bad u im ha ka khyndew, um don U Mynsiem ka Jingim. Lada u don ka Mynsiem bad ka Jingim un jin da la iasaid bad u Soitan haba u pynshoi ia Ka Im bad U Adam.

Kumno U Blei u la sngew haba u Briew u la kyllon ? Shipor u Blei u la bitar lep kat ban beh noh ia u Briew na ka Kper Eden. La pynjynjar ia ka Dohnud U Blei da kane ka jingkyllon. Balei U Blei u la bitar bad jynjar? Namar ba U ieit eh ia u Briew. Balei u ieit eh ia u briew ? Namar da lade hi U la thaw bad u la pyrsad myn-siem ; kaba mut ba na U Blei hi la pynkha ia u briew. Kumta, wat la u briew u la kyllon, ka Jinglong-Blei ka don ha u. Namar ha u briew ka don ka Met bad ka Mynsiem, kaba mut, Ka Pop bad Ka Hok ne Ka Jing-long-briew bad ka Jinglong-Blei. Kine, namar kata, baroh ar kim ju ia dei jingmut barabor. U Apostol Paul u kren shai ba ka doh ka ialehthma ia u mynsiem bad u mynsiem ia kata ka doh. Pynban u Blei u tip ba kine baroh ar kim lah ban iashong lang; kawei na ki ka dei ban jop. Shisha ka Pop ka la jop ia u briew Balei ka jop pynban da ka Pop ? Namar u Blei u la thaw shua ia ka khyndew bad kiei kiei kiba ha ka bad khatduh eh ia u briew shua ba Un shongthait na ka kam thaw jing-thaw. Haba thaw ia u briew ruh, u Blei u la thaw shua ia ka met hadien kata u sa ai ia la ka mynsiem ha ka. Na kata ka daw u Blei u la shah ba ka Pop kan jop nyngkong shua ba u khun jong U, u Jisu Khrist un wan siew spah noh ia u briew na ka Pop ha ka pyrthei.

Kumno u briew pat u sngew haba u la kylion ? U la sngew pisa bad jynjar, namar u sngewthuh ba ka jinglongblei ka la kynriah noh na ka dohnud jong u. Ka Pop ka la trei donbor bad ym don shuh ka jingjop ha ki jingialeh baroh. U Paul u kyang ha ka jingpisa-lyng-a kut lad da kaba ong, "Ah, nga u briew uba shah lanot khop", ryngkat bad ka jinglyniar-pyrta nongiarap da kaba

bteng biang, "uei u ban pyllait noh ia nga na ka met jong kane ka jingiap ?" (Rom. 7 : 24). Pule ruh Rom. 3 : 10-31. phin shem, "ym don uba hok, ym don shuh uwei ruh". Baroh ka la long kaba pop suda bad kata ka pop ka pynjynjar Kane ka jingpynjynjar jong ka pop ka la pynlong ia u Kaiñ bad u Abel ban pynlong ki jingkñia sha u Blei namar ka pop jong ki. Kita ki jingkñia ki la pynsuk bad pynkhuid ne em ia ki pop na ki ? Em, ki jingpynshongnia, ki jingpynbeit, ki jingpynlongaiñ bad ki jingthaw hukum jong u briew kim lah satia ban pynkhuid ia ka pop hiar pateng na u kpa bad ka kmie jong ki. U Paul u ong, "Namar da ki jingleh ka hukum yn ym pynksan ia kawei ka doh ha khmat jong U ! namar da ka hukum long ka jingiap ia ka pop". Namar lada ka jinglehniam na ka hukum ka lah ban pynkhuid ia ka pop, u Kaiñ un ym jin da la pyniap ia la u para (u Abel). Hangne ka paw shai ba ki io kino ki kynja jingri ne jingmih na ka khyndew kim kot dor ne kot bor ban siewspah ia ka mynsiem u briew. U Paul u ong sha ki Hebru 10 : 4, "Namar ka bymlah ia ka snam ki masi kyrtong bad ki blang ban kit noh ia ka pop". Balei ? Namar ka mynsiem u briew ka long kaba la wan hiar na u Blei • U la pyrsad ia u mynsiem ba-im na ki thliew khmut bad u briew u la im". Na kata ka daw ba u Blei u la ieit katta katta ia u briew (Ioan. 3 : 16) bad u la wan da lade ban siewspah na ka bynta u briew da ka jingshahkñia halor ka diengphna Kalbari. (Heb. 13 : 20-21).

Ka pateng u Moses bad ki shiphew hukum ki lah ne em ban siewspah ia u briew ? Em, kim lah. Lada ki lah, ym donkam ba u Khrist Un wan, sha ka pyrthei (Heb. 10 : 1-10) Balei kim lah ? Namar kim lah ban kren briew ban iasaid ia u soitan bad ban iada na ka pop. Namarkata, u Jisu Khrist n la hap ban wan da lade hi ban pynim pat ia ngi da ka lynti ka Diengphna.

Kaei ka Diengphna ? Ka Diengphna ka long ka hukum kaba la wan buh da u Jisu (Math. 26 : 28, "Namar kane ka long ka snam jong nga, kaba ka jong ka Jutang-Bathymmai ia kaba yn sa pynmih noh na ka bynta kiba bun, ia ka ban map ki pop" (Math. 20 : 20-22). "Ynda

kumta ka kmie ki khun u Sebidi ka la wan ha U bad ka la pan kaei kaei na U". U la ong te ha ka, "Pha kwah aiu" ? Ka la ong ha U, "To hukum ba kine arngut ki khun jong nga kin ioh shong uwei sha kamon bad uwei sha kadiang jong Me ha ka Hima jong Me". U Jisu te u la iathuh bad u la ong, "Phim tip ia kaei ba phi pan. Phi lah ban dih ia ka khuri na kaba ngan sa dih bad ban pynbaptis ia phi da kata ka jingbaptis da kaba yn pynbaptis ia nga ?" Ki la ong te, "Ngi lah", U Jisu u la ong, "Ia kata kaba phi pan phim tip". Ka mut ba kim pat sngewthuh ei ei ia ka jingiap ia kaba Un sa shah. Ynda la sahnarphna ia U, ki la sdang sngewthuh byrngut byrnget. Lada ki la sngewthuh shai kin ym jin da la len ne kynriah noh haba la kem ia u Kynrad jong ki. La katta ruh, haba u Jisu u la mih pat na ka jingtep u la ong (Luk. 24 : 49), "Ha khmih nga phah ha phi ia kata kaba la kular u Kpa jong nga ; hynrei phi te to iashong ha ka nongbah Jerusalem, tad ynda yn pyndap ia phi da ka Bor na jrong."

Te katba ki apostol bad kiba ngeit ki la dang ia ap ia kata ka jingkular ha ka kamra kaba ha neng ha ka Temple ha Jerusalem, ha kaba saw phew sngi, kata ha ka sngi Pentekost, u Mynsiem Bakhuid u la hiar ; la pynbabtis ia ki da ka jingpynbaptis u Jisu - da u Mynsiem Bakhuid bad ka Ding. La plie wang ia ki dohnud jong ki bad u Mynsiem u la rung bad shongsah hapoh jong ki. Te kiei kiei baroh ki la shai kdar ; ka jinglongbriew ka la kynriah noh na ki bad ka jinglongblei ka la wan- U Khrist u la shong hapoh jong ki. Kumta kumba ma U u la iap na ka bynta jong ki, ki ruh ki la kloi ban aiti bad iap—(1) na ka bynta jong U (Jisu) bad (2) na ka bynta ki nongpop. Kumba u Khrist u la ibeiñ ia ka diengphna, ki ruh ki la ibeiñ ia ka diengphna. Te u Jakob bad u Ioannis baroh arngut shipara ki la lah ban dih ia kata ka khuri bad shah ha kata ka jingbaptis jong u Jisu- u Jakob u la iap Myrtyr ; u Ioannis u la shah pynshitom da kaba shet ha u dek bad ka umphniang ba la thnam, hynrei u Blei u la pyllait ia u nangta. Hadien kata, la pynryngkang par ia u sha dew lynnong Patmus. Kane ka pyni shai ba ym dei shuh ka bor jong

ki kaba pynlah ia ki ban shah myrtyr hynrei dei u Khrist uba la shong hapoh jongki. I Kor. 3 : 16, u Paul u ong, "Phim tip ba phi long ka iing shong u Blei; ba u mynsiem u Blei u shongsah hapoh jongphi" ? Ka paw shai hangne ba ka khuri kaba u Jisu u la ai ia ki synran ban dih mynshua ka long tang ka dur ne ka dak jong ka jingpynjaw snam jong u Kynrad ha ka diengphna, kaba u la ong de ba kane ka khuri ka long ruh ka jutang bathymmai. Ka Jutang bathymmai ka mut ka jingpynjaw snam u Trai jong ngi, u Jisu lane ka Jutang ba thymmai ka mut ka snam u Jisu. Kumta, uno uno uba la ioh ia u Jisu ne u mynsiem jong U, u long uba la kloi ban shah pynjaw snam ne shah myrtyr - (1) na ka bynta u Jisu (2) na ka bynta u para bangeit bad (3) na ka bynta ki nongpop - II Kor 4 : 11. Lada ngi dang lah ban shah iap tang na ka bynta u Jisu kam pat biang, lada ngi la lah ban shah iap na ka bynta u para bangeit ruh kam pat biang ne myntoi. Dei tang haba ngi la lah ban shah iap ruh na ka bynta u nongpop ba ngi la kot sha ka jinglong u Jisu bad ngi la long kiba bitnam ban ioh ia ka bainong bneng kaba u la kular, kaba long ka jingim bymjukut - hangta ngi ioh ban shong ryngkat bad U ba ka jaka kaba u la khreh ha bneng. U Jisu u la ong. "Namarkata phin ia long kiba janai kumba u Kpa jong phi Uba ha bneng U long Uba janai Math. 5 : 48. Ban long uba janai ka long ka kam kaba eh shibun kaba u Jisu u la ong, "Da ki briew ka long ka bym lah". Mar. 10 27) Kumta, ka paw shai ba lada uno uno um ioh ia u Jisu ne u Mynsiem jong U, um don bynta bad u Blei bad um lah ban long uba janai. Rom. 8 : 9. U Paul u ong, "hynrei lada uno uno ruh um don u mynsiem u Khrist, uta kein um long u jong U" Balei u Paul u ong kumne ? Ban pynshai shuh kein ba u briew u bym pat ioh ia u mynsiem um lah ban leh ei ei ha ka jingshakriblei, namar ka jinglong jingim bad ka longrynieng jong u ka la dap lpa tang ka pop suda shapoh bad shalor.

Ka Jingphla jong nga kaba nga la mad bad shem ha ka Jingim : — "Ia nga la kha ha ka niam kristan, pynban katba nga nangialeh ban long uba janai katta ka pop ka nang dap. Nga la poi sha kaba u Paul u ong," Ah nga

u briew uba shah lanot khop, namar ia kata kaba ngam mon ia kata nga leh pynban. Hynrei nga shem ym ma nga hynrei kata ka pop kaba shongsah ha nga." Ka paw shai u Paul, ruh lada um iohpdiang ia u mynsiem um lah ban long uba janai. Dei tad ynda nga la pdiang ia u mynsiem Bakhuid, nga sa sngewthuh ba ym ma nga shuh uba dang im hynrei u Khrist u im ha nga bad ym ma nga shuh uba ialeh thma pyrshah ia ka pop bad u soitan, u Blei da u Mynsiem jong U, u ialeh thma naka bynta jong nga...Nga shem ba ka waitlam ka dei u mynsiem, ka umsyep bad ka jingthnam bad ka jingjop ka dei baroh ka jong U—Nga long tang u nongrisa ia ka jingjop jong U na ka bynta jong nga. Dei kane kaba la pynshai ha nga ia kaei kaba u apostol Paul ruh u la ong, "ha kine kiei kiei baroh ngi jop thiaw da uta uba la ieit ia ngi." Te, haba kat kane ka jingjop kaba u Trai u la ai, nga leh aiu na ka bynta jong u ? Ngan iai ainguh bad iaroh ia U na kawei ka sngi sha kawei pat ka sngi khlem kut shuh. Namar kane kein ka long ka jingsiewspah u Jisu Khrist. Na kata ka daw ruh ba nga shit-rhem ban iai ialap ia u Jisu ha ki briew baroh ba kin ioh pdiang ia une u juh u Jisu, ba kin suk jai ka mynsiem bad kin lait phar na ki jingialeh ne ki thma jong ka dohnud shapoh bad jong ka met shabar. Namar kat kiba la pdiang kumne ia u Jisu, la pynjngai ia ka pop na ki kat na kut ka pyrthei sha bakut ka bneng. Nga nguh ia u Blei ba lada ngan im shihajar snem ha ka pyrthei, yn ym lah shuh, ban shem ia ka pop ha nga. Balei ? Dei namar ba u Jisu kein u shong hapoh jong nga. Kumta la pyndep kein ia kaba u Jisu u la ong. "Kumba nga ngam long na ka jong ka pyrthei, kumta phi ruh phim long na ka jong ka pyrthei." Phi ruh ko nongpule bad nongsngap, lada phi la ioh ia u Jisu; ka bneng ka la sdang ha ka dohnud jong phi bad ka don ka jinglong-blei ha ka. U apostol Paul u ong, Phim tip ba phi long ka ïing shong u Blei bad ba u mynsiem u Blei u shongsah hapoh jongphi ?" Na lade hi ngim lah ban long kiba janai : hynrei u Blei uba la wan shong bad ioh kynti ia ngi u la pynjanai ia ngi. Nga nguh ia u Blei ba da U nga la long uba janai kum ma U hi - namar u Blei u la wan shong hapoh jong nga. Kumta nga iai iaroh ia u Blei khlem kut shuh ha-

duh ban da khlad noh nangne, nga iai ialap ruh ia u Jisu kylleng la kylleng, ba ka jing-artatien ia U na nga ka la wai - Uba la siewspah ia nga katne - Ngan iai iaroh ia U junom la junom : Amen.

Ngan kren pat hangne ia ka Jutang ka Kam bad ka Jutang Jingaiei :

Pule Rom. 6 ; 14, u Paul u ong, "Namar ka pop kan ym donbor shuh halor jong phi haba phim long hapoh ka hukum hynrei hapoh ka jingaiei". Ka hukum ka mut ka Aiñ ne ka jingbuh kyndon ba la hukum ban shakri Blei kat kum ki jingpynbeit ba la buh ryntih da ka bor pyniaid. Ka bor pyniaid ka mut ka bor Balang ne ka bor jong kano kano ka seng niam. Na kitei ki ktien u Paul ngi sngewthuh shai ba lada ngi ieng ha ka hukum. ka pop bad u soitan kin iai donbor ban pynkyllon ia ngi. Hynrei lada ngi ieng ha ka jingaiei, ka pop kan ym donbor shuh ban pynkyllon ia ngi Ia ka Jutang barim la khot ka Jutang ka Kam namar ka pynksan ia u nongshakri Blei da ki jingleh. Ka Jutang jingaiei pat ka pynksan ia u nongshakri Blei da ka jingngeit, ym da ki jingleh. Ka Jutang ka Kam ka wan na ka jaid Lebi, ka Jutang jingaiei pat ka wan na ka jaid Juda.

U Jakob u la pynkha ia ki khad-arngut ki khun jong u. Ynda u la tymmen bad jan iap, u la khot ia ki baroh (uwei pa uwei) bad u la kyrkhu. Pule Jenesis 49 : 5-7 - u Simeon bad u Lebi ki ialong shipara, ki tiar ka jingleh jubor long ka waitlam jong ki. Wat ai ba ka mynsiem jong nga kan wan hapoh ka jingiasylla jong ki, ka burom jong nga kan nym iaisah bad ka jingialang jong ki ; naba ha la ka jingbitar ki la ia pyniap ia u briew, bad ha la ka jingmonpathar hi ki la ot noh ia ki masi Long ba la tim ia ka jingbitar jong ki, naba ka la sat eh bad ia ka jingpynhiarkput jong ki ; naba ka la i-runar eh : ngan pynkhlad ia ki ha u Jakob, bad ngan pynsaphret ia ki ha Isreal."

Ka paw shai ba ka hukum ka mih na ka jaid Lebi. Ka hukum ne ka jutang ka Kam ka thew ia ki jingleh-

niam ne jingkñia ba la pynbeit da u Moses ha ka Tabarnakle - Ka jingiaseng ka long ka iingkñia. Kumta ka paw shai shuh shuh ba ha ka jutang barim la buh aiñ ne buh hukum ne da pynbeit ban siewspah ia ka pop u briew da ka snam ki blang bad ki masi kyrtong' Hato kine ki lah ban siewspah ia ka mynsiem u briew ? Em. Hapdeng ki khun Isreal, katba ki Lyngdoh ki nangkñia ban sait pop, ka pop ka nang jyllei, u paitlang u nang tngit bad nang sniew. Balei ? - Namar ka mynsiem u briew ka long kaba na bneng katba ki mrad kñia ki long kiba na ka khyndew - Kim kotbor ban siewspah ne thied ia ka mynsiem u briew sha ka jingkhuid. Kumta ki jingkñia baroh jong ka khyndew ki lah ban siewspah tang ia ka doh, ym ia ka mynsiem. Namarkata, ka Bneng jong ki khun Isreal ka la long ki kambah u Moses ha khmat u Pharro, ka jingjop u Moses ia ki ar-syiem shua ban poi ha u lum Nebo bad kiwei ; nangta ka jingjop u Joshua ia ka Jerikho bad ia ki laiphew-wei syiem shua ban poi sha Ri-Kanan (bad kiwei ki kambah). Ka paw shai ba ka jutang barim ka im da ki thma bad ka waitlam. Kumta la pyndep ia ka jingkyrkhu u Jakob ia u Lebi, u da ong, "Long ba tim ia u Lebi". Pule ruh Galatia 3 : 10, "Namar kat kiba long na ki jingleh ka hukum ki long hapoh ka jingtim keiñ". Shuh shuh Galatia 5 : 4, "Phi la khlad noh na u Khrist, phi kiba kwah ban ksan da ka hukum, phi la hap noh na ka jingaiei keiñ". Pule de Hebru 7 : 12, 18, "Namar haba la pynkylla ia ka jing-long Lyngdoh, la donkam keiñ ba kan kylla ka hukum ruh. Namar ka don ka jingpyndam noh ia ka hukum kaba mynshua namar ka jingtlot bad ka jingbym myntoi jong ka".

Namar kata, ngi sngewthuh shai ba ka hukum ka la duh noh. Haba kumta balei pat bun ki khristan mynta ki im ha ka ? Ka paw shai ba ki la bakla bad ia ka jingbakla jong ki lah ban pynshisha na ka jinglong jingim jong ki ba kim lah ban long kiba janai ; bad ka daw ba kim lah ban long kiba janai ka long ba kim don u Mynsiem u Blei. Haba kim don u Mynsiem u Blei, ki long tang ki khristan leit jingiaseng ne ki Khristan iingmane, ki khristan iathoh-shong-kurim, ki Khristan jing-

kynshew (ai ne lum jingkynshew) ki Khristan pynbaptist, ki Khristan bam Sakramen, ki Khristan jingkhawai ; lait nangta, ki kam jong ki, kiba iadei bad ka pyrthei - Ki long kum ka pyrthei hi - Ki iakajia, iakhwan; iakren sih, ia bishni ia pihuin, ia shun, ia shoh, ialeh mukotduma, ia bamsap, ia sakhi lamler, ia thaw buit lamler ha ki mokuduma bad bun kiei kiei kum kita ym lah ban jer lut. Balei ki long kumne ? Namar ki ieng ha ka hukum bad ki ialeh tang ban pyni ha ki briew ba ki sumar ia ki hukum Balang. Ki pynsngew ha lade bad hikai ia kiwei ba yn pynksan ia ki da ki jingleh, la ka long da ki jingkynshew ba ki ai, ki jingleit jingiaseng, ki jingpynlong jingduwai, jingpynbaptist, jingsait kjat bad kiwei. Ki niew shiliang khmat noh ia kito ki bym lah ban leh iyntih kum ma ki. Ki don tang ka hok u briew kaba la don ha u Moses bad u Joshua; hynrei kim don ka hok u Blei kaba don ha u Jisu Khrist. Kumta la pyndep ia ka jingkyrkhu u Jakob. Jenesis. 49 : 7, ' Long ba la tim ia ka jingbitar jong ki, naba ka la sat eh, ia ka jingpynhiarkput jong ki, naba ka la i-runar eh : ngan pynkhlad ia ki ha u Jakob bad ngan pynsaphret ia ki ha Israel". Balei ki khristan mynta ki iai long kumne ? Namar ki im da ka hukum. Te kumba long u Moses bad u Joshua ki ruh ki long - u Moses ynda u la dap sawphew snem karta, ka la wan ka jingkhot ha u ba un pyllait ia ki khun Israel na ka kti u Pharo. Haba u lap ia u nong Ijip bad u jaid Israel ba ki ia kajia. u la pyniap ia u nong Ijip bad u la pyllait ia u para jaid Israel. Hadien kata u la ong ia u Pharo ban pyllait noh ia ki Israel ; bad haba u Pharo um pyllait, u la leh shibun ki kambah. Te u Pharo u la hap pyllait noh ia ki Israel bad u Moses u la ialam noh ia ki na ri Ijip. Ynda u la mih na ri Ijip u la ialeh thma ia ki ar-syiem bad u la jop ia ki da ka waitlam ynda poi ha u lum Nebo u la iap noh. Te ynda u Moses u la iap, u Trai u la thung noh ia u Joshua ha ka jaka jong u ban ialam ia ki khun Israel. U Joshua ruh naduh u lum Nebo haduh ban da poi sha ka ri Kanan u la ialeh thma bad jop bad phasi ia ki laiphew-wei syiem. Kumta, ka kam jong u Moses bad u Joshua ka la long ban pynkohnguh ia ki jaid bynriew da ka waitlam. Wat hapdeng ki Isreal hi ruh, ia uba pyn-

kheiñ ne leh pyrshah hukum la dei ban pynkohnguh da ka waitlam. Hynrei don ka pop ba dang bit ban map lada yn siewspah ne kñia da ki blang, ki masi, ki paro bad kiwei ki jaid mrad ; don ruh ka pop ka bym bit shuh ban map bad la hap ban shu pyniap noh da ka waitlam ne kaba lynthem-maw Kumta. la pyndep ia kaba u Paul u ong, "Ka hukum ka pynlong noh ka jingbitar" (Rom. 4 : 15). U Ioanis ruh u ong, "Don ka pop sha ka ban iap, don ka pop ym sha ka ban iap, shaphang kata ym dei ban kyrpad." (I Ioanis. 5 : 16-17)

Hynrei ha ka Jingsiewspah U Jisu Khrist ym don kano kano ka pop ka bym lah shub ban map, lait noh ki pop jong kito ki bym kwah shuh ban kylla ka bamut. Ki Khristan kiba im da ki hukum ki ioh ia ka dohnud U Moses bad U Joshua : 'Ieit ia uba ieit bad shun ia uba shun...' - Shuwa ban poi sha ka Ri Kanan ki la pyniap da bun hajar ki briew ha ki thma. Ym tang ma ki, ki Rangbah Lyngdoh ruh ki la pyniap bun bun hajar na ki Khun Israel kiba pynkhein ia ki Hukum jong ki. Ki Khristan mynta ruh kiba ha ka Hukum (Ain-Balang) ki don kajuh ka jinglong - Ki bishni bad shun ia ki Para-Bangeit. Ha ka jingshisha ngi la dei ban ieit wat ia ki nongpop ruh, kumno ngin nang shun pynban ia kiba ngeit ! Ka paw shai hangne ba kiba long kumta, kim dei ki Khristan, ki dei tang ki Riew-niam.

Nga nguh ia u Blei ba da u Jisu Khrist ngam bishni ne shun iano iano. - Philipi 3 : 9, U Paul u ong, 'Bad ba yn shem ia nga ha u, u bym don ka hok ka jong nga hi, kata kein kaba na ka hukum, hynrei ka hok kaba da ka Jingngeit.' Kata ka thew ia ka Jingtrei U Mynsiem Bakhuid, Balei kein ki Khristan ki shu iai long kumne ? Kol. 2 20-22 U Paul u ong, 'Namar ba ki shah ialade ha ki niam ki rukom katba kum ki adong jong ki briew, kiba haba peit ki imat bha, hynrei ki jot noh ha kaba pyndonkam' 2 Timothy 3 : 1-10 bad Judah. 1 : 12,13.

Namar kata; ki Constitution (Riti Synshar Balang), Ki jingbuhryntih ban lehniam bad ki Sacrament ba bun jait ki ialeh ban pynjngai ne khang noh ia ka jingiadei U Khristan

na U Khrist. Namar ki Jingpynbeit ryntih jong ki briew ki khang noh ia ka jingtrei ba laitluid jong U Mynsiem U Blei. Kumta ki ain Balang ki la kylla long noh tang ki ain pyrthei hi. Namar naduh ba U Jisu u la wan sha Pyrthei, ki ain U Moses ki la leit noh sha ki Nongsynshar Pyrthei, Te, ki khristan kiba pynieng ia ki ain u Moses ne kiba bud nuksa ia ki, ki la pynngat ia ka Balang ha ki ain pyrthei; bad ki la pynkhein ia ka Jutang U Jisu Khrist - 'Namar kata, phi wat mad ne wat tba katba kum ki adong jong ki briew namar phin jot noh ha kaba pyndonkam.' Pynban bun ki briew ki shu sngewbiang bad pynksan hi da ki jingpynbiang ia ki jinglehniam ha la ki kynhun Balang; kim ioh i satia ia lade ba ki long tang ki Khristan pyndep rukom ne ki Khristan pyndep sakramen. Pule Galatia 5 : 18 - "Hynrei lada la ialam ia phi da U Mynsiem, phim long hapoh ka Hukum kein." U David ruh u phla shaphang ka Jingsuk jong u briew ha uba U Blei u niew ia ka Hok khlem ki jingleh." Pule ruh - Rom. 3 : 20, 28 - nangta, Rom 5 : 13; 20 - "Namar haduh ka Hukum kein ka pop ka la don ha ka pyrthei, hynrei ym ju khein ia ka pop haba ym don ka hukum. Bad ka hukum ka la rung nalor' khnang ba kata ka jingryngkang kan da mih byllien. Bun kim sngewthuh ia kine ki dkhot, ki ong, 'Ngim long hapoh ka hukum, ngi im kiba laitluid, pynban ki leh pop katba mon. Ki ong shuh shuh, Ngi la ngeit. la biang! U Jisu un sa shu map ei. Don pat ki khristan kiba ong, Ngim lah ban khuid phar katba ngi dang im. Kumta ngin hap leh pop hi khyndiat khyndiat.

Ngi la ngeit bad ynda ngi la iap un pynim ei ma U. Don ruh ki Khristan kiba ong ba ngi dei ban long kiba janai naduh ka Pyrthei. Hynrei la kah noh ia ki khmat ka dohnud jong ki da ki jingbuh - kyndontrei - kam ba bun. Kumta baroh kum kine ki jaid Khristan ki kut hi ha kajuh ka jinglong. Ki long tang ki Khristan Ing - Mane, ki Khristan bam bad dih Sakramen, ki Khristan shah pynbabtis, ki Khristan Iathoh-Shongkurim, ki Khristan Ai - Jingkynshew, Ki Khristan Sait - Kjat, ki Khristan lehnoh kwai bad Duma, ki Khristan Duwai Por Bam, ki Khristan Duwai Step, ki Khris-

tan Duwai Miet (Shuwa ban thiah), khristan Duwai trei (Shuwa ban trei jingtrei) bad bun kiwei kiwei de ki rukom pyn - mlien kiba lah eh ruh ban long tang ki jingpyn - myllen. Nangta ki don ruh ki Khristan khmih Bai - nong Bneng bad ki Khristan Tieng Dujok - Kum kine ki jaid Khristan ki long Khristan ba ki kwah ban poi Bneng ne namar ki tieng ioh poi sha Dujok ki kim don ka jinglong 'Riew - blei hapoh ka dohnud. Ki lah ban biang hapoh ka Kynhuh ne ha Ing Mane; shabar pat kim iapher ei ei na u Nongpop Ka khwan, ka bishni, ka Bamsap bad ka thaw buit shukor ki dap hapoh jong ki. Ki bishni bad shun wat ia la u Para-Bangeit. U Ioannis u ong, "lada uno u ong ba u ieit ia U Blei hynrei u shun ia la u Para - Bangeit u long u Nongshohnoh briew. "U Jisu ruh u ong ia ki Riew Niam", Phi iaid kylleng ia ki duriaw bad ki ryngkew ban pynkylla niam ia ki briew, hynrei ynda uwei u la wan phi pynlong khun dujok arshah ban ia phi hi." Namar haba ki briew ki la ngeit bad wan sha ka Kynhun Balang, kim ai lad shuh ia ki ba kin dang leit sha U Blei.

Kum kitei ki jaid Khristan ki set-kut ia lade bad ia la ki jong shapoh Sem ; bad U Blei U shah - khang shabar. Ki sngew ba ki la leh hok ba ki la sumar bha ia la ki Langbrot ; katba ia ki bangeit kiba don shabar ka Sem jong ki kim niew satia. Kumta, 'Ki ieit tang ia uba ieit', ki niew shiliang khmat, ki bishni, ki shun, ki khniot pynrit ia ka Hima U Blei - Ki pynlong Jingkhang-Bah ia ki Pongshai, ki Khalki ne ki Jingkhang-It-Ki da ialam bad hikai ban rung ne ryngkoh na ka Jingker, ym na U Jisu uba long ka Jingkhang sha ka Jingker jong ki Langbrot. Pule Mathaios 5 : 44, 46, 47. Pule ruh Galatia 5;4-'Phi la khlad noh na U Khrist, phi kiba kwah ban ksan da ka hukum,-phi la hap noh na ka Jingaiei kein'. Nangta, ban shai shuh shuh. pule Rom. 10 ; 4 - 'Namar U Khrist u long ka Jingkut ka hukum ia ka ban long ka hok ia uwei uwei uba ngeit.' - Galatia 3 : 2,6 - 'Tang kane nga kwah ban tip na phi - Phi la pdiang ia U Mynsiem da ki jingleh ka hukum ne da ka jingpynsngew ka Jingngeit ?'; ...'U Abraham u la ngeit ha U Blei bad la niew

ai kata ha u ka Hok.' Ngi sngewthuh shai ba U Khrist u la wan na ka Jaid U Abraham bad la kdew ia ngi ban ngeit ha u Galatia 3 : 13, 14 - U Paul u ong, '...... ngin iohpdiang ia U Mynsiem da ka Jingngeit.' Ioanis 7 : 38, 39 'Jar uba ngeit ha nga, kumba la ong ka jingthoh, ki Wah - Um Ba - Im kin ia tuid noh na ka dohnud jong u. Hynrei ia kane u la kren shaphang U Mynsiem. ia uba kiba ngeit ha u kin sa pdiang.' Galatia 2 : 19 - 20 - U Paul u ong ba ynda ngi la iohpdiang ia U Mynsiem, Bakhuid, 'Ym ma nga shuh uba im, hynrei U Khrist u la im ha nga.' Kumta ha kine kiei kiei baroh ngi jop thiaw da uta uba la ieit ia ngi.'

Ngan kren sa khyndiat shaphang Ka Diengphna ka dei kaei? Ka Jubab ka long - ka Diengphna ka dei ka Hukum U Jisu Khrist, khnang ban iohpdiang bad ban im ha ka Jutang Ba - Thymmai kaba da ka Snam U Jisu. Namar dei tang da kane ka Jutang Ba - Thymmai ba ngi lah ban ioh ia ka Jingmap ki pop ban long kiba khuid bad kiba janai - Mathaios 26 : 27 - 28- Ynda U la shim ia ka khuri bad ba u la nguh, u la ai ha ki Synran) u da ong, To dih na kane phi baroh ; naba kane ka long ka Snam jong nga, kaba ka jong ka Jutang Ba - Thymmai, ia kaba yn sa pynmih noh na ka bynta kiba bun ia ka ban map ki pop.'

Ki Synran baroh ki la ia dih na kane ka khuri, hynrei kim shym la sngewthuh satia aïu kane ka lah ban mut. (Kumta baroh ki la kyllon haba la kem ia U Jisu). Hynrei U Jisu u la thmu skhem ba yn pynlong ia kane Ka Khuri Ka Hukum Ba - Thynmai ne ka Jutang Ba - Thymmai. Haba U Jisu U la shah sah narphna ruh kim pat la sngewthuh. Ym tang katta, hynrei wat haba u la mih pat na ka Jingtep ruh kim pat shym la sngewthuh satia. Hadien ba u Jisu U la mihpat u la ong, "La ai ha nga ka Bor baroh ha Bneng bad ha ka Khyndew." (Mathaios 28 : 18). Katta ruh kim pat sngewthuh hi. Ha U Loukas 24 : 49 - U Jisu u la ong, "Ha khmih ruh nga phah ha phi ia kata ba la kular U Kpa jong nga. Hynrei phi to iai shong ha ka Nongbah Jerusalem tad ynda yn pynkup ia phi da ka

Bor na jrong." Ha U Ioannis 20 : 22-" Te haba u la ong ia kane, U la pyrsad halor jong ki bad u la ong, 'To pdiang ia U Mnsiem Ba-khuid.' Ha kane ka por' ki Synran ki la lah pdiang ia U Mynsiem Ba-khuid. Kumta, ki la dap da ka jingshit - rhem ban ia lum lang biang ban ap ia kata ka jingkular U Kpa da U Jisu. Balei pat ki dang kyllon, haba kumta ?-Ban pyndep ia ka Jingiathuh-lpa, "Yn shoh ia U Nongsharai bad yn pynsaphret ia ki Langbrot." Balei pat ba la shah bad pynsaphret kumta ? - Ban pynsngewthuh ia kiba ngeit ia kaba U Trai U la ong, "Khlem ma nga phim lah leh ei ei ruh em." U Jisu la pynskhem shuh shuh da kaba ong, "Ka myntoi ia phi ba nga ngan leit noh........." ....khnang ba U Mynsiem ka Jingpyntngen. U Mynsiem ka Jingshisha, U Mynsiem ka jingialam, U Mynsiem ka jinghikai, U Mynsiem ka jingpynkynmaw (ia ka Ktien U Blei) bad U Mynsiem ka jingpynkup Bor ryngkat bad ka Ding Un wan ha kiba Ngeit. Te, hadien ka Sngi Pentakost, haba kiba ngeit ki la iohpdiang lut ia ka Jingkular, kim lah shuh ban kyllon bad baroh ki la long ki Martyr lane kiba la iap noh ia lade bad kiba la im tang da ka Jingim U Khrist.

Kumta, la pyndep ia ka jingthmu U Blei baroh—Ba ka ïa U Kpa, ka ïa u khun bad ka ïa u Mynsiem Bakhuid ki la wan. Te, ki Apostol (uwei Pa uwei na ki) ki la iohpdiang ia U Blei ha ka rukom kum U Mynsiem Bakhuid. Bad kine baroh ki Person kiba long U Blei Tang Ma U Hi' ki la shongsah hapoh bad halor ong ki. Namar kata, kim lah shuh ban kyllon. U Jisu u la ong, "Uba kren bein ia U Kpa bad ia u khun dang don Jingmap, hynrei kiba kren bein ia U Mynsiem Bakhuid ym don Jingmap, shuh (Mathaios 12 : 31 ,32). Kane ka la paw shai mynba U Ananias bad ka Saphira (Shi Tnga) ki la krenbein bad lehbein pyrshah ia U Mynsiem Bakhuid, ki la kyllon iap ha khmat U Petros, Ka shai bha, ba haba U Jisu u dang don ha ka pyrthei, ka dang long ka Ïa jong U (Ka la U khun). Hynrei haba U la kiew sha Bneng, ka la long noh ka Ïa jong U Mynsiem Bakhuid (Rom. 8 : 37 -39) Hangne la pyni shai ia ka jingkhlain bym lah kyllon shuh jong kiba

ngeit. Ka jingkyllon jong kiba bun ki Khristan mynta ka long namar kim don U Mynsiem ne ka Bor jong ka Jingpynim. (Rom. 8 : 9). "Hynrei lada uno uno ruh um don U Mynsiem U Khrist uta kein um long u jong U." Bun ki Khristan kim lah ban kot kat haduh ban pdiang ia U Mynsiem U Khrist tang na ka daw ba ki ieng na ka Hukum U Moses ia kaba la pynlong iap noh da ka Met ne ka Snam U Khrist. (Rom. 7 : 4) Namar kiei kiei baroh kiba na ka Hukum ki long ki Hok u briew ; hynrei ha ka Diengphna ym don shuh ka Hok u briew. Namar kiba la rung ha ka Diengphna kamut ki la rung ha ka Jingshah-iap ne ka Jingknia-noh ia kane ka Jingim. Haba la dep knia kamut lah iap. Haba la iap, ka pop kam trei kam shuh, ka jingim baroh hadien kata ka la long noh tang ka Jingim ba thymmai na U Blei ; ka Jingim ba khlem pop; namar ka pop kam don hok ne don bor ei ei shuh-Tang ka Hok U Blei ka synshar ha ka jingim, Ka Dohnud kala long ka Hima U Blei. (Loukas 21 : 17) U Blei tang ma U hi, u synshar ia kane ka Hima bad u briew u kylla long noh u Khun jong kane ka Hima bad u la long uba janai (Mathaios 5 : 48), Te, ka jingkyllon ka lawai : namar ka jingim ka la long ka jingim jong U Blei hi.

Wat ha kat kane ka kyrdan ba pura jong ka Jinglong-Mynsiem, lada U Riew-Khuid um phikir bha, ka bor U Soitan lyngba U Briew ba tymmen ka lah ban rung ha ka dohnud ban ialeh - pyrshah ia ka Bor Synshar ne Rukom Pyniaid - Kam U Blei ha kane ka Hima (Ka Hima U Blei Hapoh Jong Phi). Lada ha kane ka jingim-riewkhuid, u briew u n kylla nongpop biang, U Blei um lah shuh ban map ia u. Balei ? Namar kane ka jingialeh pyrshah jong u riewkhuid (Saint) ka long hadien ba ka Snam jong U Jisu ka la dep sait ne la dep map ; bad hadien ba u la iohpdiang ia ka Bor-Mynsiem jong ka Ia kaba khadduh. Ka ain jingmap ka la kut ha kane ka pyrthei ba mynta ne ha ka ban sa wan. Namar ym don shuh sa kawei pat ka Snam ban pynkhuid ia u 'Riew Bneng. Ka snam U Jiru ka long tang na ka bynta ki Nongpop jong ka pateng bynriew ka pyrthei mynta, ym jong ki briew jong ka pyrthei ban sa wan. La pyntrei kam ia kane ka

Ain (bym lah map shuh) ha U Annanias bad ka Saphira kiba la rung ha ka Jingim bakhuid bad ka Bor jong kane ka Pyrthei Thymmai.

Kumno pat ki Apostol, mynba la khot ia ki sha ka Jinglong-Synran, khlem pat ioh ne ai ha ki ia U Mynsiem ka Bor ruh ki la da leit ialap pynban ! Kane ka long tang namar ka Jingieit —Tang shu iohsngew ia ka Ktien U Blei (U Jisu), la ring lut ia ka Jingim jong ki da ka Jingieit bad sha ka Jingieit. Kumta, ka Jingieit U Jisu ka la pynleh ia ki ba kin long ki Nongtong-Briew, kaba mut, ban khot ia ki briew sha U Jisu ban bud ia U kum ma ki. Te, bun kiba iohsngew ia ka Jingialap jong ki Synran, la ring ia ki ruh da kane kajuh ka Bor-Jingieit bad ki la bud ia U Jisu, Ki Synran ym tang ba ki la ieit ia U Jisu, hynrei la nang pyniar shuh ia kane ka Jingieit ; ki la ieit ruh ia ki briew baroh bad ki kwah ban pynwan lut ia ki sha U Jisu ; khnang ba kin ia ioh lem ia ki jingkyrkhu kumba ma ki ki la ioh. Ki Synran ym tang ba ki la ialap, ki la leh ruh ki Kam - Bah da kane ka Jingieit. Kane ka Jingieit ka don ka Kyrteng Ba-Phylla kaba don ka Bor wat ban beh noh ia ki ksuid, ki Jingpang bad Jing-anna ba bun - jait ; kata, ka dei ka Kyrteng U Jisu. Balei pat kat kane ka Bor ba ki synran ki la ioh, pynban ki dang sakma bad len mynba la kem ia u (Jisu) ? Namar ba kim pat iohpdiang ia U Mynsiem Ka Bor : kaba mut, kim pat ioh ia U Jisu hapoh, ki dang shu ia bud ia U Shabar (Na bar ha bar).

Kaei pat kata ka Hima Ki Bneng ? Ka Hima Ki Bneng ka mut ka jingsynshar U Blei ha ka Bor U Blei kum U Kpa, U Khun bad U Mynsiem Bakhuid.

Nga nguh ia U Blei ba naduh ba nga la rung ha kane ka Hima ki bneng ha kaba ki Lai Person (U Kpa, U Khun bad U Mynsiem Bakhuid) ki shong bad synshar kum uwei U Blei ha ka Jingim, nga la ioh shisha ia ka jingjahthait kaba U Jisu u la kren bad ka pop kam lah shuh ban rung ha nga wat tang shi minit ruh - Ka Dohnud jong nga, ka long ka Bneng - Halleluia !

Ngan pynshai shuh shuh hangne ia ka Jingiapher hapdeng ka Jingshisha bad ka Hok.

Ka Jingshisha ka kham kordor ban ia ka Hok. Ia ka Hok la wallam da U Blei U Kpa. Ia ka Jingshisha la wallam da U Blei U Khun. Haba don ka Hukum, don ka Hok ; ha bym don ka Hukum, don ka Jingshisha. Ka Jingshisha ka long ka Trai bad ka Hok pat ka long ka Mraw. Ioannis 18 ; 37, 38—"Namarkata, U Pilat u la ong ha u, Me, me long U Syiem te, ? U Jisu u la iathuh, Me ong kein ba nga long ma nga U Syiem. Ia kane khnang la kha ia nga, bad ia kane khnang nga la wan sha ka Pyrthei, ba ngan ioh phla skhem ia ka Jingshisha. Uei uei baroh uba da long na ka Jingshisha u shah-shkor ia ka Ktien jong nga. U Pilat u long u Governor jong ka Hima Rom ! hynrei um sngewthuh shaphang ka Jingshisha. Balei ? Namar ka Jingshisha kam pat don ha ka Pyrthei, ka dang don tang ha U Jisu. Ioannis 14 : 6 - U Jisu u la ong, "Nga long ka Lynti, Ka Jingshisha bad ka Jingim..." Shuh shuh, pule Jingpynpaw 21 : 6 - "Nga long Ma Nga U Alpha bad u Omega, Uba Sdang bad Uba Kut ; ha uta uba sliang ngan ai ei na ka jong ka Pukri ka Um ka Jingim." Ka Jingshisha ka Mut aiu te? - Ka Jingshisha ka long ka Jingieit Blei kaba don tang ha U Jisu marwei. - Ioannis 3 : 16 - "Naba U Blei u la ieit katta katta ia ka Pyrthei katba U la aiti noh ia la u Khun ba la kha marwei, ba uei uei ruh uba ngeit ha U un ym jot shuh ; hynrei un ioh ia ka Jingim Bymjukut."

Ha ka Dorbar Blei jong ki Lai Person ha Bneng la ia pyrkhat kumne yn leh ban Pyllait ia u Briew na ka Jingshah-teh-Mraw ha U Soitan bad ka Pop ; bad ba ka Snam jong ki Blang bad ki Masi Kyrtong bad kiwei ki Mrad kim lah shuh ban sait. U Blei U Khun u la ong, 'Ym don da kawei pat ka lad lait tang lada Uwei na Ngi un leit hiar sha ka Pyrthei ban shah knia na ka Bynta ki Pop jong ki Briew. La ia mynjur ia ka. Te, mano kein ban leit ? U Khun u la ong, 'Nga ngan leit.' Kumta, la hukum ia ki Nongiathuh lypa ban pynbna ia kane ka Khubor sha ka Pyrthei shuwa ba U Khun U Blei un wan. Te, ki Nongiathuh-lypa ki la iathuh lypa ia ka Jingwan

jong U. Ka Por ka iaid ; bad la dei ban pynkhreh noh ia kata ka jingwan U Khun U Blei sha ka Pyrthei. Te, U Blei da ka Jingtrei ba - Maian U Mynsiem-Ba-Khuid, U la pynlong Briew ia Lade hapoh ka Kpoh ka Tnei Sotti, ka Mary. La pun, la kha ia U kum u briew bad u la im kum u briew ; hynrei ryngkat ruh bad ka Jinglong-Blei bad ka Bor Ba-Khraw jong U. Te, Une u la long u Khun U Blei uba la wan ha ka rukom kum u briew. Kumta, la khot ia U, 'U Khun U Blei bad ruh 'U Khun U Briew'. - Pynban Ma U Hi u long U Blei uba ha khlieh tam eh. Ym don uba la hukum' ia u ban iehnoh ia ka Bneng bad ban wan sha ka Khyndew. U long ma u hi da lade U Trai jong kiei kiei baroh, U ba la thaw ia ka Hukum bad uba la pynduh noh ia ka. Dei namar ka Jingieit, u la wan ban siewspah noh ia ngi na ka jingbymlah jong ki Ain ka Hok (Ki Hukum U Moses) bad ki Jingknia baroh Kumta, U Khrist um long hapoh ka Hukum hynrei hapoh ka Jingai-ei. Ka Jingai-ei ka mih na ka Jingieit; namar dei tang ka Jingieit kaba lah ban Ai-Ei. Kumta, U Khrist wat la u long ma u hi U Blei ka Bymjukut, namar ka Jingieit, u la ai ei lade shaduh ka jingim kum u briew khnang ban pynlong ia ki briew ban ioh ei ia ka Jingim Blei jong u. Te, u la wan kum u Rangbah Lyngdoh Bymjukut ha ka ruhom u Melkhisedek. La katta ruh, lada u la long ha ka Hukum un jin da la leh ia ka kam Lyngdoh jong ka Jaid Lebi ; bad kum u Lyngdoh ba ha khlieh tam eh, un jin da la knia ne lehniam wat na ka bynta kito ki Rangbah lyngdoh ruh. Pynban um shym la leh kumta. Namar um long hapoh ka Hukum ; hynrei u long hapoh ka Jingai-ei. Te, u la long pynban ka Jingpyndam noh bad pynkut noh ia ka Hukum baroh kawei. U la pyndep ia la ka Jingthmu da ka Jingai-ei - U la ai ei la ka met ban long ka Jingknia bad ka Jingsait noh ia ki Jingpalat baroh da la ka Snam ; bad baroh kaba ki briew kin im kan long noh tang da ka jingai-ei jong u, ym shuh da lade ne da kino ki ain ka hok ne ki Jingbuh hukum. "U Khrist u long ka Jingkut ka hukum ia ka ban long ka hok ia uwei uwei baroh uba ngeit," Rom 10 : 4. Phi la ngeit ne em ha kane ka Jingai-ei (U Jisu)

ne phi ia kwah ban pynksan ia lade tang da ki rukom jingialeh-hok bad kyntait ban ngeit ha U Khrist? - "Ia lade to ït phi la phi long ne em ha ka Jingngeit..." (II Kor. 13 ; 5). Te haba ngi la ngeit ha U Jisu, ngim long shuh hapoh kano kano ka hukum : hynrei tang hapoh ka Jingshisha bad ka Jingai-ei U Blei bad ka Jingim ka long tang hapoh ka Jingialam U Mynsiem Bakhuid. Rom. 8 : 14 - "Namar kat kiba la ialam da U Mynsiem U Blei, kita kein ki long ki Khun U Blei" ; namar phim shym la pdiang ia u Mynsiem ka jinglong mraw pat ia ka ban sheptieng, hynrei phi la pdiang ia U Mynsiem ka Jingtingkhun, da uba ngi ia iam kyrpad, Abba ! Ko Pa. Uta U Mynsiem hi kein u ia phla shai ryngkat bad ka. mynsiem jong ngi ba ngi long ki khun U Blei Kumta, lada ngi long ki khun, ngi long ki nongiohpateng ruh ; ki nongioh-pateng u Blei kein bad ki nongioh-pateng lem bad u Khrist de. "Kumta, ka paw shai ba lada ngi la pdiang ia U Mynsiem ngi la long ki khun trai jong U Blei. Ioannis 16 : 13-15- "Hynrei ynda u la wan ma U. u Mynsiem ka Jingshisha kein un ialam ia phi sha ka Jingshisha baroh." ... Un pyndonburom ia nga. naba un shim na ka jong nga bad un pynpaw ha phi." Te, ki Apostol ; naduh ba ki la pdiang ia U Mynsiem ha ka Sngi Pentekost kim iaid shuh marwei, hynrei ryngkat bad U Mynsiem kum u Nongialam. Kumta, ki hok jong ngi baroh ba ngi leh da lade, ki long tang ki kam tuh suda lymda ngi leh da ka jingai-bor U Mynsiem Ba-khuid. Rom. 4 :2, 3-- "Namar lada la pynksan ia U Abraham na ki jingleh, u don daw ia ka ban sngew-sarong ... " pule de Rom. 3:27, 28 -- "Hangno te ka jingsngew-sarong. La khang noh khop ia ka. Da kano ka rukom? Da ka jong ki jingleh? Em, kein, hynrei da ka rukom ka jingngeit ; namar kata ngi ia pynkut nia noh ba pynksan ia ngi da ka jingngeit khlem ka jingleh ka hukum." Kum ka nuksa, mutdur ia uwei u briew u bym da khlain ka met - U kit shi mon (40 kg.) U khaw na iew. Ynda poi ha shiteng lynti u la thait - palat, um lah kit shuh. Uwei u lok uba lap ia u u la pynkit lem ia uta u khaw shaduh ïng. Ha ïng, don kiba kylli ia u la, u kit hi ne em ia uta u khaw naduh iew shaduh ïng.

Lada u dci uba sarong, un jubab beit ba u la kit hi. Lada u dei uba sngewrit pat un iathuh hok ia kaba la jia baroh bad un ai burom ia uta u lok uba la iarap lem ia u. Ha kajuh ka rukom, lada u Jisu u la kyrshan bor ia ka jingtlot jong ngi bad kit noh ia ka pop baroh na ngi, kumno ngin dang sngewsarong? Ngim don daw ei ei ruh em ban sngewsarong; namar lada um leh i-isynei ma u ngi la shu jot ei ba lynti khlem lah poi ing.

Sa kawei pat ka nuksa ban pynshai ia ka jingiapher jong ka Hok bad ka Jingshisha; Uwei u briew u la buh ia ki Tiar ki tar bad ki Mar kiba donkam, kiba rem dor bha hapoh kawei ka Kper. Ha ka khyrdop jong kata ka Kper la thoh ka Jing-naham kumne: (i) Ym shah iano iano ban rung shapoh Kper khlem jingbit. (ii) Lada lap iano iano ba rung shapoh Kper khlem Jingbit yn shain kuna. (iii) Ia uba tuh tiar, yn aiti sha ki pulit ban set phatok.

Uwei u briew haba u la iohi ia kata ka Adong, u la kwah katta katta ban ioh rung shapoh kata ka Kper bad ban ioh tuh ia kita ki tiar; namar u sngewthuh ba ki tiar kiba don hangta ki dei ban long kiba rem bad haba ki dei kiba rem, ki dei ruh ban long kiba myntoi. Hynrei um sngewnud satia ban rung shapoh ioh don ba lap bad un shah pynshitom kat kum kata ka ain ne hukum (law) ba la buh.

Katkum ka hok jong ka hukum (kata ka ain ba la buh), uta u briew um shym ktah ne shim ne tuh ei ei na kata ka Kper. Kumta, la niew ia u ba u long uba hok, Hynrei katkum ka Jingshisha pat, la niew ba u long u nongtuh ne u ba pop. Namar u la kwah eh ban ioh tuh hynrei um shym ioh lad satia namar u tieng ia ka jingpynshitom ka ain. Habar u paw ba u long uba hok; hynrei hapoh pat um long shuh uba hok. Kumta, katkum ka hukum u long uba hok - Katkum ka Jingshisha pat u long u ba pop. Namar ka hukum ka bishar ne rai na ki kam ne jingleh; katba ka Jingshisha pat ka rai ne bishar ia ka Jinglong ka Dohnud bad Jingmut. Ka

Hok ka long ka Jain - kup U Trai; ka Jingshisha pat ka long ka Met U Trai. U Petros tang shu iohsngew ba U Jisu u la mih pat bran bran u la leit sha Lum Jingtep. U la rung shapoh, u la lap ia ki Jain Kup jong U; um shym lap shuh ia ka Met; namar ka Met ka la im biang bad ka la mih noh. Pule na ka Gospel Ioannis. 20 : 6, 7. Kane ka long ka Pharshi kaba khraw. Ki Jain-kup ki thew ia ki hukum ba la ai ha u Moses ha u Lum Sinai. Ia kine la dep tep lang bad ka Met U Jisu bad kim shym lah shuh ban mih pat lem bad u. Hynrei U Trai U la mih pat. Nangta pat, ka hukum ka long kaba kynja dewmet; U Trai u long uba kynja Mynsiem, uba kynja bneng.

Namarkata, U Trai u la pynduh ne pyndam noh ia kane ka Hukum bad ym shym la shah shuh ba kan im pat - Galatia 4 : 24, 25. Kumta, uno uno uba dang im ha ka Hukum, u dei u briew jong ka Jingtep, u pynkynroi pat ia kaba pyut bad kaba iw-tung. Bad haba u la iw ia ka jingiw-tung jong ka hukum, ka pop ka la khie im pat hapoh jong u. Pule Rom. 7 : 1-25 - U Briew haba u dang khynnah u long hapoh ka hukum u Kpa, la u sngewjaituh u hap ban leh ia kaba u Kpa u ong; u tieng ioh shah mai, shah sympat ne wat ban duh bam bad shah beh ïing ruh. Kumta ruh ki briew jong ka hukum la ki khlain bha ka jinglong awria bad jur ki jingmut klim! hynrei na ka jingtieng ia ka hukum (Ain Balang); ne ha ka jingmut bieit, ki tieng ioh duh Bneng bad shah bret ei sha Dujok, ki hap ia pyneh dohiap ban ym ioh leh ia kum kita da ka kam. Ka jingkwah rhah ban ioh khwan ruh ka jur bha hynrei ki ia pyneh ia kata ruh ban ym leh da ka kam - Ka Dohnud pat ka la pyut. Namarkata, ngi iohi shai ba "Ka Hukum ka kha ia ka Pop, ka pop pat ynda ka la san ka kha ia ka Jingiap kein".

U juh u khynnah, ynda u la rangbah um long shuh hapoh ka hukum u Kpa. Ha ki kam iing baroh um shu thiah ne shong ban ap hukum ban trei; hynrei u la sngewthuh hi kano ka kam kaba dei ban trei noh bad kano kaba dei ban dang ieh shuwa. U leh ia kaei kaei da ka jingshemphang, haba la ia sngew-

thuh jingmut bad u Kpa. U Kpa u kyntu ban nym trei dukhi than, ban poi sha iing dang shai. U sngewthuh ba kata ka long kaba dei bad u ju leh kumta. Hynrei don ruh ki khep ba u la poi iing ynda la kham miet. Namar haba u la rangbah, u la sngewthuh hi ia ka jingdawa ka kam. Mynta u trei minot da ka jingieit ia ka kam, ym shuh tang namar ba la hukum ia u da u Kpa. U Khristan ruh u leh-hok ha ka Jingshisha, ym ba u tieng ioh duh Bneng ne ioh poi dujok; hynrei da ka Jingieit ia ka kam U Khrist. Kam pher shano un poi, tangba bad U Jisu.

Nga nguh ia U Blei ba ngam im shuh ka Jingim kaba sheptieng ne ka jingim kaba khmih jingmyntoi shimet. Namar haba ma U u long U Trai, nga ruh nga long trai lang. Lada u Khrist u don ha Bneng, nga ruh ngan don ha Bneng; lada u don ha dujok, nga ruh ngan don lang hangta; namar nga tip ba ka dujok ruh kan long Bneng haba u Khrist u don. --Ngam lah shuh ban khlad na U. --"Uei u ban pyniakhlad ia nga na ka Jingieit U Khrist?" Pule Rom. 8:35. Namar ka Jingshisha ka long ka Jingieit; bad ha ka Jingieit la duh ka Jingsheptieng -- 1 Ioannis 4 : 18 & Jingrwai U Solomon 8 : 6, 7.

Balei kein u Jisu u ieit eh ia u briew katne katne haduh ba u la hap ban hiar sha ka pyrthei ban shah iap na ka bynta u briew? U don jingiadei aiu kein bad u Briew ? -- Ko Briew, U Blei u don ka Jingiadei kaba jan kein. U long U Kpa jong ngi bad ngi long ki Khun jong U naduh kaba mynnyngkong. Wat la u la thaw ia ka met na ka Khyndew, pynban u la ai ia la ka Mynsiem ha kata ka Met ba kan im. Kumta u Blei u la thaw ia u Briew na ki Ar Tylli ki Tynrai :- (i) Ka Met na ka Khyndew bad (ii) Ka Mynsiem na Lade (na U Blei hi). Kane ka long ka Nongkynti jong U Blei. Ka long ka kynja Mar kaba kordor tam jong ka Bymjukut. Ka long kaba kynja bneng kein. Te, ha ka jingbym-kohnguh shuh ia la u kpa, ka la iaid wir ha ka pyrthei, ka da klim sih ia u Soitan bad ki Angel jong u (ki mynsiem ba shukor).

Ka la leh ia kiei kiei ha ka Jingkut-lad; ka pyrshang ban buhrieh ia la ka Jinglong-sniew na la U Nongthaw. Ka ialeh ban pyntngen ia lade da la ki jinglehthawburom. Ka da rap jot ne pynsngew ia lade kum bymdon shuh ba iohi ia ka jinglyngkhuid jong ka.

Ka Mynsiem ka pyniaid ia kane ka Met. Kane ka pynsabud ba dei u Blei hi ruh uba pyniaid ia ka Khyndew (pyrthei). Haba ka jingiap jong u briew ka jia ha ka pyrthei, ka Mynsiem bad ka Met ka leit phai sha la ka jong ka Tynrai na kaba ka la wan -- Ka Mynsiem bad ka Met ki leit phai sha la ka jong ka jong ka Tynrai na kaba ki la wan -- Ka Mynsiem sha U Blei bad ka Met sha ka Dewmet (Khyndew). Ka jingiapher ka long ba ka Met kam da kordor eh kumba long ka Mynsiem. Mathaios 16 : 26 -- "Naba u briew un myntoi aiu lada un ioh ia ka pyrthei baroh bad un duh noh ia la ka Mynsiem?" Ka Dewmet ka wad ia ka Met bad U Blei u wad ia ka Mynsiem. (Ekle.-12 : 7).

Te, haba u wan ban wad ia la ki jong, u la donkam ruh ban pynkhreh ia ka Jaka hangno yn buh lada jia ba dang lah ban shem. Bad U Blei uba stad u la pynkhreh lpa ar ki Jaka shong. Kawei ia kito ki Khun kiba haba u la shem, ki dang kylla kaba mut bad dang kohnguh biang ia u; bad ia kum kine u shah ban shong lang bad u ha la iing, ha Bneng. Kawei pat ka Jaka u la khreh na ka bynta kito ki khun kiba haba u la shem, kim treh kylla bamut shuh, ki nang ialeh-pyrshah pynban ia u (ia la u Kpa). Ia kum kine la khreh ka jaka kaba kyrpang shabar na la iing; kata ka long ka Dujok. Jingpynpaw 22 : 14, 15 ; 20 :-11-15: 21 : 8.

Kaba kham phylla shuh shuh ka long ba U Trai u la wan ban siewspah (thied pat) ym tang ia ka Mynsiem; hynrei wat ia ka Met ruh. Ka khyndew kam lah ban shu bat sah ia ka (Met), namar ka Khyndew hi, na la ka jinglong-tynrai kam long na la ka jong -- Dei U Blei hi uba la thaw ia ka. Kumta ruh ka met ka

dei ban leit lang bad la ka mynsiem ha ka Turoi jong ka Jingmih-pat --1 Korinth 15 : 51, 52 ; I Thesaloni 4:16. U Jisu ruh haba u la mih pat na kiba iap, u la mih pat ym tang ka Mynsiem hynrei bad ka met. Ka bor ka khyndew kam lah shuh ban pynpyut ha ka jingmih-pat kiba iap.

Nga ngeit phi la sngewthuh mynta ia ka jingiadei jong phi (met bad mynsiem) bad u Blei. Namar kata, ym dei shuh ban pyntrei-kam ia ka hukum barim ha kane ka Hima U Blei kaba thymmai kaba long kaba kynja mynsiem. Pule Rom. 7 : 4 -- U Paul u pynshai, "Kumjuh te ma phi ko para jong nga, la pynlong iap ia phi ruh ia kata ka hukum da ka met U Khrist ; khnang ba phin ioh kurim bad uwei pat, bad uta kein ia uba la pynmih-pat na kiba iap, ba kumta ngin ioh seisoh sha u Blei."

Kumta ka paw shai kdar ba ka hukum barim ba la ai ha u Moses ka la duh, ba la pynlongiap ia ka da ka Met u Khrist. Balei ba la pyniap-duh noh ia ka ? --Namar ka hukum ka bat bad trei ia ka kam pynshitom bad kam pyniap briew ba u ba pynkhein ia ka u dei ban hap beit ha ka jingpynshitom ne shah pyniap. U Khrist u la kit ha lade ia ka jingiap-mynsaw ba khraw tam ban pyllait noh ia ki briew baroh na ka Jingtim bad ka Tyr-ut jong ka hukum. Uba la im da ka Jingngeit ha u Jisu u la long shabar jong ki kyndon ka Hukum-Briew hynrei tang hapoh ka jingpyniaid-kam ka Jingngeit. Namar uba la ngeit ha u, ka mut u la dep kylla kaba mut bad long riew-khuid. U la lait na ka jingpynshitom jong ka hukum ne ain briew. Te ha u Khristan, la u iap suk ne iap mynsaw, ym ma u shuh uba iap - Dei ka jingiap kaba iap hi. Namar u briew um don hok shuh ban pynshitom para briew ; namar "Ka Kput ka long ka jong nga, ngan leh kylliang ma nga," ong U Trai. Pule ruh Galatia 3 ; 13-18 - "U Khrist u la siewspah ia ngi na ka Jingtim ka hukum da kaba la pynlong ia u ka jingtim na ka bynta jong ngi ....." Kumta baroh ki Khristan kiba dang im bad hikai ia ki hukum jong ki ha ka rukom ki hukum u Moses, ki long baroh hapoh

ka jingtim ; ma ki bad ki norgbud jong ki. Galatia 3 : 10, 12 - "Namar kat kiba long na ki jingleh ka hukum ki long hapoh ka jingtim kein." Ka jingtim ka hukum ka la rung naduh pdeng jong ka Kper Eden. Ba haba U Briew bad ka Briew (Adam bad ka Im) ki la pynkhein, la tim ia ki haduh ki khun ki ksiew jong ki pateng la pateng, kat haduh b'ym don shuh uwei ruh uba lait ; namar kat uba mih pateng na ki u mih na u symbai jong ka jingpynkhein hukum. Kat kiba la kha na ka briew ki long hapoh ka jingtim. Ym tang katta, la tim lang ruh wat ia u bsein uba long tang u mrad, uba la don kti ha ka jingpynkhein hukum. Kane ka dei ka bor jong ka jingtim ka hukum. Da kane la pynlong ruh ka jingtim kaba khia tam ha u soitan - Genesis 3 : 14, 15. Te, ia ka ba U Blei u la tim ban iap, ka iai sah hi kaba iap shaduh bymjukut ; ym lah shuh ban dang ioh jingim da ka hukum.

Pynban, ka Jingieit Bymjukut jong U Blei kam shym lah ban shu iehnoh sah ia u briew ha kat kata ka jingtim bymjukut jong ka hukum. U la pynpaw naduh ka Eden hi ban pynjot noh thiaw ia ka buit jop-thma jong u soitan baroh da kaba u la kren ha u Bsein - Genesis 3 : 15 - "Bad ia ka jingshun ngan buh hapdeng jong me bad kata ka briew ; bad hapdeng u Symbai jong me bad u Symbai jong ka. U Symbai jong ka un pynlwet ia ka khlieh jong me bad me men pynlwet ia ka Khongdongjat jong u. "Kane ka dei ka jingiathuh-lypa jong U Blei ba u la plan ban wan sha ka pyrthei da u Jisu U Trai jong ngi, da kaba pynlong ia u U Symbai jong ka Briew, ban pynlwet ia ka khlieh u Soitan bad ban pyllait noh ia ki briew baroh na ka Jingtim bymjukut jong ka hukum.

Balei u Blei haba ka hukum ka la kit ia ka jingtim naduh ka Eden, u dang ai biang sa Shiphew (10) tylli ha U Moses ? - Exodos 20 : 3-17. Ka Jubab ka long, 'Namar ka dohnud runar jong ki briew' ; khnang ba kin sheptieng ban leh ia kaba sniew. Nangta, ngan ai ksai hangne khyndiat - Ba ki nongpule kiba ngam bad puson jylliew ki lah ban sngewthuh lpa ba ki Shiphew hukum hi naduh kaba sdang ki la kit ne don lpa ka

jingduna ; Phin kynmaw ba u Paitlang U Blei um shym ioh shuh ia ki Hukum ba la thoh ha ki Maw Lyngkniap ba la ai da U Blei ; hynrei ha ki Maw Lyngkniap ba la shna da U Moses - Namar ia ki Maw Lyngkniap ba la ai da U Blei, U Moses u la lympat pynpait noh mynba u la bitar ia ki kam runar jong ki khun Isreal. Shuh shuh, ka hukum ka thung Lyngdoh da u para briew ban lehniam na ka bynta uwei pat u para briew ; kata ruh da ka snam jong ki mrad. Kata ka mut ban shakri ia ka hukum, la hap ban thung Lyngdoh da uba tlot bad ban sait pop da kaba kham tlot - Na U Briew sha U Mrad. (Lebitikos 16 : 15.)

U Blei u ieit katta katta ia u briew. Borabor u thaw-lad ban pynbeit ia ka jinglong runar jong u. La shem te, ba ka hukum ka tlot than bad kam myntoi ne lah ban leh ei ei ban pynbeit ia ka jinglong-mynsiem jong u briew. Katba nang thaw ki ain ban pynbha, katta u briew u nang pynkhein ain bad nang sniew. U Blei pat u kwah ba u briew un long uba janai. Kumta u la hap ban pyndam noh syndon ia ki hukum baroh. (Heb. 7: 18, 19 -- "Namar ka don ka jingpyndam noh ia ka hukum kaba mynshuwa namar ka jingtlot bad ka jingbymmyntoi jong ka... "Hebrew 7: 12-14 --- "Namar haba la pynkylla ia ka jinglong Lyngdoh, la donkam kein ban pynkylla ia ka hukum ruh..". Baroh ki Lyngdoh ki long na ka Jaid Lebi. Hynrei u Trai u la pynkylla ruh ia kane. U Jisu, U Lyngdoh bymjukut bad u Rangbah Lyngdoh ba khraw tam u long na ka Jaid Judah. Ka Jaid Lebi ka long ka Jaid ba la tim; katba ka Jaid Judah pat ka long ka Jaid ba la kyrkhu-- Genesis 49: 5-7; 8-10.

Kumta kito baroh kiba im da ka hukum bad kiba hikai kumta ia ki briew, ka pop ka ioh lad ban kem daw bad ka pynkynroi ia ki jait pop baroh ; kat haduh ba ki Nongialap ia ka Jingkhuid bad ia ka Bor U Mynsiem ki kylla long kiba tngit tam bad ki Nongkyntait ia U Mynsiem U Blei.

Rom. 7 : 8-11 —— "Hynrei kata ka pop haba ka la kem-daw, da kata ka adong ka la trei pynshait ha nga ia ka kynja jing-i-kwah baroh ; namar khlem ka hukum, ka pop ka long kaba iap. Te kata ka adong ia kaba la buh khnang ia ka ban pynim, ia kata kein nga shem ba ka long ka ban pyniap Na'nar kata ka pop haba ka la ioh dong, da kata ka adong ka la shukor ia nga, bad da kata hi ka la pyniap ia nga."

Balei u Paul u kren kumne ? — Ka paw na ka jingkren jong u ba naduh ba u la pdiang ia u Jisu ha Lynti Damaskos, u la iaid da u Mynsiem. Hynrei kumno re kumno, u la shah pynshoi ha ka Hukum bad u la kum rung ha ka. Te ka pop ka la khie im ha u Paul bad u Mynsiem U Blei u la sdang ban kynriah noh. Kane ka dei ka por ba u Paul u iakynduh ia ki jingeh ba khraw tam ha ka Jingim-Shakri-Blei ; bad ha ka jinglyng-a u la ong, "Ah nga u briew uba shah lanot khop ; uei u ban pyllait noh ia nga na ka Met jong kane ka jingiap ?" Rom. 7 : 24. Te haba u la sngewthuh ia ka Jinglong-Khlem-Bor hapoh ka Hukum, u la kynriah syndon bak na ka; bad u Mynsiem U Blei u la wan biang hapoh jong u bad ka pop shisyndon ka la kynriah noh na u junom. Te u la shad-kmen biang ha u Mynsiem Ba-khuid bad ka Bor U Blei. U la iathuh ia kane ha ka shithi sha ki Nong-Rom 8 : 1-14 — Namar kata, mynta ym don ka jingpynrem ia kita kiba ha u Khrist Jisu, ki bym iaid katba kum ka doh hynrei katba kum u Mynsiem .... Namar kat kiba la ialam da u Mynsiem U Blei, kita kein ki long ki khun U Blei."

Ngi iohi shai mynta ba ka Hukum ka khlain katta katta ban pynkynriah noh ia ka Jingtrei U Mynsiem U Blei wat na u Apostol hi. Ban kham shai shuh shuh, pule na ka Shithi u Paul sha ki Rom. 5: 13, 14 — "Namar haduh ka Hukum kein ka pop ka la dong ha ka pyrthei, hynrei ym ju khein ia ka pop ha bym don ka hukum. Pynban kata ka jingiap ka la synshar naduh U Adam haduh U Moses." Haba kumta hato ka long ka pop ban leh ia ka hukum ne ban long

hapoh jong ka hukum? Em, ym kumta. Te balei bym bit shuh ban im ha ka hukum? — Ka daw ka long, namar ka Hukum ka la shah-jop lpa ha u Soitan naduh ka Kper Eden. Kumta ruh baroh kiba im ha ka Hukum ki long hapoh ki Kti jong u Soitan, u Nongjop jong ka. Bad u donbor ban pyniaid katba u sngewbit ma u. Rom. 8:20 — "Namar ia kata ka jingthaw la pynlong hapoh ka jingthala ym da la ka mon hi, hynrei da uta uba la pynhapoh ia ka." Uta uba la jop ia ka Hukum, u la pynlong ia ka hapoh jong u. Kumjuh ruh kita kiba la pyniasoh ia lade bad ka Hukum, ki la long hi hapoh jong u (Soitan).

Namar kata, da ka Jingpyn-i U Mynsiem bad ka Bor u Blei, nga maham ia ki para Khristan baroh ban nym pyniasoh shuh bad ka Hukum, hynrei ban pyniasoh ia lade da ka Jingngeit bad Kohnguh ha U Mynsiem jong u Khrist. Galatia 3: 1, 2, 11 — "A ki Galatia kiba bieit! Hato uei uba la pynthame ia phi, haba ha pyrshah ki khmat jong phi la pyn-i shynna ia u Jisu Khrist ba la sahnarphna ia u? Tang kane kein nga kwah ban tip na phi: Phi la pdiang ia u Mynsiem da ki jingleh ka hukum ne da ka jingpynsngew ka jingngeit?...... Te, ba yn ym pynksan iano iano ruh da ka hukum ha khmat u Blei, ka paw shynna, naba uba hok un im da ka jingngeit."

Ko Nongpule Ba-ieit, nga ngeit phi la sngewthuh shai mynta ia kine kiei kiei ba la pyni haneng —— Ba ka Hukum Ba-Rim ka la duh noh; namarkata, wat shah, wat ktah bad wat tba shuh ia ka.

Hangne ha Pyrthei, ka Bneng jong u Adam bad ka Im ka dei ka Kper Eden; ka Bneng jong ki Khun Israel pat ka dei ka Ri Kanan. Hynrei ka Bneng jong ngi ki Khristan kiba la dap da u Mynsiem U Khrist ka dei ha ka Dohnud jong ngi hi —— Iaroh I'u Trai!

Ka Bneng jong u Adam bad ka Im ka la duhnoh naduh ba ki la shah jop ha u Soitan; ka Bneng jong ki Khun Israel ruh ka la long tang ha kito ki Por jong ki

Mana bad ki Jingjop - thma, bad khamtam haba ki la poi ha ka Ri Kanan, ka Ri kaba tuid da ka Dud bad ka Ngap. Eksodos 33 : 3 ; Duet. 11 : 8 9. Ym don por ban iathuh lut hangne ia ka Bor bad jingjop jong u Samson, U Gideon' Ka Debora, Ka Esther. ter ter haduh U David bad kiwei. Hynrei ka Jingkylli kaba donkam ka long. Shaei ka Eden bad ka Ri Kanan jong ki Khristan mynta ?— Ha ka doh, ym don shuh. Ha ka Mynsiem te ka kham khraw bun hajar bad paew hajar shah. Ka Bneng jong ki Khristan ka dei kata ka Jingim kaba la shem ia U Jisu ; namar ka Hima U Blei ka dei ka Dohnud ha kaba U Trai Jisu u synshar.

Ka Hima ba synshar da ka Hukum bad ka Hima ba synshar hi da u Blei (U Mynsiem Ba-Khuid) ki iapher katta katta. Ia ka Hima jong ka Hukum la synshar ne pyniaid da ki Pharisi, ki 'Riew-Shongshit-Niam, kiba kyntiew burom bad pynkhraw ia la ka Bor-Synshar katkum ki jingshem-lad bad ki rai jong ki Briew ; Katba ia ka Hima jong u Blei la synshar ne pyniaid da U Mynsiem Ba-Khuid ia uba u Jisu u la phah. uba kyntiew burom ia u Blei bad pynkhraw ia ka Bor-Synshar jong U da ka Jingngeit (Jingkohnguh) ia ka Jingialam U Mynsiem U Blei (Katkum ka Jingai-ei U Blei)

U Trai Jisu u la wan ban seng nongrim ia la ka Hima ym ha ka Hukum ne ki Nongsynshar Pyrthei hynrei ha ka Dohnud jong ki Briew, kaba long ka Hima ba kynja Mynsiem (Namar U Blei U long U Mynsiem). Ki Pharisi bad ki riew-niam ba it jingthoh baroh ki la lyngngoh ; ki nang tharai ba haba u la wan, un synshar ia ka Hima Pyrthei jong ki. Na kata ka daw ki la ia kylli ia u. Ynda lano ka Hima U Blei kan wan ? U Jisu ruh u la jubab shai ba, Ka Hima U Blei kan ym wan da kaba khmih thuh ; lane kin nym ong, Ha khmih hangne lane ha khmih hangtai ; naba ka Hima U Blei ka long hapoh jong phi'. Loukas 17 : 20, 21.

Ki Apostol ruh ha kaba myn-nyngkong kim pat shym la sngewthuh satia ia kane ka Hima U Blei. U Jakob bad u Ioannis ryngkat bad ka Kmie jong ki ki la ia leit

kyrpang ha u Jisu bad ki la ia pan ba uwei ur shong sha kamon bad uwei sha kadiang jong u ha ka Khet Synshar jong u ; namar ki la pyrkhat ba un synshar ia ka Hima Pyrthei. Ha ka jingpyrkhat briew ka long kaba lyngngoh kumno kein ki shu ia bud ia U haba kim sngewthuh ei ei ruh em ia ka Jingkhot ! Pynban kam long kaba phylla ha U Blei; namar ka Ktien U Blei ka long ka Bor. Te tang shu iohsngew ia ka Ktien, ka Jingieit jong U ka la ring lut ia ka Jingim jong ki kat ban shu kohnguh beit khlem da tip aiu kin ioh, ki la iehnoh ia ki jar bad ia la u Kpa.

Balei ka long kumne ? Namar naduh bym pat kha ia ki u Blei u la jied bad la thung ia ki; namar u long ma U U Trai bad U Kpa ka Bymjukut. Haba u la dep thung lpa kumta, balei pat ki dang len ia u haba la kem ia u ? Kane baroh ka long ban pyndep. ia ka Jingiathuh-lypa Sekharaiah 13 : 7 "Yn shoh ia U Nongsharai bad yn pynsaphret ia ki Langbrot."

U Jisu u la ong ruh, "Ngan ym dih shuh na ka Umsoh une u Dieng wain naduh mynta, tad ynda ngan dih thymmai ia ka ha ka Hima u Kpa jong nga." Mathaios 26 : 29. Shisha haba u la mih pat na ka jingtep, wat haba u dang don ban ia kynduh bad ki Synran ha ka Pyrthei ruh um shym la dih shuh, u la bam tang shi dkhot ka dohkha ba la thang bad ka rewngap — Loukas 24 : 41-43.

Hangno bad mano ki Synran ki la ioh ban dih thymmai ia ka bym dei ka Umsoh u Dieng Wain ? Dei ha ka Kamra ba haneng kein ha Jerusalem ha ka Sngi Pentekost. Hadien kane la pynthymmai lut ia ki nadong shadong; U Mynsiem U Blei u la long ka jingim jong ki, kim don shuh ka Hok la jong. Philipi 3 : 9 -- "Bad ba yn shem ia nga ha u u bym don ka hok ka jong nga hi, kata kein kaba na ka hukum, hynrei kata kein kaba na ka jingngeit ha u Khrist, ka Hok kaba na U Blei da ka Jingngeit." Pule shuh shuh Mathaios 6:33-- "Hynrei phin ia wad shuwa ia ka Hima u Blei bad ia ka Hok jong u; ia kiei kiei baroh yn sa ai lang tam ha phi."

Bun ki Nongialap hapdeng ki Khristan ki lah ban kren bad shim sakhi na ki Ktien ka Bible ia kine kiba nga la thoh hangne; hynrei kiba bun hi kim shem satia ia ka Hok U Blei. Nga nga ialap ha phi mynta ym tang namar ba nga la pule, hynrei namar ba nga la shem bad la im da kane ka Hok U Blei, ym shuh da ka hok la jong. Nga don mynta ha ka Hima U Blei hapoh jong nga kaba long ka Jingtrei U Mynsiem Bakhuid, uba iai tyllun kum ka shalyntem bad kum ka Umpohliew kaba iai kyrsoi khlem ngad shuh - Iaroh I'u Trai! Pule 2 Kor. 4:16, Phin shem ba U Briew ba habar u nang jot nang jot hynrei u Briew ba shapoh u nang shait ha la ka sngi. Pule ruh 2 Kor. 5:17- Ba uba don ha u Khrist u long u Jingthaw uba thymmai; kiei kiei baroh kiba rim ki la duh noh". Balei ngi lah ban long haduh katne ? "Namar dei ma U uba la pynbit ia ngi ban long ki Nongialap ia ka Jutang Ba Thymmai, ym ki jong ka Dak hynrei ki jong U Mynsiem; namar kata ka Dak ka pyniap hynrei uta u Mynsiem u pynim kein. — Te U Trai u long uta u Mynsiem, bad ha kaba don u Mynsiem U Trai hangta don ka ka Jinglaitluid". Kane ka mut ba kiba la ioh ia u Mynsiem U Trai kim long shuh hapoh uno uno u Nonghikai ne hapoh kano kano ka Mission ne hapoh uno uno u Missionary - ne hapoh ka Rule ne ka hukum ba la thaw da u briew ne hapoh kano kano ka Balang ne Seng Niam; hynrei hapoh U Mynsiem; ha ka Jingshai kein jong U Mynsiem Bakhuid U Blei kaba palat ban ia ka Sngi ha kaba ka Jingpyniaid-Niam jong U Mynsiem ka don hapoh ka dohnud khlem da don shuh kaei kaei kaba bakla. La pyndep ia ka Ktien U Blei kaba ngi shem ha Ki Hebrew 8:11 — "Bad uwei pa uwei baroh un ym hikai ia la u para marjan, bad uwei pa uwei ia la u para, da kaba ong To I thuh ia U Trai: naba baroh kein kin ithuh ia nga, naduh uba rit tam haduh uba khraw tam na ki." Ka pop ka la wai bad ka Bneng ka don hapoh ka dohnud. Phi la shem ne em ia kane ? Ne phi shu kren tang ka ktien ? Nga te nga la shem; bad kane ka jingshem mynsiem kaba khraw ka don mynta ha ka Hima u Blei hapoh jong nga, ka Hima ka Jing-

suk. To ngan rwai hangne shipor, shuwa ba ngan ioh ban ia rwai lang bad ki Paitbah Riewkhuid bad ki Kheruh bad ki Serab de sha ki Byrjukut.

(:S, .s, ld :- .d :d lm :- .d :d ll, :s, :- l- :-)
(:S, .s, ld :- .d :d lm :- :r .d ls :- :- l- :-)
(:S, .s, ld :- .d :d lm :- .d :d ll, :s, :- l- :-)
(:D .m ls :- .m :d lm :- .d :r ld :- :- l- :)

Khoros :

(:D .m ls :- .m :d lm :- :r .d ld :- .l :d ls, :-)
(:D .r lm :- .r :d ls :- .m :d lr :- :- l- :-)
(:S, .s, ld :- :d .d lm :- :r .d ld :- l, :d ls, :-)
(:D .m ls :- .m :d lm :- .d :r ld :- :- l- :-)

Key Ab.

1. Don ka spah kaba khraw ba nga la ioh,
Ka jingkmen ba ngam lah ban batai ;
Don jingkynshew ba pynsngewbha ia nga,
Dei ka hima u Jisu u Trai.

Khoros :- Dei ka hima jingsuk kaba synshar hapoh,
Ka nang phyrnai ha mynsiem jong nga ;
Ngi ioh ia ka hangne, haba ngi lait na pop,
Kan iai-neh katba ki sngi ki iaid.

2. Ia ka burom jong ka mynta nga i,
Jingkhraw jong ka ym lah don jingkut :
Dei jingkmen bad Jingsuk bad ka Burom,
Nga la shem ia ka spah bymjukut.

3, Nga la ngam ha ka jingphyrnai jong ka,
Bad ngan kiew ha ka burom jong ka ;
Haduh ba ngan da i ia u Jisu,
Un wan ha ki lyoh ban pdiang ia nga.

4. A Jingsngewbha - mynsiem ba nga la ioh ;
Ka jingkyrmen ba skhem b'u la ai ;
A ka Burom bah shisha kan sa long !
Haba ngan peit ia ka khmat u Trai.

Ngan pynshai shuh shuh shaphang ka Hok kaba na ka Jingngeit. Pule Rom, 4 : 3,5 - "Namar kumno kata ka jingthoh ka ong ? U......Abraham te u la ngeit ha u Blei, bad ia kata la niew ka hok ha u ..... Hynrei ha uta u bym trei, hynrei uba ngeit ha uta uba pynksan ia u bym riewblei, yn niew ka Hok ia kata ka jingngeit jong u". Pule ruh Genesis 12 : 1-3, "Te u Trai u la ong ha u Abram, To khie leit noh ma me hi na la ka Ri, bad na la ki Kur, bad na ka Iing u Kpa jong me, sha kata ka ri ia kaba ngan pyni ha me ; bad ngan pynlong ia me ia ka Jaidbynriew kaba khraw, bad ngan kyrkhu ia me, bad ngan pynkhraw ia ka kyrteng jong me ; me ruh men long ka Jingkyrkhu bad ngan kyrkhu ia kita kiba kyrkhu ia me bad ngan tim ia uta uba tim ia me, bad ba ki jaidbynriew baroh ha ka pyrthei kin long ba la kyrkhu ha me." Genesis 15 : 3-6, Te u Abram u la ong, Ha khmih ha nga mem shym la ai symbai ; bad ha khmih, uwei ia uba la kha ha ka iing jong nga um long u Nongioh - pateng jong nga. Bad ha khmih, ka Ktien u Trai ka la wan kumne ha u ka da ong. Une un ym ioh long u Nongioh - Pateng jong me ; hynrei uta u ban mih noh kein na ka Kpoh jong me hi un long u Nongioh - Pateng. Te u la ialam shabar ia u bad u la ong, To khmied mynta sha bneng bad to niew ia ki khlur, lada me lah ban niew ia ki ; Te u la ong ha u, kumta kein yn long u Symbai jong me. Bad u la ngeit ha u Trai bad u la niew ia kata ka ban long ka Hok ia u," Genesis 17 : 4, 5, 15. 16, "Shaphang jong nga, ha khmih ka Jutang jong nga kan long bad me ; bad me men long u Kpa ia ki Jaidbynriew ba bun byllien. Bad yn ym khot kyrteng shuh u Abram ia me ; hynrei ka kyrteng jong me kan long 'U Abraham' ; naba nga la pynlong ia me U Kpa ia ki Jaidbynriew ba bun byllien." U Blei u la ong ruh ha u Abraham, Ia ka Sarai ka tnga jong me, men ym khot kyrteng shuh ka Sarai ia ka; hynrei ka Sara kan long ka kyrteng jong ka. Ngan kyrkhu ia ka ruh bad ngan ai ha me ia u Khun ruh na ka. H'oid kein ngan kyrkhu ia ka ba kan man long ka Kmie ki Jaidbynriew. bad ki Syiem ki Paitlang bynriew kin mih na ka "

Ka Ktien U Trai ka long kaba hok, kaba donbor,

bad kaba lah ban shaniah. U Abraham u la shispah snem ka rta bad ka Sara khyndaiphew snem, mynba ki la ioh ia u Khun baieit jong ki, U Isaak. Ki ia sngew sam-mut haba u Angel U Trai u la wan ai khubor ha ki ba kin sa ioh khun ; baroh ar-ngut ki la ia rkhie kmen ban mut-dur ba ka Sara kan pun khun bad ioh khyllung ha kum kata ka por ba la palat ka aiom jinglong kynthei jong ka. Pynban ki ngeit skhem ba kaei kaba u Trai u kren kan long - Genesis 13 : 9-15.

La kha ia u Isaak; bad haba u la sdang khie samla, u Blei u la ong ia U Abraham ban leit knia noh ia u. U Abraham ruh, khlem da kyrngah, u la kohnguh beit ia ka Ktien u Trai. U la ialam ia la u khun sha ka jaka-knia. U la thaw ka duwan, u la teh ia u, u la buh dieng-iap halor jong u; u la bat ia ka ding bad u la rah ia la ka kti sa ban dung noh hak ia la u khun. Ha ban sa dung artad, ka Ktien u Trai ka la wan na bneng, ka hukum ia u Abraham ban sangeh noh ban pyniap (knia) ia la u khun, bad la buh lpa noh ia u blang ba la suhsat ki reng ha ka law-bniap na ka bynta ka jingknia. Hangne u Blei u la niew hok ia u Abraham na ka bynta ka jingngeit jong u. U Abraham um pat shym la knia ia u Isaak. Pynban u Blei u la dep khein dor ia ka jingngeit jong u, ba ka Jingngeit ka kham khraw ne kham kordor ban ia jingknia. -Genesis 22 : 2, 10-13.

Aiu pat ngin ringjingmut na kane ka jingthoh Bakhuid ? U Mynsiem u Blei u kren shai ha nga ba u Isaak u long ka dur u Khrist ia uba u Blei u la kular ha u Abraham. U Blang pat u long u Moses. La dep pynkhreh ia ka jingknia ; hynrei ym pat shym la knia ia u Isaak tad haduh ba u Khrist un da wan ban shah knia. Kaba mut, la pynkhreh ia u Isaak, hynrei la pyndep ia u Blang. Kane ka long ka Jingthmu U Blei ba kan sdang shuwa ka Hukum Jingknia U Moses, "Kaba long ka Dur jong kiei kiei ki ban sa dam noh." --2 Kor.- 2:11.Hadien kata pat kan wan sa ka Jingknia ka jong U Khrist.

U Isaak pat u la pynkha ia u Isoa bad u Jakob; hynrei u Isoa u la die ia ka jinglong hynmen ha u Jakob. Kumta, u Jakob u la kylla long u Nongioh-pateng jong u Isaak. Te, u Jakob pat u la pynkha ia ki Khad-ar ngut.

Ha ki sngi ka jinglong tymmen, haba u Jakob u la sngewthuh ba un sa khlad noh na ka pyrthei, u la khot ia la ki khun uwei hadien uwei pat ban ai ka Jingkyrkhu khadduh ia ki. Ngam donkam ban iathuh lut ia ki jingkyrkhu u Jakob ia ki. Ngan iathuh tang ia ki mat jingkyrkhu kiba dei ia u Lebi bad u Semeon, bad ia u Judah. Namar ka jaid Lebi ka dei kaba bat ia ka Jutang Ba-rim ia kaba la pyntrei-kam pura ha u Moses; bad ka Jaid Juda ka bat ia ka Jutang Ba-Thymmai ia kaba la pyntrei-kam pura ha u Jisu Khrist (Uba la mih na ka Jaid Juda). --Hebru 7 : 14. Ia u Juda u la kyrkhu da kaba ong, "Ki Para jong me kin iaroh ia me, Ka kti jong me kan long ha ka ryndang ki nongshun jong me. Ki khun u Kpa jong me kin nguh ngon ia me" --Jenesis : 49 : 8.

Shisha ki khun Israel ki la nguh ngon ha khmat u David (Jaid Juda) haba u la pyndem ia u Goliath-I Samuel 17 : 48-5. Balei pat ba u Saul u la long Syiem shuwa jong u David ? Kane ka long ban pyndep ia ka jingiathuh-lpa (Jingkyrkhu U Jakob) kaba ong, ' U Benjamin un long kum u Suri ; mynstep un bam duh ia ka jinglute. bad mynmiet un sam ia kaba la lah lute" Genesis 49 : 27. Kumta u Soul jong ka Jaid Benjamin u la synshar kum u Syiem tang khyndiat por. U la leh pop ha khmat u Trai. Te u Blei u la pynduh Syiem noh ia u; bad u la hukum ia u Samuel ban pynsleh Syiem noh ia u David ha ka jaka jong u - I Samuel, 16 : 13. Hato u David pat um shym la leh pop ? Em, u la leh ia ka pop kaba khraw. U la klim ia ka tnga u Uriah, Ka Batsheba. Te balei ba ym shym la pynduh Syiem noh ia u ? Ka jubab ka long, 'Namar u David u dei na ka Jaid Juda'. Kumta, la pyndep ia ka jingiathuh-lpa kaba ong "U Dieng-Synshar un ym kynriah noh na u Juda. 'Lymne u Nongthaw-ain na-

pdeng ki slajat jong u. Kane ka thew ruh ia ka jingstad u Solomon, u khun u David na ka Jaid Juda hi) haduh bad da wan u Shiloh." Kane 'Haduh ban da wan u Shiloh' pat ka thew ia ka jingwan u Jisu ban synshar bad pynim ia ki Jaidbyyriew ka pyrthei baroh kat kiba ngeit. Genesis 49 : 9-11 -- "U la dem bad thiah kum u Sing bad kum ka Sing Kmie ; uei u ban kyrsiew ia u !" Ngi iohi ia ki jingeh kiba bun ia ki hajar ki Juda hadien u Solomon kat haduh ba ki Israel bad ki Juda ki la pait ar-liang. Hynrei U Dieng-Synshar um shym la kynriah noh na ka Jaid Juda ; haduh kaba kut hi ba u Trai Jisu (na ka Jaid Juda) u la wan mih ban synshar lut ia ka Pyrthei bad ia ka Bneng. Shuh shuh, ka Jingiathuh-lpa ka bteng biang, "U da teh ia la ka Kada Khynraw ha u Dieng Sohwain bad ia i khun Kada ha u dieng Sohwain uba bha tam", Ia kane ruh la pyndep shisha, ba u Jisu u la wan kum u Syiem bad u la pyni ba u long ma u U Trai bad u la shong halor une u khun Kada bym pat ju pyndonkam mano mano bad ba dang teh da shisha ha u dieng sohwain ba bha tam.

La iathuh-lpa ia ka jingwan u Jisu bad ruh ia ka jingpynduh noh ia ki hukum jingknia jong ki Lebi Jeremaiah 23 : 5 - Ha khmih ki sngi kin wan ong U Trai ba ngan pynmih ha u David ia u Tnad uba hok, te un synshar kum u Syiem bad un leh stad, bad un leh ia ka Jingbishar bad ia ka hok ha ka ri" Bad Jeremaiah 31 : 31-34 - "Ha khmih ki sngi kin poi ong u Trai ba ngan thaw ia ka Jutang Ba-thymmai bad ka iing Israel bad ka iing Juda ruh : ym kum kata ka Jutang kaba nga la thaw bad ki Kpa jong ki ha ka sngi ba nga la btin ia ki na ka Kti ban ialam ia ki na ka Ri Ijipt ; ia kata ka Jutang jong nga ki la pynkhein, la nga la long u Tnga ia ki, ong U Trai, Kane ka long ka Jutang ba ngan thaw bad ka iing Israel hadien kita ki sngi. ong U Trai. Ngan buh ia ki Hukum jong nga na ki bynta kiba shapoh jong ki, bad ngan thoh ia ki ha ki dohnud jong ki, bad ngan long u Blei jong ki bad kin long ki Briew jongnga ; bad kin ym hikai uwei uwei ia la u Para-marjan ne ia la u Para da kaba ong, To tip ia U Trai : namar baroh kin ithuh ia nga naduh uba poh tam haduh uba

khraw tam na ki, ong U Trai; namar ngan map ia ki jingbym-hok jong ki bad ia ki pop jong ki ngan ym kynmaw shuh." Nangta shuh shuh, Isaiah 1 : 11-15, "Ia ka ban lei kine kiba bun ki jingknia jong phi ia nga? Nga la ngiah da ki jingainguh thang ki langbrot shynrang bad ka khlein ki jingri ba sngaid; ngam sngewbha ha ka snam ki Masi dap ne ki khun-langbrot ne ki 'Langsoh-moh. Haba phi wan ha khmat jong nga, uei ba la pan ia kine na phi ban iuh ia ki Phyllaw jong nga? Wat wal-lam shuh ia ki jingai ba thala: ka jingiwbih-thang ka long kaba ijli ha nga; u 'nai thymmai, ka Sabatton bad kaba khot jingiaseng; ngam lah shah ia ka jingbym-hok bad ka jingiaseng ba kyntang. Ia ki 'Nai thymmai bad ka jingkhawai-niam ba la buh jong phi ka mynsiem jong nga ka isih. Haba phi kner la ki kti, nga buhrieh la ka khmat na phi: Shisha, haba phi pynlong shibun ki jingduwai, ngan ym sngap: ki kti jong phi ki dap da ka snam."

Kine ki jingiathuh-lpa baroh ki la shai katta kat-ta ba U Blei un sa pynduh noh ia ki Ain jingknia baroh jong ka Jutang Ba-rim. Bad shisha haba u Jisu u la wan knia ia lade ha ka Diengphna, kito ki ain mane Blei barim baroh ba da ki jingknia, kynthup ia ki rukom jinglehniam baroh ki la wai noh. Baroh ki jinglehniam jong ka Jingshakri Blei ki shong tang ha U Jisu Khrist bad u Mynsiem jong u. Isaiah 22:22- "Bad U Shabi ka Iing u David ngan buh halor ka Tyr-peng jong U. Un plie te ym don ba khang; bad un khang te ym don ba p'ie." Uba don kat kata ka Bor u dei tang U Trai Jisu jong ngi. La iathuh-lpa ruh shaphang ka Jingai-ei jong U: Isaiah 55: 1, 2 - "Kaw! jar uba sliang, to wan sha ki Um, bad uta u bym don sbai, wan to thied bad bam; wan kein to thied ka Wain bad ka Dud khlem sbai bad khlem dor; Ba-lei phi pynlut sbai ia ka bym long Kpu ?"

Kane ka mut ba baroh ki jinglehniam kiba hap ban da thied ne siew da ka dor, kumba ju leh ha ka Jutang Ba-Rim, kim lah ne don bor ei ei ban larap ia ka jingim shakri Blei jong ngi. Te, balei ngin shu

pynlut sbai kai ia ka bym tei (bym long Kpu)? U Jisu u ong, "Nga long u Kpu jong ka Jingim." Bad, "Shisha shisha nga ong ha phi, Jar uba ngeit ha nga, u don ka Jingim bymjukut" - Ioannis 6:47-51. Shuh shuh, Ioannis 7:38 - "Jar uba ngeit ha nga, kumba la ong ki Jingthoh, ki Wah-Um Ba-im kin ia tuid noh na ka dohnud jong u." Ia kane u la kren shaphang U Mynsiem Ba-Khuid uba iai tuid noh na ka dohnud jong uta uba la pdiang ia u Jisu.

Ka jingtrei u Mynsiem ka long kaba phylla. Haba ka Sara ka la iap, U Abraham u la pan jaka na ki khun u Heth ban tep ia ka. Ki te ki la ia ong ha u, "To tep ia kaba iap jong me katba me mon, naba me long u Syiem uba na u Blei". - Genesis 23:6. Kane ka long sa kawei pat ka jingiathuh-lpa ba na U Abraham un sa mih u Khrist. U Jisu Khrist haba u la wan sha ka Pyrthei u la ong, "Nga long U Syiem". - Loukas 23:3, 38; Ioannis 18:37.

Kaba kham phylla shuh shuh ka long ba la dep iathuh-lpa ruh ba u Jisu un shah iap bad ba la dep pynshongdor lpa ia u tang Laiphew ki Sbai Rupa. Hynrei ki Laiphew ki sbai rupa ki la leit noh sha u Nongthaw khiew (namar da ki la thied ia ka lyngkha jongu). - Sekharaiah 11:12-13 Hangne la iathuh ruh ba ha ba la pynkhein noh ia ka Jutang Ba-rim (ka jingiateh U Blei bad ka Iing Juda bad ka Iing Israel); namar kane ka Jutang ka don jingduna ha ka - Hebru 10:5-9.

Kaei kein ka Hukum Ba-Ar? Ka Hukum ba ar ka dei ka DIENGPHNA. Kane ka long ka Hukum Bathymmai. Markos 8:34, U Jisu u la hukum u da ong, "To rah ia la ka Diengphna bad wan bud nadien jong nga".

La pyndep ia ka Jingkhein-dor ba la iathuh-lpa ha u Sekharaiah: Haba u Judas Iskaraiot u la leit sha ki Rangbah Lyngdoh u da ong, "Aiu phin ai ia nga ba ngan die noh ia u (Jisu ha phi?" Ki te ki la thew ha u Laiphew ki sbai rupa. -Mathaios 26:14-15.

Nangta, ha ka jingkhawai, katba ki dang ia shong bam, u Jisu u la shim ia u Kpu bad haba u la nguh u la kdiah : kaba mut, ka Dak ka jingpynkhein noh ia ka Jutang Ba-Nyngkong (Ba-Rim). U la ai ia uta u Kpu ba la kdiah ha ki Synran da kaba ong, "To shim to bam, une u long ka Met jong nga. Ynda u la shim ia ka Khuri bad haba u la nguh, u la ai ha ki Synran, u da ong, To dih na kane phi baroh, naba kane ka long ka Snam jong nga kaba ka jong ka Jutang Ba-thymmai, ia kaba yn sa pynmih noh na ka bynta kiba bun ia ka ban map ki pop'.

Te, halor ka Diengphna, la pyndep ia ka jingpynkhein noh ia ka Jutang Ba-Rim baroh: Ki Jingknia baroh la pynkut haba la knia ia ka Met U Trai tang shisien knia ka bynta ka Jingim-Bymjukut jong uwei pa uwei baroh kat uba ngeit.

Ban pyndep ia ka Ktien U Blei kumba la iathuh-lpa, u Jisu u la aiti sngewbha ban shah knia ia lade halor ka Diengphna, Lada u Jisu u la ialeh nia ne iasaid-da, yn ym jin da la rai pynrem ia u ha khmat u Pilat; bad wat haba um shym iasaid-da ruh, u Nongbishar um shym la shym ei ei kaba dei ban pynrem ia u. Hynrei tang namar ka jingkwah jong u Paitbah Jiw, la hap ban ai hukum (Official Order) ban sahnarphna ia u. U Jisu ruh u la kloi ban shah bym dei na ka bynta ki nongpop jong ka pyrthei baroh.... "Kum I Khun-Langbrot sha ka jingpyniap bad kum ka Langbrot ha u Nong-ot-shniuh jong ka, u sngap jar bad um shym ang la ka shyntur". -- Isaiah 53 : 7 Kane ka jingsngap-jar ka la pynkyndit ia u Pilat -- Mathaios 27 : 14, 19, 24. Nangta pat, ha U Judas, la pyndep ia ka Jingiathuh - lpa u Sekharaiah kaba ong, ba ki la ia khein dor ia u Trai Laiphew ki Sbai Rupa. — Mathaios 27 : 3-7, 37-39. U Judas hadien u la babe ia la ka pop, ba u la die-tad ia la U Kynrad Ba-Hok: hynrei haba ki Rangbah-Lyngdoh bad ki Tymmen Ba-San kim treh shuh, u la shu bret noh ia kita ki Sbai ha khmat jong ki. U la kylla ka bamut na ka pop kaba die-tuh ia U Jisu; hynrei um lah shuh pat ban

kylla ka Ba-Mut na kawei pat ka pop kaba ha ka jingkthang mynsiem u la pyniap noh ia lade da kaba sdienphasi.

Ha ka por ba sahnarphna ia u Jisu la buh ka Jingthoh haneng ka khlieb jong u kaba ong, "Une U long U Syiem Ki Jiw. "Kiba dei iaid lynti najan nangta baroh ki la ia kyrngah la ki khlieh bad ki la ia kren bein ia u. -- Pule Isaiah 53 : 10-12. Ym lah ban thoh lut hangne ia baroh ki Jingiathuh-lpa shaphang ka Jingwan U Jisu. Hynrei nga ngeit kane kaba la thoh katne ha kane ka Kot ka la biang bha hi ba ki Nongpule kin ngeit ha U da ka jingsngewthuh bad jingshemphang bha ba ma U u long da shisha u Nongpynim bad u Trai halor baroh.

Pule Ioannis 1 : 40, 41; 45, 49 — Phin shem kumno u Andrew u la iathuh shaphang U Jisu haba u la iohsngew na u Ioannis Nongpynbabtists. Une haba u la iakynduh ia u Simon u para jong u u la ong. "Ngi la shem ia u Mesaiah' kaba mut "U Khrist". U Philip ruh haba u la shem ia u Nathanael u la ong. "Ngi la shem ia uta uba U Moses bad ki Nongiathuh-lpa ha ka Hukum ki la thoh shaphang jong u, ia u Jisu kein u khun u Joseph uba na Nazareth." U Nathanael pat u la ong, "Ko Rabi, Me me long u Syiem jong u Israel." U Semeon bad ka Anna ruh ki la ia thuh shaphang jong u — Loukas 2 : 28-30. U Semeon haba u la shim kynthup ia u Khunlung Jisu u la kyrkhu ia u Blei, u da ong, "Mynta, Ah Trai, men pyllait noh ia la u shakri ha ka Jingsuk, katkum ka Ktien jong me, naba ki khmat jong nga ki la iohi ia ka Jingpynim jong me."

U Semeon, ha ka jaka ban kyrkhu ia u Khunlung, u la kyrkhu ia u Blei; namar u Mynsiem Ba-Khuid u la pyni ha u ba u Khun-lung Jisu u long uta u Khrist. Kumta, tang shu wanrah ia u ka mynsiem jong u Semeon ka la pluh kum ka Ding bad ka dohnud jong u ka la dap da ka Jingpynim. La pyndap ia u da ka jingkmen;

kaba katno tam kan long haba un wan shong hapoh ka dohnud. - 'Ka Jingkmen Ka Ba Lah Ban Batai !

Kiei ki Lad ban ioh ia u Jisu ha ka dohnud ne ha ka Jingim ? Kine ki long ki Jingdonkam khnang ban ioh ia u : (i) Nyngkong eh dei ban ngeit ba U don. (ii) Kaba ar ka long ban sngewthuh ne niew ba ngi long ki Nongpop. (iii) Kaba lai ka long ban kylla ka ba-mut ne ban sngewthuh ba ngi la kylla kaba mut (la ieh-noh ia ki jingmut bad ki kam pop). (iv) Kaba saw ka long ban ngeit ba u la wan shong hapoh ka dohnud junom; kata ka mut ba ngi la pdiang ia U da ka jingngeit. I Ioannis 1 : 8-10. Namar u bym ithuh ia lade ba u long u nongpop, u shukor ia lade ; namar um pdiang ba u Khrist u la wan na ka bynta jong u. Nangta, u bym ngeit ialade ba u la kylla Kaba-mut bad la kylla 'Riew-Khuid da ka Jingmap u Jisu bad da ka jingwan-shongsah u Mynsiem Ba-Khuid; uta um lah ban lait na ka pop, bad un nym don bynta ha ka Hima U Blei.

Bun ki Khristan mynta kim long kiba khuid, namar kim ngeit ne pdiang ia ka jingpynkhuid jong ka Snam u Jisu. Nga nguh ia u Blei ba ia lade bad ha lade hi nga la ieng ha ka Snam u Jisu ; ki kjat jong nga ki ieng da shisha ha ka ; bad ki kti jong nga ruh ki la saw da ka jingiai-tuid ka snam jong u. Nga sngewthuh janai ruh ba kane ka Um ba-im, ka Snam jong u Trai ka iai tuid hapoh ka dohnud ka da iai pynkhuid ia nga junom. Te, uei ba dang lah ban pynkhlad ia nga na u Khrist ? La ring lut ia ka dohnud jong nga ha kjat ka Diengphna jong U, nga da sngew ba la sahnarphna lang ia nga bad u kum kawei ka jingim hi. Phi lah ban lyngngoh balei nga kren haduh katne ! hynrei kane ka lah ban longha ngi kiba la shem ; bad ym tang kiba la shem hynrei kiba la im ruh kumta. Namar ngam buh nongrim shuh ha ki jingleh ne ki kam, hynrei tang ha ka jingngeit suda. Kiei kiei baroh kiba nga leh ki long namar ba nga kohnguh ne ngeit ia ka jingialam U Mynsiem Ba-khuid

U Blei. Sa shisien ngan rwai pat hangne ia ka Snam jong u Trai Jisu.

(:D |m .s :m :d |l, .d :d :L | .s :s :m |r :-)
(:D |m ,s :m :d |l, .d :d :L || .s :m :r |d :- ||
Khoros:
(:S || .l :l :d' |d' .s :s :M |r .m ;f :l || .s :s)
(:S || .l :l :d' |d' .s :s :M .|r .m:f |r, :r .d |d :- |- ||

Key Eb.

1. Mynta nga i ka Snam Ba-khuid,
Kaba jylliew ka pung;
Jisu u Trai ba lah pynkhuid,
U kdew ha la ka krung.

Khoros :- Ka snam ba-khuid nga i nga i,
Nga sum ka la pynkhuid ia nga !
Iaroh i'u Trai ! Ka la pynkhuid !
Ka la pynkhuid, h'oid wat ia nga,

2. Nga khie ban iaid ha jingshai bneng,
Halor pop bad pyrthei ;
Dohnud la khuid, jain kup la lieh,
Ha snam u Khun U Blei.

3. Hangne ka sdang ka Bneng jong nga,
Ha ka snam ba phylla !
I'u Jisu tang ia u nga tip,
Jisu b'la sahnarphna.

4. Jisu hapoh jong nga u don,
U shong hapoh mynsiem :
A Jingphylla, A Jingsngewbha,
U Jisu Nongpynim.

Ka Jingpynduh-noh jong U Trai Jisu ia ki Jingkynshew, Ki Rai Committee Balang Bad Ki Jaka Kyntang; kum :

(i) **Ki Jingkynshew kiba da buh kyndon ne buh-dor ia ki Nongai.** - Ban sngewthuh shai ia kane, pule Mathaios. 21 : 12,13 ; Deu. 26 : 12-19 ; Malakhi 3 : 10 ; Eksodos 22 : 29, 30 bad 23 : 10, 11. Balei u Trai Jisu u la wan ban pynduh noh ia kum kine ki rukom ai-jingkynshew ? - Namar kim lah ban pynjanai ia ka Jinglong Mynsiem ; baroh ki long tang ki jingpynlut sbai ia ka bym long Kpu (ki bym tei ia ka Jingim - Mynsiem ne Jinglong 'riewblei ba shisha). Kine ki pynlong pynban ia ka jingsarong - riewblei kum uto u Pharisi uba ia shem ia u Nongkhrong ha ka Temple haba ki ia leit ban duwai. Balei U Trai u la hap ban pynduh noh ia kine ki jinglehniam bad ki jingshakri-blei -leh-rukom ?— Namar kum kine ki sdang na ka doh bad ki kut hi tang ha ka doh, ki long tang kiba shu pynbunkam ha ka jingim ; bun ki nongpop ki lah ban leh ia kine; ki pynbiang lut ia ki jinglehniam baroh, hynrei kim long kiba hok. Ki Khristan mynta ki pynkhleh ia ka Ktien U Blei da kaba wanrah ia ki rukom shakri Blei jong ku Jutang Ba-Rim sha kane ka Jutang Ba-Thymmai : Kum ! Ia Kawei na ka Shiphew, Uba la kha nyngkong, U Soh nyngkong, Kawei na ka Hynñiew Snem bad kiba kum kine ki jingpynbeit kyndon ia kiba U Trai Jisu jong ngi u la pynkut baroh halade, Da kaba U dawa lut ban shakri ia u (Blei) da ka Met bad ka Mynsiem (Ka Jingim bad baroh kiei kiei ki jong ka) kata ruh tang ha ka jingialam U Mynsiem Ba-khuid

(ii) **Ki Jingbishar Balang kiba la don naduh ka Por U Moses.** Ia kine baroh la dep pyndep lut ; la khang ban bishar iano iano da ka Jingbishar-Briew hapdeng ka Jingmane ne Jingshakri Blei. Ba phin shai, pule Mathaios 7 ; 1,2 ; Jakob 4 : 12. Balei la pynduh noh ia ki ?-- Namar ka jingmut briew hi kam lah ban biang : bad u briew hi baroh u long uba ia-ryngkat dor para-briew. Haba u briew u bishar, u pynmih ia ka rai ; bad bunsien haba mut ban thiew ia ki ñuit; la kum rat noh pynban ia ki

kew ha ka Lyngkha U Trai. Kane ka wanrah ia ka Jingleh-trai-khlieh; ka Jingleh-shiliang; ka jingia-kyn-at, ka jingia-mynsaw bad wat ka jingiapyniap ruh ha ki Kynhun riew-ngeit ('Riew-Niam). Da kane ka rukom, bun ki riew-ngeit bashisha ki la shah rai pynrem; namar ki long kiba kloi ban shah bym-dei kumba u Kynrad jong ki ruh u la shah bym-dei ha khmat ki riew-niam ha ka Khet-Bishar U Pilat.

(iii) **Ki Jaka Kyntang**: — Pule ia ka Kitab Ki Kam ki Apostol 7:48-50 ka la biang hi ban sngewthuh. Ba u Blei um shong ha ki iing ba la tei da ki kti, Hynrei khnang ba phin kham nang shuh shuh ban it ia lade, nga kyntu ia phi (ki Nongpule) ba phin pule de na ka Gospel u Mathaios 7:21-23:" "Ym u briew baroh uba ong ha nga Ah Trai, Ah Trai u ban ioh leit hapoh ka Hima ki Bneng; hynrei uta kein u ba leh ia ka mon u Kpa jong Nga uba ha Bneng." Shuh shuh, ba phin kham nang ban sumar ia lade, pule Mathaios 7:15-20.— "To sumar na ki nongiathuh-lpa ba lamler, kiba wan ha phi ha ki jainkup snieh Langbrot, hynrei hapoh ki long ki suri ba pynjot .... Na ki soh jong ki phin i-thuh ia ki."

Ko Nongpule Ba-Ieid, ngan iathuh ia phi ba kan long kaba eh ia phi ban i-thuh ia ki nonghikai ba bakla; kita kein ki suri ba kup snieh langbrot, lada ma phi ruh phi ia ngam lang bad ki; ki bym iaid da u Mynsiem Ba-Khuid. Hynrei lada phi la pdiang ia u Mynsiem U Khrist ka long kaba suk ban i-thuh ia ki soh ka jingtrei-kam jong ki. Phin peit-thuh bad da kaba jem eh phin lap — Ki lah ban pynkhiah ia bun ki jingpang, ki lah ruh ban beh noh ia bun ki ksuid ha ka Kyrteng U Trai (Jisu); pynban ki dawa ia ka jingjop tang ha ka Kyrteng. Ym Ha U Trai ne da ka Bor ba shisha jong U. Ki lah eh ruh ban pynlong ki jingai-isnei ia kiba duk ba kyrduh. Tang kane kawei phin kynmaw, ba lada ki dang hikai ha phi ia ki hukum, shi-syndon phin sngewthuh bad ithuh ba kim long na u Mynsiem u Khrist. Hangne nga ong shi ong ia ka Hukum, hato kata ka hukum ka long kaba sniew? Em,

ka long kein kaba bha hapdeng ki briew; pynban ka ialam beit beit ban ialeh-pyrshah ia ka Jingialam U Mynsiem U Blei. Na kata ka daw u Paul u ong, "Namar kata kat kiba long na ki jingleh ka hukum ki long hapoh ka jingtim kein. "Galatia 3 : 10 — Shuh shuh hangne U Paul u iathuh ia ka jingtrei-kam jong ka hukum u Moses, (Jutang Ba-Rim) kumne, "...Ka hukum ka la long ka Nonghikai jong ngi ban ialam sha u Khrist khnang ba yn pynksan ia ngi da ka Jingngeit. Hynrei mynta ba la wan kata ka jingngeit, ngim long shuh hapoh ka Nonghikai." - Galatia 3 : 24, 25.

Sa kawei phin lap ia ki Suri kup Snieh Langbrot ba ki long kiba pop. Kin paw kum kiba hok eh; hynrei kin leh ia ki pop ne ki kynja kam sniew ha ka rukom ba sian. Pule Galatia 2 : 17 — "Hynrei haba ngi ia wad ba yn pynksan ia ngi ha U Khrist, lada ia ngi hi la shem ba ngi long kiba pop, hato u Khrist u long u Nongkam ia ka pop ? Em, ym kumta."

Ka Jingkit-khlieh ba khia ha ki Nongtrei Ba-Shisha jong U Blei ha ka Pyrthei Khristan mynta ka long namar bun ki pait Riew-ngeit kim don ka Jingshlur, kim nud ban ialeh pyrshah ia ki bor ba wan nabar, na ka jingpyntrei u mynsiem bym-khuid. Ka daw ka long ba kim don u Mynsiem U Khrist. Kumta ki sheptieng ia ki Bor-Pyniaid Niam (ha la ki jong ki jong), ki burom thala ia ki Nongialam Niam ; ki tieng ioh shah ot balang. ioh duh Sakrament, ioh duh Lum-Jingtep bad kiwei kiwei ki rukom pynshitom katkum ki Adong ne Hukum (Law) Balang. Nalor kine, ki tieng ruh ia ki Bor Shnong ne Bor Sorkar.-- Ka long mar khongpong, ba kim tieng pynban ban ialeh pyrshah ia U Khrist bad ki kyntait syndon Jingialam u Mynsiem jong U. Ko Lok-Baieid, nga ong ia phi ba lada phi la ioh ia U Khrist, phi la ioh lut ia kiei kiei baroh. U Khrist, hi u long ka Bor bad ka Jingjop jong phi ; U Khrist hi u long ka Balang jong phi -- Phi phi long ki Tnad ba shisha bad ma U u long U Diengsohwaiñ ba shisha. Ioannis 15 : 1, 5. U Khrist ha U Mynsiem u long ka Sakrament jong phi, u Khrist u long u Lum-Jingtep jong

phi : U long U Syiem (Nongsynshar) bad U Lyngdoh (Nonglehniam) bymjukut jongphi. Namar kata, To long shlur. Long kum u Kapten Thma jong ka Hima jong U, u bym tieng ia' ka Jingpyniap. -- Kum U Stephan, bad kum U Daniel, U Shedrak, U Mesbak bad U Abedneko, ki bym ju sheptieng ia ka Jingpynshitom jong ki Bor-Synshar na ka bynta u Trai. Pule Rom. 8 : 14, 15, 17, 31, 37-39. phin ioh ia ka Jingshlur ba pura lada phi mon.

Shuh shuh, ban kyrshan lem ia kiba ngeit ha ka Jingstad - Mynsiem, u Paul u thoh sha u I Timothy 4:1-5 "Hynrei u Mynsiem u ong shai ba ha ki sngi kiba khadduh, don ki ban hap noh na ka Jingngeit ; da kaba pynshah-shkor ha ki mynsiem ba shukor bad ha ki jinghikai ki ksuid, da ka jingleh-arsap ki briew kiba kren lamler, ba la thangsaw ia ka jingiatiplem jong ki kum da u narsaw.......".

Don kiba kylli ia nga shaphang ki Sakrament : kum ka Jingiathoh-shongkurim, ka Jingkhawai U Trai, ka Jingbabtist bad kawei na kaba Shiphew.

Shaphang ka Jingiathoh - Shongkurim, kumba la ju leh da bun ki Seng-Niam (Balang) Khristan mynta, nga batai kumne :

Ba ka Jingiathoh-Shongkurim ka mut ka Mosorkha ne ka Jingteh ha khmat ka Ain bad kiba kylla ne pynkhein, kin hap ha ka jingpynshitom katkum ka Ain ne Section jong ka. Ka Jingteh kum kane ka long tang ia u nongkam-sniew. Te. lada ka Balang ka pyntrei-kam kum ia kane ka ain, kamut ba ka niew ia u ne ka Para-Bangeit ba ki long ki Nongkam-sniew : bad kiba kohnguh ia kane ka jingteh ki mynjur ia lade ba ki long kum kita hi ki jaid briew. Bad lada kim long ki riew-sniew ruh, kim lah shuh ban long kiba laitluid : namar ki la hap hapoh ka Adong jong kane ka Jingteh (ne Hukum). Na kata ka daw ruh ba ki Khristan ki la hap ban da smai wat la u Kynrad u la khang ban smai Mathaios 5 : 34,35. Kito kiba la·tip ia ka Ktien U Blei ruh ki la hap ban kohnguh ia ka ain. Kumta ngi sngewthuh ba kane ka

long tang ka ain ne jutang jong u briew. Kane kam dei ban don hapoh ka Balang Khristan; namar kam dei ka Kam jong ka Balang, ka dei ka kam jong U Kaisar ne Nongsynsnar pyrthei, Te, haba kane ka long ka Jutang u briew, kaei kein ka Jutang U Blei ha ka Kam Shongkurim ?- Ka Jutang U Blei ka long Ka Jingieit kein, Lada iwei ne baroh ar-ngut ki Nongshongkurim ki la duh ia ka Jingieit. kamut ki la duh ia ka Jutang U Blei. Hynrei ia ka Jutang u briew pat kin ym lah ban pynduh khlem ka daw kaba biang; kin shu ia long hi kum shi tnga wat la ka jingiakajia ka thnam bha hapdeng jong ki. Te, ban pynbiang ia ka Ain ne ka Jutang u Briew ki la hap ban wad lad ban ioh ia ka Jingpyllait-noh. Ka Ain pat ka ong, 'Ym lah ban ia pyllait shi tnga khlem ka Daw-Klim'. Ha kane ka rukom, kito kiba la isih ne kwah lait noh na u Tnga ne ka Tnga, ban pynbiang ia ka Ain ki la hap ban ai daw klim ia lade. Bun ki Khristan kiba riewblei kiba ioh ia ka Tnga kaba sniew. Ka jingiashongsuk shi tnga kam ju don hapoh ka iing; bad haba ka jingia-kynat ka la jur bad kim lah shuh ban ia shong ryngkat kim banse ban thaw - lad ban ia pyllait noh. Hynrei kine baroh ar ngut, ki la dep jathoh ha khmat ka Ain (Lyngba ka Balang Khristan). Namar kata ki la long hapoh ka Hukum jong kata ka Ain; kim lah shuh ban shu ia pyllait khlem ka daw kaba biang. Bad kham bunsien hapdeng ki Kynthei Khasi ki pynlong ba u Rangbah un ai daw klim ia lade ha khmat ka Ain : Bun ki la ngop. Don pat katto katne ki bym sngew-long ban ia-leh thok kumta, ki la shu ia shong-khlad noh.

Hapdeng ki Khristan pat nga pynshai hangne ba katkum ka Jingshisha jong ka jingiadei shi tnga, naduh ba ki la duh noh ia ka Jingieit Ba Nyngkong kim long shuh ki Khristan. Bun kiba sngew-Khristan ia lade hynrei ka shu long hi tang ka Jingsngew ba kynja doh ne ba kynja pyrthei. Ki long tang ki Khristan-Niam, ym shuh ki Khristan jong U Khrist, ; lait noh tang lada ka wan ka Jingpynthymmai ba phylla jong ka Jingai-ei U Blei.

Ki Khristan Jait-Niam ne Khristan ba kynja doh kim don ka Jingieit ba shisha ia la ka Tnga bad ki Khun.

Ki don tang kata ka Jingieit-Doh ia kaba ki Bym-Ngeit Blei bad ki Nongmane blei-thaw ruh ki don. Ki lah ban iehnoh ia la ka Tnga ne u Tnga bad ki Khun tang na ka Jingiapyn-eh, ka Jingkhwan-burom ne na kaba thaw jingieit thymmai shawei. Ia kane ka Jingieit-Doh, ki Bym-Ngeit Blei bad ki Nongmane bleithaw ruh ki don. Ki ieit ia la ka Tnga bad ki Khun bad ki trei shitom na ka bynta jong ki ; namar kane ka long ka jingbuh-beit jong u Blei naduh ka Eden Ba rim Genesis 2 : 24 ..." Namar kata kein u Briew un ieh-noh ia la u Kpa bad ia la ka Kmie, bad un iaineh bad la ka Tnga ; bad kin ia long ruh kawei ka doh."

Kane ka Jingialong-Kawei ne ka Jingieit-Doh ka don, ym tang hapdeng ki Briew : hynrei wat hapdeng ki Mrad ruh. Phi iohi ia ki Sim, ki Mrad-khlaw, ki Bsein bad kiwei ba ki ieit ia la ki tnga bad ki sumar ia la ki khun ; kim ai lad iano iano ban pynmynsaw ia ki. Kumta, lada uba ngeit u dang ioh tang ia kane ka Jingieit, um pat dei u Khristan.

Ka Jingieit - Tnga u Khristan pat kaba kumno ? Ka Jingieit U Khristan pat ka long hi ka Jingieit-markylliang U Khrist bad ka Balang, Pule Ephesos 5 : 25- "Ki Shynrang, To ieit ia la ka Tnga, kumba u Khrist ruh u ieit ia ka Balang, bad u la aiti noh ia lade naka bynta jong ka." Ia kane ka Jingieit ki briew ba kynja doh kim lah satia ban ioh,; kam dei ka jingieit U Adam bad ka Im ha ka Eden Ba-rim ; ka dei ka Jingieit U Jisu Khrist bad ka Balang ha ka Eden Ba-Thymmai ; ka Jingieit kaba dang wallam thymmai da U Jisu na Bneng.

U Jisu haba u wan sha ka pyrthei, u wan na ka bynta ka Met bad ka Mynsiem. U ieit ia ki Baroh Ar Na kata ka daw u la leh bun ki Kambah ban pynkhiah ia ka Met ; namar u ieit ia ka - Ba ka long ka Dur U Blei. U la ai ruh bun ki Jinghikai ba janai ban bsa ia ka Mynsiem, ban pynsan pynheh ia ka. Bad khadduh, u la shah knia la lade ban pynkhuid ia ka (Mynsiem) bad ia ka Met de. U ieit eh ia ki Nongpop ha ka doh bad u kwah ban pynkhuid ia ki ha ka mynsiem. U ieit

eh ruh ia ki Nongpop kiba la pynkhuid (Ki Nongpop kiba la kylla Riew-Khuid) bad u kwah ban wan shaw noh ia ki ban ia shong lang bad u sha Bymjukut ha bneng. Dei kine kein, ki Nongpop kiba la pynkhuid, kiba long ka Balang jong U ne ka Met jong U. Kumta, Baroh ki riewkhuid ha ka Pyrthei ki ia long lang kawei ka Balang ka jong u Trai; bad ia ka Jingia-ieit jong kane ka Balang bad U Jisu ym don shuh uba lah ban pyniakhlad Ha kajuh ka rukom ka long ka Jingia ieit shi tnga hapdeng ki Khristan. U Khristan u ieit ia la ka jong ka Tnga ha ka doh, u kwah ban bsa bad pjiah ia ka bad ki Khun kumjuh; u ieit ruh ia ka Mynsiem jong ka, bad u kwah ban ialam lang ia ka sha U Blei sha Bneng. Pynban, kam long kumta bad ki briew kiba kynja - doh. Namar ki ieit ia la kitnga tang ha ka doh bad ki ialeh ban pynbiang tang ha ka jingiadei bad ka doh, kim don kata ka jingkit-khia ne jingkit-khlieh ba shisha kumno ban pynim ia ka mynsiem.

Namar kata, ym donkam ei ei ruh em ba ka Balang Khristan kan teh ia u Ba-Ngeit ne Khristan da ki Ain Briew, u la ia tip hi bad U Blei kumno un leh ha ka jingiadei shi tnga. Ka Ain ka long tang na ka bynta ki riew-bymman ne riew-runar, kiba lada ym don ki adong kiba khlain kin leh kulmar laiphew jait. I Timothy 1 : 9, 10.

Mano ba la pyntngit ia ki Kynhun Riew-ngeit, ba la ju tip mynta kum ki Seng Khristan ne Balang Khristan? Lane Mano ba la pyntngit ia ka Balang Ba-Khuid jong u Blei?—Dei ki Pharisee kein. Kine ki dei ki Rangbah Niam ne Nongsynshar Balang. Ki Riew Niam ki iashun para bangeit ne para riew niam. Katba u Jisu pat u ieit ia ki Nongshun, Halor ka Diengphna u la ong, "Ko Pa, To map ia ki naba kim tip kaei ba ki leh. Ki Nongbud ne ki Riew-ngeit ba shisha jong u ruh ki ieit ia ki briew baroh, h'oid, wat ia ki Nongshun ruh. U Stephan haba u la shah lynthem maw, shuwa ba un dkut mynsiem u la ong, "Ah Trai, wat thew ha ki ia kane ka jingpalat." Ki Kam. 7 : 59, 60. Te, ki Khristan ruh haba ki ong ba ki la kloi ban aiti ia la ka jingim na ka bynta ka Pyrthei, hato kin ym lah ban aiti shuwa na ka bynta ka Tnga

bad ki Khun ha iing ? Lada u Khristan um pat lah ban shah - iap na ka bynta la ka Tnga ha ing, uei ban ngeit ba un shah iap na ka bynta ka Pyrthei !

Ia ka Jingieit ym donkam ban da hikai da kaba ong. Me, to ieit ia ito ne ita ita ; ne to ieit ia la ka tnga ho. Hynrei ka long ka Mon ka Jingpynlong U Blei. Ka lah ban wan da ka Jingi-tynnad ki Khmat, ka iaid lyngba ka Jingmut bad ka seng ia la ka Nongrim ha ka Dohnud. Kumta, ym donkam ban hikai iano bad kumno ban ieit ; ka long hi ka Mon u Briew naduh ka Eden Ba-Rim.

Ka Jingieit jong U Jisu ruh ka long kumjuh. Ym donkam ban da hikai ban ong, To ieit ia u Blei, To ieit ia u Nongpop bad To ieit ia u Nongshun. Haba la pynkha ia u Jisu hapoh ka dohnud, kane ka Jingieit ka seng nongrim hi hapoh jong ka ; ka san hapoh u briew bad u kylla long uba dap da ka Jingieit. - Ioannis 3 : 5, 6. U Jisu hangne u ong ba dei ban kha pat ia u briew da ka Ktien u Blei bad u Mynsiem. Namar kata kaba la kha na ka doh ka long hi ka doh ; ka san bad sah bad kut ha ka doh. Hynrei kaba la kha na u Mynsiem ka long mynsiem ; ka san ha u Mynsiem bad kam lah shuh ban kut (lait noh tang lada uta uba la kha na u Mynsiem u phai-dien pat sha ka doh).

Phim lah ban ong ia u briew, wat ieit ia la u Kpa namar u long uba sniew dur. ne uba kumne uba kumtai. U Khun te u Khun ; u Kpa te u Kpa hi. Ka jingieit mar-kylliang ka don hi bad ka khlain ruh katta katta na la ka jinglong - tynrai. Balei ? Namar sha lyndet ka jingioh-i jong u briew, ka don ka jingmaian ba khraw jong ka Jinglong-Kpa Long-Khun. U briew um shemphang ia kata : hynrei ka Jingieit ka tip bad ka la dep pynshkem ia ka.

Ha kajuh ka rukom ka long ha ka Jingia - ieit u Khristan bad u Khrist. Phim lah ban ong ia u, Wat ieit ia u Khrist. u long tang u Khun u Joseph bad ka Mary ; um dei u Blei, lane da kumne da kumtai. Ka

Jingieit U Blei kaba palat ia ka Jingshemphang jong u Briew ka la dep pynkyntang bad pynskhem lpa ia ka Jingia-ieit markylliang hapdeng jong ki. Kumta, ym don shuh kano kano ka bor kaba lah ban pyniakhlad ia u Khristan na u Khrist, - Rom. 8 : 35, 36. Ym tang u Pual bad kiwei pat ki Apostol kiba don ia kane ka Jingieit : hynrei baroh ki Paitbah Riew-khuid ki la iaid bad im ha kane ka Jingieit Ki la iap martyr ha ka jingtrei ia ki Kam u Blei, na ka bynta ki Nongpop. na ka bynta U Jisu. - Nga ruh nga la iaid bad im ha kane kajuh ka Bor jong ka Jingieit. Nga thoh hangne ruh ia kaei kaba la long shuwa ha lade ; bad nga kwah ba kiwei ruh kin iohpdiang ia kane kajuh ka Jingpyntrei ka Jingieit da ka Bor u Mynsiem U Blei.

Bun ki briew ha ka pyrthei kim ju iehnoh ia la ki tnga bad ki khun haduh ban da iap. Ka daw ka long namar ba ki ieit eh ia ki. Don pat ruh kiba iehnoh ia ki. Brlei ? - Namar ka jingieit ka long tang ka Jingieit doh. Kane ka jingieit doh kumba nga la ong mynshuwa ka la don naduh mynnyngkong ; ka nongrim jong ka ka long. 'Ieit ia uba ieit. bad shun ia uba shun.' Te, haba don kano kano ka jingiapher-jingmut, ka mih ka jingiakajia ; katba ka jingiapher-jingmut ka nangjur , ka jingiakajia ruh, ka nang jur. Bad katba kine ki nang jur, ka jingieit ka nangduh nangduh, ka da trei ruh ia kaba sniew. Ha kata ka rukom, ka ialam ban isih noh iwei ia iwei bad i-tynrad noh shawei. Kane ka pynlong ka jingklimsih ia u Tnga bad ka Tnga. - Mathaios 5 : 32 - Hynrei nga ong ha phi, ba uno uno ruh u ban pyllait noh ia ka tnga jong u lyn da tang na ka bynta kaba klim, u pynklim ia ka ; uno uno ruh u ban shongkurim bad kaba la iehnoh u ruh u klim." Balei u Trai Jisu u ong kumne? Namar haba phi la klim phi la duh noh ia ka Jingieit, kaba nyngkong. phi la pynkhein ia ka Jutang u Blei. kaba long ka Jingieit. Haba ki shi tnga ki la pynkhein ia ka Jutang U Blei, kim lah shuh ban iashong-ryngkat ; namar haba ka Jingieit ka la duh, ka Thma suda kan don ha ka jaka jong ka.

Don ne em napdeng ki Khristan kiba ia-pyllait tnga bad ba klim? — Shibun kiba leh kumta; bad ym tang kiba klim, hynrei kiba pyn-klim ruh. Kum kita ki dei ne em ki Khristan? — Em kim dei. Ki dei tang ki briew ba kynja doh ne ba kynja niam; kiba nud tang ban kam ia lade ba ki long Khristan hynrei kiba byr-nud ban im ka Jingim-Khristan; ki long pynban ki nongialeh-pyrshah ia ka. Mathaios 7:21 — "Ym u briew baroh uba ong ha nga, Ah Trai, Ah Trai u ban ioh leit shapoh ka Hima ki Bneng; hynrei uta kein u ba leh ia ka Mon u Kpa jong nga uba ha Bneng." Pule 2 Timothy 3:1-7 — Hynrei to tip ia kane, ba ha ki sngi kiba khadduh kin wan ki por ba shitom. Namar ki breiw kin long kiba ieit tang ia lade, kiba ieit sbai, kiba kren sarong, kiba leh-khraw, kiba kren-sniew, ki bym kohnguh ia la ki Kpa ki Kpa, ki bym sngewnguh, ki bym khuid, kiba khlem ieit ia la ka Kynja, kiba khlem map, kiba kren siar, ki bym suidniew, kiba runar, ki bym ieit ia kaba bha, ki nongdie-lok, kiba hanga mei, kiba lehmeng, kiba ieit ia ka jirgsngewbha khamtam ban ia kaba ki ieit ia u Blei; kiba don ka dur ka jingriew-blei hynrei kiba len ia ka bor jong ka: na kine ruh to phai noh. Namar na jong kine long kita kiba par-sian sha ki iing, bad kiba ialam mraw ia ki kynthei babieit ba la pynkit-khia da ka pop, ba la ialam ruh da ki bunjaid ki jingkwahsat, kiba ju ioh hikai ha la ka sngi hynrei ki bym lah ban poi sha ka jingtip ia ka Jingshisha." Pule de, Shithi U Judah 1:1-25 — Hato baroh ki Khristan ki long kumta? Em, don khyndiat ki Khristan ba shisha, ki bym iaid bad im kumba la im lem ka pyrthei — Khristan salonsar. Kita ki long ki Khristan kiba dap da ka Jingieit u Khrist, kiba im bad iaid da ka Jingialam U Mynsiem. Mathaios 7:14 — Hynrei Ah, kaba khim kata ka Khyrdop; Ah, kaba wit ruh kata ka Lynti kaba lam sha ka ban im! Ah, ki long khyndiat ruh kiba shem ia kata."

Kita ki khyndiat pat ki Khristan kiba la shem ia ka Jingieit U Jisu kim lah shuh ban kylla da lei lei ruh em. Ki long kumba u Jisu u long; uba wat la

u long u Trai bad u Kpa ka Bymjukut bad ka Bneng ka long ka Shnong Trai jong U; pynban ym don ba la hukum ia u ban wan sha ka Pyrthei: hynrei ka Jingieit jong u ka la pynlong ia u ban wan bad shim ia ka Dur U Briew (wat la u long ma u U Blei ; ba Khraw-bor bad u Nongthaw jong u Briew) bad ban shah knia ia lade. Um shym la pynpep noh ruh ia kane ka Jingthmu wat haduh ka Jingiap ka Diengphna — Namar u ieit eh ban pynim ia ki Briew ka Pyrthei. U la thaw de ka Lad ba kat kiba ngeit bad pdiang ia ka Jingshah-iap jong u, kin rung sha kane ka Jingieit bad kin nym khlad noh na U bad na ki Ktien jong u.

Uwei u paralok Khristan u ong ha nga, "Ngam lah ban shakri hok ia u Blei namar ka Lok jong nga ka long kaba sniew; ka shu pynkulmar ia ka iing ka sem bad ka nud wat ban tim sih ruh ia nga." "Nga la ong ha u, "Lada kumta, phi mut ban ong ba u Blei u la bakla ba u thaw ia ka Ñianglartham bad u Seiñpuh?" Ha nga hi nga ong, Em; namar baroh kaba u la thaw ki ia trei lang ban pynbha ia ka Pyrthei." Nga la pynshai ia u ba haba u ioh kum kata ka tnga, u ioh ia ka kabu-ksiar, ban pyntbit (phrang ia lade sha ka Jingjanai bad jinglong-Martyr naduh na la iing shuwa ban lah ban shah martyr na ka bynta ka Pyrthei. Uta u lok u la i-khia jingmut. Kham hadien u la ong ha nga, "Ki jingkren jong phi ki la rung bad shong ha ka dohnud jong nga." 'Kumba u Khrist u la aiti noh ia la ka jingim na ka bynta ka Balang, kumta ruh u Khristan un aiti noh ia la ka jingim na ka bynta la ka jong ka tnga.'

Pynban don bun kiba kam ba ki long Khristan hynrei kim lah ban shah kumne bad la ka jong ka Tnga - Ki da leh mynleh pynban ba ki shah shitom na ka bynta kiwei: Ki leh Nongialap, ki leh Basan, ki leh Nongsharai, ki leh Kpa Balang bad don bun kiwei kiwei ki rukom leh mynleh shakri tien-blei. Ki nongtrei, kum kiba ki pynshitom ia u Jisu: namar ki sahnarphna pat arsien da ma ki ia u. Pule Judah 1: 12. 16. - "Ki Nong-

sharai kiba bsa sngaid ia lade khlem da sheptieng, ki Lyoh ba khlem um ia kiba la rong kynting noh da ka Lyer; ki dieng synrai kiba khlem soh kiba la iap noh ar-sien ia kiba la rat noh. Kine ki long kiba ia kren khñium, kiba ud-wad-daw, kiba iaid katkum ki jingkwah brai jong ki hi, bad ka shyntur jong ki ka kren ia kiei kiei kiba at-sarong, ki da niew shiliang-khmat ia ki briew na ka bynta ka jingmyntoi."

Don kiba ong ia nga ba ia ka Jingiathoh-Shongkurim ki Khristan dei ban da teh da ka ain khnang ba kin sheptieng bad kin hap ban sumar hok ia la ka tnga bad ki khun. Nga la rkhie. Namar nga tip ia ka Jingshisha ba ka Ain kam lah ban ai ia ka Jingieit ba shisha; dei tang u Blei uba lah ban ai ia ka. Ym namar ba sheptieng ia ka ain ba u briew baroh u bsa ia la ka tnga bad ki khun. Hynrei namar ba u ieit ia ki kein. Lada ka jingieit ka la duh, ki bor ka ain baroh kim lah satia ban bat iaka. Hynrei lada ka jingieit ka dang neh, haw ong ia u briew ban iehnoh ia ka tnga bad ki khun, phi tharai un kohnguh? Em, da lei lei. Un nang kham trei shitom pynban. Lei lei u Khristan uba la ioh ia kata ka Jingieit kaba Ar kaba la dang wallam da u Jisu na Bneng, kum u Jisu hi un nym lah ban kylla. Ka Jingieit ka pyrthei bunsien ka kylla; hynrei ka Jingieit u Jisu kam lah ban kylla lano lano ruh. Kane ka Jingieit ka pynkwah bad pynkhih borabor kumno ban rah ia la ka tnga bad ki khun sha u Blei sha Bneng.

Kumta, u Khristan u long halor ki hukum bad ki Ain baroh. Namar ym lah shuh ban shem ka jingpalat ha u. Ka Tnga, ki Khun, ki Kur, ki Paralok, ka Shnong, ka Hima bad ka Bor-Sorkar kim lah shuh ban shem ia ka jingpalat ha u Khristan. Kiba wad ban shem ka Jingpalat ha u Khristan ki dei tang ki Nongshun ka Hok, kiba khang ban ialap ia u Jisu. Kiba kum kita ki long ki Nongialeh-pyrshah ia ka Mon u Blei. Loukas 23 : 20-22 - Namar, kata u Pilat u la kren pat ha ki. ba u da mon ban pyllait noh ia u Jisu. Hynrei ki la ia pyrta jam ki da ong, Sahnarphna, Sahnarphna ia U ! Te, ula ong ha ki ha kaba laisien, Balei, une u briew u la leh

bymman aiu? Ngam shym la shem satia ha u ka daw ba u dei ban iap. Namar kata, ynda nga la sympat ia u, ngan pyllait noh......" U Khristan ruh ha uba u Jisu u la shong hapoh, u dei ban long kum ma U, ha uba ym lah shuh ban shem ka jingpalat. Rom 8 : 10 "Bad lada u Khrist u don hapoh jong phi kata ka met ka long kaba iap namar ka pop; hynrei kata ka mynsiem ka long ka jingim namar ka hok."

I Kor 15:22, 45- "Namar kumba ha u Adam baroh ki la iap noh, kumta ruh ha u Khrist yn pynim ia baroh (kata kat kiba ngeit ha ka snam ka jingshahiap jong u). Kumta ruh la thoh : Ia u Adam ba nyngkong la thaw ka mynsiem ba im, hynrei ia u Adam uba khadduh (U Jisu Khrist) ka mynsiem ba pynim."

Ka Sakrament ka Jingkhawai U Trai (Jingdih Umsoh-Wain) ka mut aiu?

Mathaios 26:26-28 -- "Te haba ki dang ia bam, u Jisu u la shim ia u Kpu, bad ynda u la nguh, u la kdiah; bad u la ai ha ki Synran, u la ong, To shim To bam une u long ka Met jong nga. Ynda u la shim ia ka Khuri ruh bad u la nguh, u la ai ha ki u da ong, To dih na kane phi baroh; naba kane ka long ka Snam jong nga, kaba ka jong ka jutang Ba-Thymmai ia kaba yn sa pynmih noh na ka bynta kiba bun ia ka ban map ki pop." U Jisu u la batai shai ia kane : Ioannis 6:63 — "Ka long ka mynsiem kaba pynim : ka doh kam pynnyntoi ei ei ruh em. Kita ki ktien kiba nga la kren ha phi ki long ka mynsiem bad ki long ka Jingim.

Ka jingnut U Jisu haba u ai ia u Kpu bad ka Wain ka long ban pyni ha ki Synran ia ka Dur bad ka Syrngiew jong kiei kiei kiba kyrja mynsiem ki ban sa wan ha ki. U Kpu u long ka Dak jong ka Met U Jisu; kaba mut, haba ki la bam ia u Kpu, ki la long kawei kein bad u Jisu; lane ki la pdiang ia ka Dur ka Longrynieng jong U. Ka Umsoh u Dieng-Wain pat ka long ka Dak jong ka Snam u Jisu; haba ki

la dih ia ka, kamut ne pyni ba ki la long kawei ka Jingim bad u Jisu. Ka Snam ka thew ia ka Bor Jingim ne ka Bor Mynsiem. (u bym don snam, um don mynsiem ne jingim). Kumta, kiba bam ia U Kpu bad kiba dih na ka Khuri, ki pyn-i ne phla ba ki la ia long kawei ka Met bad kawei ka Mynsiem bad u Jisu. U Trai Jisu u ong, "Katno katno sien ba phi bam ia une u Kpu bad phi dih ia kane ka Khuri, ka long ban kynmaw ia ka Jingiap jong nga". Kane ka mut ba haba u Khristan u leh ia kane, u kynmaw ba u Trai u la iap na ka bynta jong u; bad haba u la ia long kawei bad u Trai, u la rung kein ha ka Jingiap jong U. Shuh shuh : "Ka Khuri ka thew ia ka Snam ia kaba yn sa pynmih noh na ka bynta kiba bun iaka ban map ki pop." La pyndep ia kane ruh, Ba U Jisu u la pynmih shisha ia la ka Snam halor ka Diengphna ; bad kat uba ngeit ne pdiang ia ka Jingsait ka Snam jong u, u la long khuid na ki pop baroh.

Ngan pynkynmaw hangne kumno ka Snam U Trai Jisu ka la mih :

1. Ka la mih na ka Longrynieng bad ka la jaw (nga ngeit) na ka Shyllangmat jong U ha ka dur ka Syep mynba u la duwai jur ha ka jingpisa, ha ka Kper Getsemane namar ka jingkhia ka jingkit ia ki pop jong ki pateng bynriew baroh - Loukas 22 : 44.

2. Na ka Khlieh jong U mynba la pynphong ia ka Pansngiat - Shiah Markos 15 : 17 ; Mathaios 27 : 29

3. Na ka Met jong U mynba la sympat da ki shabuk- (Ka bym shym la mih, ka la jngem) - Louk. 22 : 63-65 ; Mark. 15 : 19 ; Mark. 14 : 65.

4. Na ki 'Sla-ti bad 'Sla-jat mynba la sah-nar ia ki da ki prek - Loukas 23 : 33 ; Ioannis 19 : 18.

5. Na ka Krung jong U mynba la sum da u sum Ioannis 19 : 34.

U Kpu ba la kdiah bad la sam sha ki synran u long ka Dak jong ka Met ba la pyn-lwet jong u Trai (Jisu) ia uba la sam ha ki Ba-ngeit: Kiba la bam ia une u Kpu ki pyn-i ne phla ba ki la ia long kawei ka Met bad u Trai. Namar u Kpu ba la kdiah bad ai ha kiba ngeit u pyni ba haba ki la bam, la tei ia ka met jong ki bad ki san bad nangsan ha ka jingdap ka rynieng jong U. Shuh shuh; Kito kiba la bam baroh ki la ia ioh bynta lang na kawei ka Met U Trai. Kumta ki don ka jingia-long shi-tylli ha u bad hapdeng para-bangeit hi.

Kumba long U Kpu, kumta ruh ka long ka Khuri: Ba kito baroh kiba la dih na ka, ki la ioh ka Bor Tei Snam hapoh jong ki bad ka Jingim jong ki ka la kylla long kajuh ka Bor Jingim ka jong u Trai ha ka Mynsiem.

Don kiba batai ba kane ka Sakrament ka Jingkh-wai U Trai (kumba ju ia khot mynta) kam long tang Dak; hynrei ka long kaba shisha. Nga ong ia phi, 'Em. kam long kumta. Lada ki hikai kumta, ki la bakla.' "Namar ka Hima U Blei kam shong ha kaba bam ba dih." U Jisu hi u la dep pyni ia ka ha ki Synran, u ong," ... ..Ngan ym dih shuh naduh mynta na kane ka ka Umsoh u Diengwain, tad ynda ngan dih thymmai ia ka lem bad phi ha ka Hima u Kpa."- Mathios 26; 29. Hangno kata ka Hima U Kpa? Haba ong, Ka Hima U Kpa, ka mut ka Hima U Blei. Kane ka Hima ka long hapoh ka Dohnud jong ki Briew. Dei hangne kein ba U Blei uba u Mynsiem u shong bad u synshar. Dei hangne ruh ba ngi ia bam ia dih bad u Jisu ha ka mynsiem bad ba ngi sngewthuh shai ia ka Jingia-long kawei bad u Trai. Loukas 17 : 20,21. Lada kane ka Jingbam Jingdih ka la long shisha ka Bor bad kaba Im, kan jin da la lah ban iarap ia ki Synran. Hynrei kam shym la don bor ei ei ruh em; ka shai, namar haba la kem ia u Jisu, baroh ki la kyllon.

Ka Jingdih kaba nyngkong ba u Jisu 'u la dih thymmai bad ki Synran ha ka Hima U Kpa (U Blei) ka long

kato kaba phi shem ha U Ioannis 20 : 21,22- "Ynda kumta, U Jisu u la ong pat ha ki Long ka Jingsuk Ia Phi ! Kumba u Kpa u la phah ia nga, nga ruh nga phah ia phi. Te, haba u la ong ia kane, u la pyrsat halor jong ki bad u la ong, To Pdiang Ia U Mynsiem Ba, Khuid." Mar kumta, ka Mynsiem jong ki ka la um hinna ka jingtyrkhong bad 'khuslai ba la iap u Kynrad jong ki. Baroh ki la shit-rhem biang na ka Jingpjah ka dohnud ; ki la sngew ia ka Jingpynkup-Bor ba thymmai ha ka Jingim. Te, ki la ia long lang biang kawei ka mynsiem bad ki la ia lum pat ha ka Jingiaseng-kawei bad ki la kham ieit ia u Jisu mynta, bun shah ban ia kaba mynshuwa. Kane ka Jingpyrsat jong U ha ki Synran ka long ka Jingbam bad Jingdih ia ki dohnud ba thngan bad ba sliang jong ki. Dei hangne kein ba ka sdang ka 'Hima U Blei hapoh jong ki'. Dei kane ruh kaba la pynlong ia ki ban ia lum lang pat ban ap da ka jingthrang ba jur ia ka jingpyn-kup-Bor ba pura kaba u Jisu u la kular ha ki. -- Loukas 24 : 49. "Ha khmih ruh nga phah ha phi ia kata ba la kular u Kpa jong nga; hynrei phi To iai shong ha ka Nongbah Jerusalem, tad ynda yn pynkup ia phi da ka Bor na jrong."———Shisha, ka la jia kumba u Jisu u la kren: Ba katba ki dang ia lum lang da kawei ka jingmut ha ka Kamra kaba haneng ha Jerusalem ban ap ia kata ka Jingkular, U Blei u la wan ai ia ka ha ki ha ka Jingdap U Mynsiem Bakhuid; bad la pynbabtis ia ki baroh ha U Mynsiem bad ka Bor jong U (U MYNSIEM ka mut ka Jingim: KA BOR JONG U kamut ka Bor Jingim, ka Jinglong Jingim bad ka Jingtrei jong U). Ym tang katta, hynrei la pynbabtist ruh ia ki ha ka jingstad bad ka jingtip jong U. Ki la kren ruh wat ha kiwei pat ki Thylliej katkum ka jingai-bor jong U ———Ki Kam. 2 : 2-4. Dei hangne ruh ha ki Apostol ki la ioh ban bam ban dih pura ia ka Met (u Kpu) bad ka Mynsiem (ka Snam) u Jisu; kata ka mut ba ki la ia long lang kawei ka Met ba Kynja Mynsiem bad U Trai. Haba kumta, ki Apostol ki dang dih ne em ia ka Umsoh U Dieng Wain ha kaba paw, kum ka jingkhawai U Trai? Ka Jubab ka long, H'oid, ki ju leh ia kane ruh wat hadien ka Sngi Pentekost kum

ka Dak ne ka Jingphla ha khmat ka pyrthei ba kynja doh ia ka jingialong-kawei jong ki, bad U Trai ha ka mynsiem; bad ba ki la long ki Nongshah-shitom na ka bynta U Jisu bad na ka bynta ki Briew ka pyrthei kum ma U.

Uno uno u briew u lah ne em ban dih ia kane ka Sakrament?———Em, tang kita kiba la sngewthuh ia ka Jingmut-Tynrai, ka Dor bad ka Bor jong ka. U Paul u la pynshai ia kane—— I Kor. 11 : 27-30; Hynrei to ai ba u briew un it ia lade; te kumta to ai ba un bam na uta u Kpu, bad un dih na kata ka khuri. Uba bam bad dih ia kane, u bam bad dih ia ka Jingpynrem ia lade, lada um da bishar bha ia kata ka Met U Trai. Namar kane, bun kiba ioh jingpang-sangem bad pang-khrew hapdeng jong phi, bad bun ruh kiba la iohthiah noh."

Don ki Balang Khristan kiba ong ba uba la dih ia kane ka Sakrament u la long u 'Riew-Dkhot (ba pura) jong ka Balang. Da kane ka Jinghikai, bun ki riew-ngeit, tang namar ba kwah long riewdkhot, ki la shu sngew-donkam bad dih ia ka dih khlem shemphang ei ei ; kim nang ruh ban da it ia lade la ki la lah dih ne em ia ka ha ka mynsiem — Ka Jingim kam long kaba la pynkhuid. Kumta, da kaba dih kumta, la pynsngew riew-blei jubor ia ki da ka Balang. Ha kane ka rukom, ki Nonghikai bad Nongshah-hikai ki long kiba pang sangem, Ki long kum kito ki Jingthung ba mih hapdeng ki Diengshiah — Ki long ki Khristan kiba pang: kim don ka jingkhlain-mynsiem bad kim lah lait na ka pop. Kim tip ba ka jingleh ia ki Sakrament ka long ka jingphla ia ka jinglong ba shapoh. Kumta, ki sakhi lamler ia u Trai. Ki ieng hajan ka Diengphna U Jisu, pynban ki sahnarphna pat sa shisien ia u.

Ki Apostol baroh ki la dih ia kane ka Sakrament da ka Jingsngewthuh; kumta, ka ai bor ia ki ka nang pynkhlain shuh shuh ia ka jingngeit bad jingaiti-lut jong ki kat haduh ba baroh ki la long ki martyr na ka bynta u Jisu bad ki nongpop ka pyrthei; kim lah shuh ban kyllon. Kum kine, lada ki kyllon, yn ym lah shuh ban map kum ia u Ananias bad ka Saphira.

Kito pat ki bym ioh dih ia kane ka Sakrament ha kaba paw ki lah ne em ban ioh jingim? — H'oid, ki lah kein ban ioh jingim, lada ki la dih ia ka ha ka mynsiem. Namar ka jingkwah U Blei ka long borabor, Ka Jingkohnguh ha ka jingshakri ba kynja-mynsiem-- 1 Kor. 10: 3, 4 — "Bad baroh ki la ia bam ia kajuh ka jingbam ba kynja mynsiem; bad baroh ki la ia dih na uta u Mawsiang ba kynja mynsiem ba la bud ia ki; Te uta u Mawsiang u la long U Khrist." Namar kata, kiba bam bad dih Sakrament ki long kito kein kiba sngewthuh ba ki dih ban pynpaw ne phla ba ki la dep bam dep dih ia u Khrist ha ka Mynsiem. Ki Nongpop kun lah satia ban ioh dih ia kane (ia U Khrist). Hynrei ia ka jingdih ha ka doh pat te. bun ki nongpop ki ioh ban dih ia ka, khamtam kito ki jait nongpop ia kiba la ju tip kum ki Riew-Niam. Joannis: 14: 17 — Ia U Mynsiem ka Jingshisha kein, ia uba ka pyrthei kam lah ban pdiang ia u; naba ioh-i ia u lymne kan ithuh ia u; phi hynrei phi ithuh ia u, namar u iasah bad phi, un long ruh ha phi."

Shisien ha ka snem 1919, la pynshitom ia ki Khristan da ki Musulman ha Armapia. La hukum ia ki Sawphew (40) ngut ki Shipai Khristan ban kylla dien noh na ka jingngeit jong ki ia u Jisu. Baroh Sawphew (40) ngut kim treh ban phaidien. Kumta, ha ka por Tlang ba khriat bha, la ialam ia ki sharud kawei ka Pung. La buh lpa ki Jain syaid bad ka ding ba rhem harud um. La law lyngkhuit ia ki baroh. U Rangbah Shipai u la ong, "Peit shane, Jied mynta ia ka Jingsyaid bad ka Jingim ne ia ka Jingkhriat bad ka Jingiap?" La hukum ia ki ban len ia u Jisu. Baroh ki la kyrngah: ki la ong, "Ngi don U Blei uba ai ha ngi ka Jingsyaid bad Jingim". Kumta la pdem ia ki ha ka Um- jong kata ka Pung haduh ba ki la iapkhriat. Hapdeng ka jingpynshitom, la iohi ba uwei pa uwei u Shipai shuwa ba un iap u la duwai. La iohi ruh ia ki Angel ba ki la wanhiar na Bneng ryngkat bad ki Pansngiat, ki da pynphong ha ki khlieh jong uwei pa uwei na kita ki Shipai ba la iap. Kaba; lyngngoh ka long ba haba ki Angel ki la wanrah ia ka Pan-

sngiat ba khadduh, ki la leit rah kylla noh khlem pynphong hano hano. U Rangbah Shipai u la lyngngoh, u la niew ia ki Met-lap, ki don tang Laiphew-khyndai (39). Shano uwei u Shipai u la jah! U Rangbah Shipai u la peit baroh sawdong ka Pung, u la iohi — Utai u syaid-ding harud um. Shisyndon, la ktah ia ka mynsiem jong u; bad u la phla ba ma u ruh u long u jong u Khrist "Nga la iohi," u ong, "da la ki jong ki khmat ia ka Jingai-ei jong u Jisu. U Syiem u la ong, "Me la lamwir, mem tip ba men shah ma me ia ka jingpynshitom ha ka jaka uto u Shipai ba-sawphew (40) lada mem len noh kloi ia kaci ba me la iohi? Uta u Rangbah Shipai u la ong, "Ngam lah ban len ia ka Jingshisha." Kumta, u ruh u la shah-shitom kumjuh bad u la ioh ia kata ka Pansngiat jong uta u Shipai Ba-Sawphew.

Khmih mynta, uta u shipai ba-sawphew u la duh ia ka Pansgiat bad u Nongpynshitom jong u pynban u la ioh ia ka. Balei? — Mano ba la ialap ia uta u Rangbah Shipai? — Dei ka jingshah-iap kein jong ki Laiphew-khyndai. Namar kata, ngi sngewthuh ba ki Jingleh-niam hi kim lah ban pynim lymda ngi hi da lade ngi ioh ia u Jisu. Bad lada ngi la ioh ia u, ki Jingleh-niam baroh kim lah ban khang ia ngi ban leit sha Bneng. Namar ki Jingleh-niam ba paw baroh ki long kiba kynja doh, kiba wat u Nongpop ruh u lah ban shu leh mynleh ia ki.

Ma nga, uba thoh ia kane, nga ialap ha phi ia ka Jingtrei U Blei da u Mynsiem Ba-Khuid, u ban trei hapoh jong phi kum ka Ding, ban pynthymmai bad pynjanai ia ka dohnud kum u Blei Mathaios 5:48 — "Namar kata, phin ia long kiba janai, kumba u Kpa jong phi uba ha Bneng u long uba janai." Bad nga ialap ia ka Jinglong-Martyr (na ka bynta u Jisu bad ki Nongpop); namar ka pyrthei kam pule ia ki Jingleh-niam jong ngi, hynrei ia ki Kam bad ka Jinglong jingim jong ngi; kumba ngi ruh ngim peit ha ki jinglehniam u Jisu hynrei ha ka Snam (jingim) u Jisu. Ngi la khein-dor ia ka Snam jong u bad ngi la shem ba ka palat ia ka pyrthei baroh. Mynno

mynno nga la ju wad jaka-rieh ha ka Pyrthei bad ha ka Niam; hynrei ngam shem satia. Dei tang ha ka Snam u Jisu hi marwei nga la shem ka jaka rieh ia la ka Mynsiem. Namar kata, nga la pyndem lut ia lade ha u bad ngan nym khie shuh lano lano. Ka Jingiap kam lah shuh ban pynkhih ia nga na U, ka Waitlam lane kano kano ka Jingkordor ba lah ban shem ha ka pyrthei, "Naba u briew un myntoi aiu lada un ioh ia ka pyrthei baroh, bad un duh noh ia la ka mynsiem? lane u briew un iapli daei ia la ka mynsiem?" Mathaios 16:26. Ka Mynsiem ka kham kordor bun shah ban ia ka pyrthei baroh kawei.

Ka Sakrament ka Jingpynbabtist :

Mathaios 3:11 —— "Nga shisha nga pynbabtist ia phi da ka Um ia ka ban kylla kaba mut: hynrei uta uban wan nadien jong nga u long uba kham khraw bor ban ia nga, uba kam dei ia nga ban rah wat ia ki juti jong u: uta kein un pynbabtist ia phi da u Mynsiem Ba-khuid bad da ka Ding."

U Ioannis hangne um kdew ei ei ba u Jisu un pynbabtist da ka Um, hynrei tang da u Mynsiem Ba-khuid bad da ka Ding. Ia kane ka Jingpynbabtist la sdang pyndep ne sdang pyntreikam ha ka Sngi Pentekost. Ki Kam. 2:3, 4 — "Bad ka la paw ha ki thylliej kiba paitpnat kum ka Ding; te ka la shong halor uwei pa uwei na ki. Bad la pyndap ia ki baroh da u Mynsiem Ba-Khuid."

Uwei u tymmen u la ong ha nga, "Ki Khristan baroh kiba shah pynbabtis kim shym don ka jingmyntoi ei ei, imat lada kin shah pynngam ha ka um kaba jylliew shi mer ruh kam pynthymmai ei ei ruh em ia ki." Nga la ong ha u, "H'oid kein, kata ka long kaba shisha; nga ruh nga iohi kumta: Ba bun ki Khristan kiba shah pynbabtist, ki pop pat rynjain, ym shym la pynthymmai ei ei ia ka Jingim." Balei? — Namar kane ka long tang ka dur ne ka Dak ba kynja doh, hakhmat ka doh. Ki bym pat ioh jingshai ki lah ban

kylli, ba lada ka long tang kumta, te balei u Jisu u hukum ia ki Apostol ban pynbabtis ha ka kyrteng U Kpa, U Khun bad U Mynsiem Ba-Khuid? U la ong khnang ia kane, kumba nga la ong mynshuwa, khnang ban long ka Jingphla ha ka pyrthei ba kynja-doh; namar ki briew ba kynja-doh kim iohi ia kiei kiei kiba kynja-mynsiem. Ki bym-ngeit Blei bad ki Pharisi, lada kim iohi ba ki Nongbud u Jisu ki pynbabtist bad shahpynbabtist, bad kiwei de ki kynja Sakrament ha kaba paw, kin nym da la kem bad pynshitom ia ki. Namar ki Riewniam ki niewkor ia ki Jinglehniam ba paw ban ia ka jingtrei u Mynsiem Bakhuid; namar kim iohi ia u lymne shemphang ia ka jingtrei jong u. Mynta bun kiba ngeit ha ka kyrteng u Jisu; hynrei kim nud ban phla shynna ia u. ki sheptieng ia ki Rangbah Niam kiba bat ia ki Bor-Synshar Balang. Kum kine ki jait riewngeit ki nud pynban ban leh-mynleh pynpaw hakhmat ki briew ba ki long Khristan da kaba leh ia ki Sakrament; kum ka Jingkhawai U Trai, Jingbabtist bad kiwei. Ka long mar khongpong ia ka Jingmut jong ka Sakrament. Ki Apostol bad ki Khristan ba-shisha baroh kim ju sheptieng iano iano ruh; da ka jingshlur bad jingshit-rhem ki phla ia u Trai ha ka Ktien bad ka Jinglong-jingim baroh.

Ka Pyrthei jong ki Riewngeit ba mynshuwa bad mynta ki iapher. Mynshuwa ki peit ia ki Jinglehniam bad jingphla ba shabar; katba mynta pat ki peit ia ka jinglong jingim jong u Nongphla. Ki Pharisi ki isih ia ki Apostol namar ki phla ia ka Jingngeit ha u Jisu; bad ba ki hok eh. U Jisu u la ong, "Ki briew baroh kin isih ia phi na ka bynta ka Kyrteng jong nga."—Markos 13:13. Mynta pat, ki briew ki isih ia ki Khristan namar ki phla tang ka ktien, katba ka jingim pat kam iadei satia. U Jisu u la ong, "Ym u briew baroh uba ong ha nga A Trai, A Trai uban ioh leit sha ka Hima ki bneng; hynrei uta kein uba leh ia ka Mon u Kpa jong nga uba ha bneng." — Mathaios 7:21.

Haba ia kren shaphang ka Jingbabtist, don kiba ai jingmut ia nga da kaba ong, "To leh ia kane, hadien

phin sa ioh-bor." Shisyndon nga la kyntait ; namar nga sngewthuh shai ba ki la bakla. — Ha ki sngi jong ki Apostol, don kiba la leh shuwa ia ka jingbabtist ba kynja doh, bad hadien la pynbabtist pat ia ki da U Mynsiem Ba-khuid. Ki Kam. 8: 16, 17. — "Namar um pat shym la hap hano hano ruh na ki ; hynrei tang ba la pynbabtists ia ki ha ka Kyrteng U Trai Jisu. Ynda kumta, ki la ia buh la ki kti ha ki, bad ki la pdiang ia u Mynsiem Ba-khuid". Don pat ruh kiba la iohpdiang shuwa ia u Mynsiem Ba-khuid hadien ki sa leh ia ka Jingpynbabtist ba kynja-doh — Ki Kam 10:- 44, 47 — "Katba u Petros u dang kren ia kine ki ktien, u Mynsiem Ba-Khuid u la hap ha kita baroh kiba la iohsngew ia kata ka ktien. Don mano mano uba lah ban adong ia ka Um, kat ban ym pynbabtist ia kine kiba la iohpdiang ia u Mynsiem Ba-khuid kumjuh kum ngi ?"

Namar kata, ngi iohi shai ba kane ka Jingpynbabtist ha ka doh ka long da shisha tang ka Dak ne jingphla. La shu pynshat ia ka, khlem da don ka Tynrai la ka jong. Kam don bor ei ei ban pynthymmai ne pynlong riew-khuid ia u briew. Pynban, haba peit, bun ki Khristan mynta ki ia beh sha kane, bad kiwei kiwei de ki Jingpyndep-niam. Nga i-bieit shibun ; namar ki tharai ba hangne don ei ei, haba ym don ei ei. Kumta ka jingim Khristan jong ki ka shu lut ne kut hi ha ka jingbym-don ei ei. Ki nongpop bad ki riewniam ki lah ban iohi ia kane, bad ki lah ban leh mynleh ha ka. Hynrei ia ka Jingpynbabtist u Mynsiem Bakhuid kim lah ban iohi ne kot sha ka Bor jong ka; kumta kin, nang satia ban shu leh mynleh.

Kum kino kiba dei ban iohpdiang ia ka Jingpynbadtist u Mynsiem Ba-Khuid?——Baroh kein ki donkam ban ioh ia ka. U Jisu u ong, "To pan, te yn sa ai ha phi; to wad, te phin sa shem; to tied, te yn sa plie ia phi Naba baroh uba pan un pdiang; bad uba wad un shem; bad ia uba tied yn plie." Mathaios 7 : 7,8.

Uwei u paralok Khristan u la ong ha nga, "I mat

kine ki jingong U Jisu kim lah phi ban long: Nga la iai pan bad iai mad, haduh mynta ngam shym ioh ei ie ruh. "Nga la ong ha u, "Nga ngeit phi dang don ei ei kaba kynja-doh; phim pat aiti-lutha u Jisu; na kata ka daw phim ioh ia kaba phi pan. 'Bun kum kine ki Khristan bym aiti-lut ia lade, haba ki duwai bad kim ioh, ki sdang kynnoh sa ia u Blei bad ia ka Ktien jong u - Pule Jakob 1 : 6-8.

Sa uwei pat u para'ok bym long Khristan u la ong ha nga, "U Jisu ki Khristan te mynta u la lamler." Nga la ong ia u balei u ong kumta. U la ong biang, "Namar nga shem ba ki Khristan mynta kiba lamler suda te." Nga la ong ia u, 'Haba peit ia ka jinglong ka pyrthei Khristan mynta te, ka jing-ong jong phi ka dei shisha. Hynrei don pat ruh ki Khristan kiba shisha, kiba da aiti lut ha u Jisu bad kiba im khuid katkum ka Ktien U Blei. Peit sha nga; nga la ong ia u. Balei nga nud ban ong, peit sha nga?" Dei namar ba u Jisu keiñ u don hapoh jong nga. Kumta naduh ba nga la shem, nga la ngeit bad pdiang ia u, la pynthymmai ia ka jingim jong nga nadong shadong. U Mynsiem U Blei u iai trei ia ka jingpynthymmai man ka sngi; ngam lah shuh ban dang leh pop ne wat tang ban mutdur ia kiei kiei kiba sniew." Uta u lok u la shu ong, "Ia phi te h'oid seh. Hynrei kiwei te wat kita kiba kham leh Basan ha ki Balang, kita hi kiba sniew pynban. "Nga la ong ia u, U Trai Jisu jong ngi ruh u la ong ia kata kajuh, "Bun la khot, hynrei khyndiat la jied."——Mathaios 20 : 16. Shano la khot? La khot kein sha ka Hima ki Bneng, sha ka Kynhun jong ki Riew-ngeit. Bun kiba la wan sha kane ka Jingkhot, kim shym la shem ia ka Bynta kaba donkam tam: namar kim mon ban aiti-lut ia lade ha U Trai. Kaba ki lah ban shem ka long tang ia ki Sakrament ba paw ne ki Jingleh-niam ba kynja doh, Na kane keiñ ka daw, u Jisu ruh u la ong, "A ki long khyndiat ruh kiba shem ia kata."—Mathaios 7:14. Kaei pat kaba kita kiba khyndiat ki shem?——Ia ka Jingtrei U Mynsiem Ba-Khuid kein ne la ka Sakrament ba Kynja - Mynsiem. Ki Khristan mynta pat nga i, haba la buh-kti

u Nongialap ne pynduwai u Pastor, ki lah sngew Khristan bha. Haba ki la shah pynbaptist da ka Um ba la shim Jingkhawai U Trai lei lei te ki la da sngew-riewblei palat hi kein. Kim sngew-donkam shuh ban pan ne wad ia ka Jingtrei U Mynsiem Ba-Khuid. Kumta, kim don U Nongpynthymmai ia ka mynsiem; bad borabor ki iai long hapoh ka jingsynshar u Soitan; kim lah lait na ka pop.

Ka Sakramen ka Jingsait - Kjat :

Ioannis 13:14——U Jisu u ong, "Namar kata, lada ma nga uba u Trai bad u Nonghikai, nga la sait ia ki Kjat jong phi, ka dei ia phi ruh ban ia sait ia ki Kjat ki paralok hi." Balei U Jisu u sait ia ki Kjat ki Synran? Ka Jingmut ka long :

1. Ban pyni ia ka Jingieit ia ki——Ioannis 15:9.

2. Ban pyni ia ka Jingsngewrit——Mathaios 11:29.

3. Ban pyni ba um shym la wan ba yn shakri ia u, hynrei ban shakri ia ki——Markos 10:45.

4. Ban pyni ba u la wan ban sait noh ia ka tngit ki kjat ki riew-ngeit bad ia ki lynti iaid jong ki baroh ——Rom. 3:15-17.

5. Ban pyndep ia ka Jingiathuh-lypa: Ba la buh ka jingiashun hapdeng u Symbai ka Briew bad u Symbai u Soitan (ha ka dur u bsein)——Ba u Soitan un pynkhein ia ka Khongdongjat u Briew bad u Briew un pynlwet ia ka Khlieh U Soitan——Jenesis 3:15. Te, ka Jingsait u Jisu ka pyni ba la pynkhuid noh ia ka Khongdongjat jong kiba la ngeit. Bad dei tad haba la dep pynkhuid kumne, ba nadien, da ka Jingiap jong u halor ka Diengphna, la pynlwet syndon thiaw ia ka Khlieh u Soitan.

Kumta, ka Jingthmu bad ka Dak ba-shisha jong ka Jingsait kjat ka long 'Ka Jingieit.'

Don ki Khristan mynta kiba leh ia kane ka Jingiasait-kjat; ynda dep ki iakajia pynban para ma ki. Kawei ka briew ka la ong ha ka paralok, "Ngi hynnin ngi la pyndep ia ka Jingsait-kjat ha Jingiaseng. Kata ka paralok kaba tip bha ia ka jinglong jong ki, ka la ong, "Nga sngewsih ba phi shu ia-sait kjat." "Em", ka la ong biang, "Ngi da ia duwai de." "Em," ka la bteng biang, "Nga mut ban ong ba bun kiba la dep ia sait-kjat, ki dang ia shrut du para ma ki." Kata ka briew ka la ioh kem ia ka Jingkren bad ka la ong, "Kata kaba phi ong ruh ka dei hi." Balei ka jia kumta? — Namar kane ruh ka long tang ka Dak. Ka Jingmut ba shisha jong ka ka dei Ka Jingieit. Haba sait ia ki Kjat Para-Bangeit, kamut, ka Jingphla ba ngi ia-ieit Para-Bangeit. Ka jingthmu u Jisu kam long tang ka dak ba-paw, hynrei ia ka Jingieit ba-Jylliew ha ka Mynsiem. U la ong ha u Petros, "Ia kaba nga nga leh, me mem shemphang mynta, hynrei men sa sngewthuh hadien kane." — Ioannis 13:7.

Mynno u Petros, hadien kane u la sngewthuh ia ka? — Dei ha kato kein ka por ba la pynngam ia u ha u Mynsiem ha ka Sngi Pentekost U Mynsiem Ba-Khuid (kaba mut, U Jisu) u la shong hapoh jong u bad u la kup ruh halor jong u. Te ka Jingieit ba-phylla ka la wan ha u. Ki Kam. 2:44, 45 — Te baroh kiba la ngeit ki la ia long lang ha kajuh, bad ia kiei kiei baroh ki la ia leh lang: bad ki la ia die noh ia la ki Bri, ia la ki Ïng bad ia la ki Mar; bad ki la ia sam ia ki ha baroh kat ha kiba donkam."

Shisien uwei u Para-Bangeit u la ong ha nga, "Mynba ka Balang U Blei ka la dang poi ha shnong jong ngi, nga la iohi ia ka Jingia-ieit ba phylla shi parabangeit. Haba uwei u Para-Bangeit u ot Syiar ryngkuh ha ing, u da leit sam de ia ki para-Bangeit ba marjan. Kane ka Jingieit ka don ha uwei pa uwei na ki. Mynta te, kane ka jingieit ka la duh lut" Balei ka duh? — Namar ki briew ki la kylla long kynja-doh. Ka Jingtrei u Mynsiem Ba-Khuid kam don shuh ha ki. Ki la niewkor tang ia ki Sakrament (Jinglehniam) ba-

paw. Kane ka jingniewkor tang ia ki jinglehniam bapaw, ka wanrah ia ka Jingsarong riewblei. Ki Suri kup-snieh-Langbrot ki long hapdeng jong ki; ki shim kabu halor ki Pait-Riew-Ngeit ba lui lui bad ki pynkit-khia ha ki.

Ki kam jong ka Balang U Blei ki dei ki kam ne jingtrei jong u Mynsiem Ba-Khuid. Lada ka Jingtrei U Mynsiem Ba-Khuid ka la duh, ka mut ba ka Balang U Blei ruh ka la duh (ha kita ken kiba la iehnoh ia U). Lane, lada la khang noh ia ka Jingtrei U Mynsiem Ba-Khuid, kamut la dkhat noh ia lade na ka Balang U Blei. Ka Balang U Blei ka long kaba Kynja-Mynsiem ne kaba maian; u nongpop um lah ban iohi ia ka. Baroh kiba lehmynleh Nongpyniaid ia ka Balang da la ka jingstad, ki la long lpa ki nongialeh pyrshah ia u Blei. Ki pynpaw hakhmat ka pyrthei ba ki long ki trai ka Balang; haba dei ma ki hi kiba la don shabar jong ka.

Kumta, haba ki ialap Niam, ki khot ia ki briew ban ia don lang bad ki shabar jong ka Balang U Blei.—Ephesos 3:3,9,16,19——"Ba da ka jingpynpaw u la pyntip ha nga ia kata ka Jingmaian kai kumba nga la thoh mynshuwa ha khyndiat ki ktien; bad ia ka ban pynsngewthuh ia ki briew baroh, kaei long kata ka Jingpyniaid jong kata ka Jingmaian, ia kaba la buhrieh na bymjukut ha U Blei uba la thaw ia kiei kiei baroh: ba un ai ha phi, katba kum ka jingkynrei spah ka burom jong u, ba yn pynkhlain ia phi bad ka Bor ha u Mynsiem jong U ha u Briew ba-shapoh; bad ban tip ia ka Jingieit U Khrist kaba palat ia ki Jingtip, ba kumta yn ioh pyndap ia phi shaduh ka jingdap u Blei baroh."

U Blei u la khot ia nga ban ialap ia kane kein ka Jingmaian.

SHAPHANG KAWEI NA KA SHIPHEW :

Hebru 7: 8, 11, 12, 14 — "...... Hangne ki briew kiba iap ki ioh ia kaba Shiphew, hynrei hangta, uba im shaphang u u phla ba u im ... Te lada don ka jingjanai da ka jinglong-Lyngdoh ki Lebi (namar ha ka uta u Paitlang u la ioh ka Hukum), dang donkam aiu ba uwei pat u Lyngdoh un mih ha kata ka rukom u Melkhisedek, bad ban ym khein ia u ha kata ka rukom u Aron ; namar ka paw shynna ba u Trai u la mih na u Juda ; shaphang kata ka Jaid u Moses um shym kren ei ei shaphang ki Lyngdoh. "Dkhot 12 — "Namar haba la kylla ka jinglong-Lyngdoh, la donkam kein ba kan kylla ka Hukum ruh." Dkhot 18 — "Namar ka don ka jingpyndam noh ia ka Hukum kaba mynshuwa namar ka jingtlot bad jingbym-myntoi jong ka." Shuh shuh, Hebru 8 : 7 —— "Nan ar lada kata ka Jutang kaba Nyngkong ka la long ka bym duna, yn ym da la wad jaka ia Ka Ba-Ar."

Hangne ngi sngewthuh shai ba ka Jutang Ba-Rim kam biang bad ki Hukum (ain) jong ka ki long baroh kiba tlot na ka bynta ka Jingpynjanai ia ka Mynsiem ki Nongmane-Blei. Ki Hukum Ba-Rim ki long baroh tang ki Jingpynbeit ryntih khnang ban ym don shuh uba lah ban wan tuklar ia ka Jingshakri-Blei : hynrei kim lah satia ban pynlong khuid ia ka jinglong-mynsiem ne jinglong-jingim. U Blei u long uba khuid ; U kwah ba ki Nongmane ia u ruh kin long kiba khuid. Namar kata, u la wanrah noh da kawei pat ka Jutang Ba-thymmai (New Testament) kaba da ka Snam U Jisu Khrist ; bad u la pynkylla noh ruh ia ka Jinglong-Lyngdoh da u Briew na ka bynta u briew, bad u la thung ia U (Jisu) ban long u Lyngdoh Bymjukut (U NONG-LEH NIAN JUNOM) na ka bynta ki Nongshakri-Blei baroh. Namar kata uwei pa uwei uba ia pdiang ia u Jisu u la kylla long u Lyngdoh bad u don ka bor halor-lade ban lehniam na ka bynta ia lade, Te, shaphang ki jingai sha ka Kam U Blei ruh ym donkam shuh ba uwei pat un wan ai hukum ban ai kawei na ka shiphew ne kano kano kawei pat ka jingbuhdor

thymmai. Ka jingai baroh sha ka Kam U Blei ka long beit tang da ka jingsngew-mynsiem ha kaba rieh, kaba tang U Blei hi uba pyntrei ia kata ka jingpynsngew-mynsiem u tip. U briew um donkam ban tuklar ia kane ka jingtrei u Mynsiem U Blei hapoh u Ba-ngeit. Na kata ka daw kein ba U Jisu u ong ba ka Kti kadiang kam dei ban tip aiu bad iano ka Kti-Kamon ka ai-Mathaios 6: 1-4. Pule ruh Loukas 18: 12-14 kumno ba U Blei u la pynksan ia u Nongkhrong uba la pynpaw ha khmat u Blei ia ka jingsngewsih namar la ki pop; da kaba pynrem pynban ia u Riewniam Pharisi uba la sngewksan lpa namar u la lah ban ai ia kawei na ka Shiphew sha ka Kam-Niam. Ym tang katta, U Trai jong ngi u la pynksan bad iaroh ruh ia kato ka Riew-kynthei kaba ladon tang ardan li bad kaba la ai lut baroh khoit sha ka Kam U Blei-Loukas 21: 1-4. Kumta ngi sngewthuh shai ba U Blei u donkam ia ka jingim jong ngi baroh kawei, ym tang katto katne na ka. Na kata ka daw ngi kiba la ngeit haba ngi ai sha U Blei, ngi la ai lut baroh khoit, ia ka jingim bad ki jingdon jong ka baroh.

Haba pule ia ka Bible, ngi sngewthuh shai ba kawei na ka shipew ka la mih naduh U Abraham; bad la pyntrei-kam pura ia ka haduh U Moses bad u Aron.... "Pynban kata jingiap ka la synshar naduh u Adam haduh u Moses, wat halor kita ruh ki bym shym la leh pop ha kaba syriem ia kata ka jingpalat u Adam, uba long ka Dur jong uta u ban sa wan."

Kumta, u Adam bad u Moses ki long hapoh ka jingtim bad jingiap. Namar ym don ka Ain ban pynkhuid janai ia ka mynsiem; baroh ka long tang ka jingpynryntih da ki briew hapdeng para briew. Wat ki Lyngdoh hi ruh kim lah ban im khuid. Shuwa ban knia na ka bynta kiwei, ki hap ban knia shuwa na ka bynta ia lade. Wat kat ka Bor ban pyniap ia u briew ruh ka mih hi nangne, ia kat uba pynkhein ia ka jingpynbeit-ryntih. Jenesis 49: 5-7-" U Semeon bad u Lebi ki ia long shi para, ki tiar ka jingleh-jubor ki long ka Waitlam jong ki. Wat ai ba ka mynsiem jong

nga kan wan hapoh ka jingiasylla jong ki: ka burom jong nga kan ym iasoh bad ka jingialang jong ki; naba ha la ka jingbitar ki la pyniap ia ki briew, bad ha la ka jingmonpathar ki la ot noh ia ki masi. Long ba la tim ia ka jingbitar jong ki, naba ka la sat eh, bad ia ka jingpynhiar-kput jong ki, naba ka la i-runar eh; ngan pyniakhiad ia ki ha u Jakob, bad ngan pynsaphret ia ki ha Israel."

U Moses bad u Aron ki la mih na ka Jaid Simeon bad Jaid Lebi: namar kata, ki dang long hapoh ka jingtim. Hynrei u Trai jong ngi, U Jisu u la mih na ka Jaid Juda——Jenesis 49:8-13.

Hynrei ka Hukum U Trai jong ngi pat ka dei Ka Diengphna——Mathaios 10:38: Hangne U Jisu u la ong ha u bym shim ia la ka Diengphna bad bud ia u, um dei ban ioh ia U (Jisu). Balei u la ong ia kane? Ne balei ba u kdew ia kiba bud ia u baroh sha ka Diengphna?——Namar u hi u la wan khnang na Bneng da ka Jingthmu skhem ban shah knia ia lade ha ka; bad ban pynlong ruh ia ka, Ka Hukum. Dei tang haba ia U Jisu la sahnarphna, la mih pat bad la kiew sha Bneng ba ki Apos-tol ki la iohpdiang ia u Mynsiem Bakhuid bad ka Bor. Haba ong, 'Ki la iohpdiang', ka mut ba na lade hi kim don, ki la iohpdiang na shawei (Na U Jisu). Na kata ka daw ba ki la sngewnguh eh ia u katta katta. ki la ieit bad la kloi ban aiti ia lade na ka bynta ka jingkwah jong u. Ki la sngewthuh ba ma u u la aiti na ka bynta jong ki; kumta ki ruh ki la aiti na ka bynta jong u. Ki sngewthuh ruh ba ma u u la aiti na ka bynta ki nongpop, kumta ki ruh ki la aiti ia lade na ka bynta jong ki——Ki kloi ban iap, tang ba kiwei kin im.

U la ong ruh ha u Loukas 9:23——Ba uno uno uba mon ban bud ia u u dei ban len ia lade bad rah ia la ka Diengphna bad bud ia U.

Bun kiba sngewthuh bakla ia kane; ki bikai ban

rah Diengphna man ka sngi da kaba deng ha la ka met; bad wat haba la iap ruh dei ban buh Diengphna halor ka Thliew Jingtep. Don ruh kiba hikai ban buh Dur Diengphna ha ling-Mane bad ban dem ban nguh ia kata ka Dur; namar ki tharai ba kane ka dei ka Hukum U Jisu. Ki leh ia kine kiei kiei tang da kaba shu tharai ne mut-dur; kim tip ba kine ki long baroh tang ki dak ne syrngiew ba la dam noh.

Ki Apostol naduh ba la pynkup ia ki da ka Bor U Mynsiem Ba-khuid; kim niewkor shuh ia lade bad ia ka Pyrthei bad kiei kiei kiba ha ka; Kumba U Jisu u long, ki ruh ki long. Baroh ki long lpa ki Martyr shi-jingim, haduh kaba kut jong ka.

U Jisu u la duwai na ka bynta ki 'Riew-ngeit: Joannis 17:14——"Ia kata ka Ktien jong nga nga la aiti ha ki; kata ka pyrthei te ka la shun ia ki, namar kim long na ka jong ka pyrthei kumba nga ngam long na ka jong ka pyrthei. "Hangne ngi sngew thuh shai ba U Jisu um long uba na kane ka pyrthei. U long u Symbai ba na Bneng wat la la kha ia u na ka Briew (Ka Mary); namar ka la pun bad kha na u Mynsiem Ba-khuid. Kumta ruh long ki Briew jong U. Shuh shuh, U Jisu um don ka jinghiar-pateng kaba na ki Briew hynrei na U Blei wat la la khein ba u dei u Symbai u Joseph na ka ain hiar-pateng u David (haba ia kren ia ka Jingwan-long-briew jong U). Pule Loukas 1:28-35——"Uta u Angel te haba u la leit shapoh sha ka u la ong, Khublei, Pha kaba la ioh ka Jingai-ei Ba-Khraw!! U Trai u don lem bad pha; la kyrkhu ia pha hapdeng ki Kynthei. Ka te ka la sngewkhuslai eh na ka jingong uta u Angel bad ka la puson ha lade, Hato kaba kumno ka lah ban long kane ka Jingkhublei! Uta u Angel u la ong te ha ka, To wat sheptieng ko Mary; naba pha la shem ka Jingai-ei bad U Blei: Te ha khmih phan sa pun khun ha la ka kpoh, bad phan kha ia u Khun, bad phan khot ia ka Kyrteng jong U, U Jisu, Une un long uba khraw: bad yn khot ia u, U Khun uba hakhlieh tam eh; bad U Trai U Blei un ai ha U ia ka Khet u David u Kpa jong U: bad un synshar halor jong u Jakob

ha la ka rta; bad ka Hima jong u ruh kan ym kut shuh. Te ka Mary ka la ong, ha uta u Angel, Kumno kane kan long haba ngam pat ithuh ia u briew. Uta u Angel u la ong, U Mynsiem Ba-khuid un wan ha pha bad ka Bor uba ha khlieh tam eh kan kah halor jong pha; namar kata ruh ia ita iba khuid iba yn kha, yn khot 'U Khun U Blei'.

Ha kane ka rukom, ia U Jisu la pun-la-kha na ka briew hynrei na ka Bor bad U Symbai jong u Blei. Kumjuh ruh ka la long ia ki Apostol bad ki Riew-khuid baroh haduh mynta :- wat la la pun bad la kha na ki briew hynrei da ka Bor ka Jingtrei-Ka-Jingpynthymmai U Mynsiem U Blei. Nalor kata, la pynsleh ne pynkup shuh shuh ia ki da ka Bor ka Pentekost. Kumta, kiin long shuh ki symbai riew-pyrthei; hynrei ki Symbai na U Blei bad ka Jaid Syiem Bneng, Ki Khun U Blei bad ki Nongioh-pateng jong ka ing jong U kein Kine ki dei ki Khristan len-lade; kim niew-kor shuh ia ka pyrthei; kim kwah shuh ia ka pop, namar kim don bynta ei ei shuh bad ka; ki sngew-skhem ha la ka hok kaba ki la ioh thynmai na u Trai, bad ki kloi ban iap kum ki martyr I Petros 4:1.

Kiba bun ki Khristan mynta pat kim lah ban len-lade; namar ki dang sngewtrai ia ka pyrthei. Ka mynsiem sngewtrai, ka pynlong ia ki ban pynroi ia ka. Da kane, ki kylla long ki Khristan Thap-myntoi, ki i-bein ne niew-poh ia ki bym lah ban ai ia ki jing-kynshew Balang ba bun-jaid, kynthup ia kawei na ka Shiphew. Kine ki khwan burom-lade bad sngew-kbyl-lew-kynhun la-jong. Ki bishni para Khristan bad shuh Para-Bangeit. Haba ki ialap, ki khmih-lynti ba ki briew kin kyntiew burom ia ka jingnang-kren jong ki.

Pule Loukas 18:10-14 — Hangne phin shem ka nu-ksa ba shai shaphang U Pharisi bad u Nongkhrong. U Blei um pynksan ia ka jinglah ban pyndep ia ki kam Niam: Kaba ai ia kaba Shiphew, ka jingshah-jing-it, ka jingim-sngew-hok, ka jingpnah thylliej ne jing-

stad-nia. U la pynksan pynban ia u Nongkhrong u bym shym lah ban leh ei ei ruh em sha u Blei ; hynrei uba la sngewthuh bad ioh-i ia lade ba u long u nongpop, bad da kaba pynrit, u kyang kyrpad sha u Blei ban map sngew-synei ia u. U Trai uba la thmu khnang ban wan na ka bynta kane, da kaba kloi u la map ia u Nongkhrong bad ha kaba shi-khyllip-mat la pynkylla ia u sha ka Jinglong-Riewkhuid (Khristan).

Haba peit pat, bun ki Khristan mynta ki long kum ki Pharisi mynshuwa la kim knia shuh da ki Blang, ki Masi bad kiwei ; hynrei ki pynlong jingknia da la ki jong ki rukom jingpynban-khia ba ki pynbeit da la ka jong ka jingsngew. Namar kata, kim long kiba janai. Rom. 10: 3 — "Namar haba ki long ki bym tip ia ka Hok U Blei' bad haba ki pyrshang ban pynneh ia ka hok la ka jong hi, kim shym la pynkohnguh ia lade ha kata ka Hok U Blei." To kynmaw, namar kata, ba U Trai Jisu jong ngi u la wan ban ialap ia ka Gospel ha kiba duk.

Ym don Jaka Kyntang ha ka Khyndew : Pule Hebru 9:8-11 — "U Mynsiem Ba-khuid u da pyni ia kane, ba ym pat pynpaw ia ka lynti sha kata ka Ba-Kyntang-Tam, katba kata ka Tabarnakl kaba nyngkong ka dang ieng; kaba long ka Pharshi haduh ka aiom kaba Mynta, ha kaba la ainguh ia ki Jingai-nguh ruh bad ki Jingknia ki bym lah ban pynjanai ia ka jingiatiplem jong uta uba mane haba ki long tang da ki jingbam bad ki jingdih bad ki jingsait ba bun jait ; ki niam ki rukom ba kynja-doh, ba la buh tad haduh ka Ia ka jingpynbha. Mynta u Khrist u la wan long U Rangbah-Lyngdoh kiei kiei kiba bha ki ban sa wan, da ka Tabarnakl kaba kham khraw bad kham janai, ka bym shym la thaw da ki Kti, kata ka long ym na ka jong kane ka pyrthei." Shuh shuh ngin phai sha ki Hebru 8: 8, 10, 11 — "Namar haba shem jingduna ha ki, u ong ; Ha khmih ki sngi kin wan ong u Trai ba ngan pynlong ka Jutang Ba-Thymmai bad ka Ing Israel bad ka Ing Juda ruh ; naba kane ka long

kata ka Jutang ia kaba ngan pynlong bad ka· ïng Israel ha kita ki sngi ong U Trai : Ngan buh ia ki Hukum jong nga ha ki jingmut jong ki, bad ha ki dohnud jong ki ngan thoh ia ki, bad ki kin long u Paitlang jong nga ; bad uwei pa uwei baroh un ym hikai ia la u Para-marjan, bad uwei pa uwei ia la u Para, da kaba ong, To ithuh ia U Trai: naba baroh kein kin ithuh ia nga, naduh iba rit tam haduh iba khraw tam na ki."

Katkum kine ki dkhot, ka shai kdar ba ka Jaka Kyntang kam dei shuh ha kane ka Khyndew, hynrei ha ka Dohnud u Briew. I Korrinth 3:16——"Phi phim tip ba phi long ha ing-shong U Blei, bad ba U Mynsiem U Blei u shong-sah hapoh jong phi?" Nangta, 2 Korinth 6:17——"Namar ngi long ha ing U Blei ba-im."

Mano ba la 'hikai ia ki Apostol ban ialap ia ka Gospel ban tip ia ki jingthmu U Blei? Hato dei ki Skul ba kynja-doh?——Em, dei u Mynsiem U Blei kein uba shong-sah hapoh jong ki, uba hikai ia ki kumno ban ialap bad ban kren; bad dei ma U uba pyni ha ki ia ki Jingthmu U Blei. Baroh ki briew ki tip ba ki Apostol ki long kiba bieit bad bun na ki ki long tang ki. Nongkamai-Ja-Kpoh da kaba Tong Dohkha. Pynban kim bakla ei ei ban ialap bad kren ia ki Jing'hmu U Blei baroh. Kumta, la pyndep ia ka Jingiathuh-lypa——Ioannis 6:45. "Ba baroh kin long kiba la ioh hikai na U Blei..." Katba bun ki briew hapdeng ki Khristan mynta pat, namar kim sngew-lah ban ioh ia U Mynsiem Bakhuid, ki hap ban ialeh-pyrshah syndon ia ka Jingiathuh-lypa ne ka Ktien U Blei ba ki da leit shong-skul ha ki briew ban ialap ia ka Gospel U Blei. Baroh. ki Apostol kim shym la leit shong-skul ha ki briew ki briew hynrei ha U Blei : La pun ia ki ha U Mynsiem bad la kha ruh ia ki ha U Mynsiem ha ka Sngi Pentekost: La kha pat ia ki na ka pyrthei ba kynja-doh sha ka pyrthei ba kynja-mynsiem. Kumta ki ialap ia u Blei uba u Mynsiem bad ia ka Hima jong u kabakynja-mynsiem, da ka Bor bad ka Jingpyni U Mynsiem.

Bun ki Khristan hangne ha Ri jong ngi ki pynkyntang ia ki ing-mane jong ki; ki da niew ba ka Ing-Mane ka long ka Ing-Kyntang U Blei. Ki niew Khyndew kyntang ruh ia ki Lum-Jingiap ba tep ia ki Met-Iap ki ba-ngeit. Nga sngew synei, ba ki shu tharai ruma; ki kwah ban pynieng pat ia ka niam ki Pharisi bad ban dang shong-mraw pat sa shisien hapoh ka Hukum U Moses. Kine kein ki daw kiba pynlong ia ki tang ki Khristan Ing-Mane bad ki Khristan-Lum-Jingtep, katba ki kam jong ki pat ki kamksuid suda. Galatia 4:6,7.9—"Te naba ngi long ki khun, u Blei, u la phah ia u Mynsiem u Khun jong U ha ki dohnud jong ngi, u da kyang, Abba, Ko Pa! Ba kumta, phim long shuh u Mraw, hynrei u Khun kein; te lada u Khun, u Nongioh-pateng ruh da U Blei. Hynrei mynta ba phi la ioh ithuh ia u Blei, hynrei khamtam ba la ithuh ia phi da u Blei kein, hato kumno ba phi phai-dien pat sha ki jinghikai kiba tlot bad bym-myntoi, ha kaba phi ia kwah ban shong-mraw pat sa shisien?"

Nga nguh ia U Blei ba da u ngam long shuh hapoh ka hukum, hynrei hapoh ka Jingialam U Mynsiem Ba-Khuid. Kumta, ngam shong-mraw shuh hano hano, hynrei tang ha u Khrist, uba la thied noh ia nga da ka Dor-Bah ka Jingshah-iap jong u; bad uba la pynlong kawei ia nga bad u, ha ka Bor ka Jingmihpat jong u da u Mynsiem, kat ba ngam long shuh u jong nga hi, hynrei baroh khoit nga long u jong u Jisu. Ia ka Jingbishar Balang ba kynja-doh jong ki Pharisi la dep pynduh noh — Pule Mathaios 7:1 —— U Jisu u la ong, Wat bishar ba yn ym bishar ia phi." Balei u Jisu u la khang ban bishar Balang? Namar ka Jingbishar Balang ka long ka Jingbishar-Briew jong ki Pharisi; kumta ka long hi kum ka jingbishar pyrthei. Kim lah ban iohi ia kaba shapoh ka dohnud u briew; ki ia bishar tang ia ka Nia, (la ka lah ban long da ki ktien ne ki jingthoh). Da kane ka rukom jingbishar, shibun ki ba khuid-dohnud ki la shah rai pynrem, shah lynthem-maw bad shah pyniap khlem jingisnei. Ia kum kine ki Rangbah Niam ne Rangbah Ba-

lang u Jisu u khot, Ki Nongialam Ba-Matlah —— Mathaios 13:27-29 — "Te haba ki la ia wan ki shakri jong uta u Trai ing ki la ia ong, 'Ko Kynrad, mem shym la bet u Symbai ba-bha ha ka Lyngkha jong me? Nangno te ba la mih ki niut? U te u la iathuh ha ki, U Briew uba shun u la leh ia kata. Ki Shakri te ki la ia kylli ia u, Me mon te ba ngin leit thiew noh ia ki? Te u la ong ha ki, Em, ba ioh haba phi thiew noh ia ki niut, phi rat lem bad ia u Kew ruh."

Kane ka long ka pharshi ba mynta hadien ki briew jong u Blei kim lah shuh borabor ban iohi ia ka pop jong kiwei. Bun ki riewkhuid mynta kim lah shuh ban iohi ia ki pop jong uwei pat u briew, lait tang ia la ka jong. Ia kane kein ka Ta ba u Jisu u la ong, 'Wat bishar' Kane ka long ban pyndep ia ka jingiathuh-lypa — Sekharaiah 14:6.7 — "Bad kan long ha kata ka sngi ba ka Jingshai kan ym long kaba phyrnai bad kaba dum: hynrei kan long ka sngi kaba u Trai un ithuh, Sngi ruh em, Miet ruh em: hynrei la janmiet hi kan long shai."

Ka Balang ha ka por ki Apostol ka dang long ha ka Step Ba-Phyrnai. U Petros ha kato ka por u iohi shai kdar ia ka dohnud buhrieh pop jong u Ananias bad ka Saphira (Shi-Tnga), pyrshah ia ka Hukum U Mynsiem Ba-Khuid — Ki Kam. 5:1-10 — Shisyndon u Petros u la kren pyrshah ia ka jingleh jong ki, kat haduh ba ka Waitlam U Mynsiem kaba long ka Ktien U Blei (Ephesos 6:17) ka la dung ia ki bad ki la kyllon iap ha shen, Haba u Mynsiem Ba-Khuid u pyni, ngi ruh ngim sheptieng iano iano ruh; ngi kren beit ia ka jingshisha jong kata ka Ktien ka Jingshai.

Pynban kane kajuh ka Jingshai kam shym la phyrnai bha shuh hadien, kat ban pynpoi ia u Paul bad u Barnabas ha ka Jingiapyn-eh bad ia-khlad-lok — Ki Kam. 15:37-40. U Kynrad jong ngi u la hap ban hikai ia ngi ban long kiba peit-ngor da kaba ong, "Naba kumta, na ki soh jong ki phin ithuh ia ki". "Mathaios 7:20. Ym tang kumta hi, hynrei u Trai jong

ngi u la hikai shuh shuh ia ngi ban kham husiar. ban long kiba sian bad ba-stad : Da kaba u Ong, "To sumar na ki Nongiathuh-lypa ba lamler, kiba ia wan ha phi ha ki Jainkup Snieh Langbrot, hynrei hapoh ki long ki Suri ba pynjot. Shibun kin ia ong ha nga ha kata ka Sngi, A Trai, A Trai, ngi ngim shym la ialap ha ka Kyrteng jong Me ? Ngi ngim shym la beh noh ia ki Ksuid ha ka Kyrteng jong Me ? Ngi ngim shym la leh shibun ki Kambah ha ka Kyrteng jong Me?" Ban ai jingmut shuh shuh ia ngi, U Trai Jisu u la bteng da kaba ong, "Ynda kumta, nga ruh ngan ong pyrshah ia ki, Ngam ju la ithuh ia phi, khie leit noh na nga, phi kiba ju trei bymman."

Kine ki jingkren U Trai Jisu ki long ka pharshi ba thew ia kane ka por jong ngi mynta: Ka la Ba-Khadduh. Namar ngim lah ban iohi barabor ia ka dohnud jong kiwei; kumta, ngi dei borabor ban long kiba stad bad ba-sian. Namar dei tang haba ngi nang bha ban bishar ne peit-thuh ia ki Soh ka jingim ba ngi lah ban ithuh ia ki Nongtrei ne Nongialap Ktien Blei, la ki long na U Blei ne na U Soitan. Ha kane ka rukom, ha b'ym iohi ia ka jinglong ba shapoh, ka jingbishar-briew ka rai pynrem ia bun ki riewkhuid bad thung Nongtrei pat da ki Riew-bymman. Pynban, ki dang pynksan hi ia la ki jingleh da kaba ong ba lada ym leh kumne, ka Balang kan tngit. Kumta, ki la ialeh pyrshah ia ka Jingong U Jisu kaba ong. "Wat bishar" —— Mathaios 13:30——"leh ba baroh ar kin ia mih lang haduh ka Aiom-Ot. Te ha kata ka aiom ka Jingot, ngan ong ha kiba ot, To ia lum shuwa ia ki niut; to teh song ruh ia ki ia ka ban thang ia ki; hynrei ia u Kew phin ia lum ha ka Thiar jong nga."

Ki Nongialap Gospel Ki ioh Tulop Ne Em?——U Jisu mymba u dang don ha ka pyrthei, u la phah ia ki Khad-ar ngut ban leit ialap ia ka Gospel jong u, u ong kumne : Mathaios 10 8,-10——"Phi la pdiang ei, phin ia ai ei. Wat ia buh lpa ia ka Ksiar lymne ka Rupa, lymne ka Rnong ha ki Saipan jong phi; lymne ka iarong ia ka Lynti, lymne Ar tylli ki Jingphong, lymne

ki Juti, lymne u Diengduh; naba ka dei ia u Nongtrei ban ioh la ka Bam."

Hangne ngi sngewthuh shai ba U Jisu u la khang ia ki Nongtrei ia ka Kam U Blei ban pan Bai-Nong ne Tulop; hynrei ba ki Nongialap ne Nongtrei Gospel ki dei ban pha ia la ka Jingim khlem da peit Bainong pyrthei, bad ba ki dei ban shu shaniah beit ha U Blei uba la kitkhlieh lpa shuwa ban phah ia ki.

Ban kham shai shuh shuh, To ngin ia pule na ka Gospel Mathaios 6:24——"Ym don uba lah ban shakri Ar-Ngut ki Kynrad; naba un isih ia Uwei bad un ieit ia Uwei; lane un bat ia Uwei bad un lyndet ia Uwei.-Phim lah ban shakri ia u Blei bad ia ka Spah." Kane kam mut ba U Khristan um bit shuh ban trei ban ktah: Ka dei Hok jong u ban trei Bri, ban Khaii, trei Kamar, trei Par, trei Ophis bad kiwei. Ka dei ruh ka Hok jong u ban lum ia ka Spah baroh na la ka Umsyep. Ka dei ka kamram jong u ban thied bri thied Khyndew; ban bsa ialade, ia ki Khun bad ka Tnga, h'oid, wat nalor kine ruh ha ka rukom ki Jingai-I snei. Kumta ngim dei da lei ban sngewthuh bakla ia kane, haba ngi da kamai da ka hok.

Ka jingmut u Jisu hangne ka long ban pynduh noh ia ka Phon (Fund) Tyngka Balang. Balei?——Namar dei na ka Tyngka Balang ba u Soitan u ioh kabu ban pynshoi ia ki Ba-Ngeit. La sakhi shuh shuh ia ka jingpynduh noh ia kane — Markos 11:15,16 —" ...... Te haba u la leit shapoh ka Temple u la sdang ban beh noh ia kiba ia die ia thied ha ka Temple, bad u la pynkyllon ia ki miej jong ki Nongiapein-Sbai, bad ia ki Jingshong jong kita kiba ia die ia ki Paro, bad um shah iano iano ruh ban rah jingdiang ei ei lyngba ia ka Temple". La shai kdar hangne ba U Jisu u la pynduh noh ia ki Fund Tyngka Balang Khristan. Shuh shuh, Ki Kam Ki Apostol 8: 18-20——" ynda u Simon u la iohi ba da kaba buh ki Kti ki Apostol, la ai ia u Mynsiem Ba-Khuid, u la tyrwa Sbai ha ki u da ong, 'To ai ha nga ruh ia kane ka Bor, ba hano hano ruh ba ngan buh ki

Kti, un iohpdiang ia u Mynsiem Ba-Khuid'. Hynrei u Petros u ong ha u, 'Ka Rupa jong me to kan jot noh lem bad me, naba me la mut ban ioh ia ka Jingai jong u Blei da u Sbai." Pule biang, Loukas 22 : 3-6 — "Ynda kumta, u Soitan u la leit bsut hapoh u Judas ia uba la sin Iskariot, uba long uwei na ki Khad-ar ngut," Mathaios 26: 15-25. — "Ynda kumta, u Judas uba la die noh ia u, u da iathuh, u da ong, Dei ma nga, Ko Kynrad? U (Jisu) u la iathuh ha u, Me la ong kein."

Ha ka jingi-biang jong ka Kynhun ki Synran, la jied ia u Judas ban long u Nongbat Tyngka-Jingkynshew. Dei kane kaba la pynioh-daw ia u Soitan ban rung hapoh jong u. Ngi iohi shai hangne ba ka Thup-Tyngka (Fund) ka long ka daw ba biang ba u soitan bad ka Pop ki ioh kabu eh ban rung ha ki briew. Ha kane ka rukom, ki Khristan mynta ruh kiba la ialeh kitkhia bha ban pynkhlain ia ka Fund Tyngka da ka jingthmu ban pynroi ia ka Jingialap Gospel, ki Seinpuh ki wan shong pynban kumba ong u Isaiah 34: 15; bad ki Myrsiang ki wan iaid kumba ong u Jeremaiah ha ka Jingrwai Sngew-synei 5: 18. Namar kane ka long ka Skum u Soitan. Te, kumba u Judas u la die noh ia la u Kynrad, u Jisu, bun ruh ki Khristan mynta ki la die (khaii) noh ia la u Kynrad, u Jisu bad ia ki briew ba-shisha jong U. Bad kaba kham sniew shuh shuh ban ia u Judas ka long ba ka Tyngka ka la pynmatlah ia ki kat haduh ba: Haba kileh kumta ruh, ki leh da ka Jingthmu, ban pynroi ia ka Fund Tyngka: bad ki ong, Ban ialap ia ka Gospel. Kata ka Gospel kaba ki mut ban ialap, hato kam dei ka Gospel U Jisu? Ah! Sngew-synei ia ki. Lada kim phai kloi sha ka Diengphna bad kylla noh na kaba mut jong ki, ki ruh kin jot kumjuh. Ia U Judas, U Jisu u la ong, "Ka Bha lada ym shym la kha briew satia ia u ha ka pyrthei." Hato ki Judas jong ka Pyrthei Khristan mynta ruh kin lait im? Em, kin ym lah ban lait im. Namar haba ki pynpaw ha ki briew ba ki long ki Nongtrei jong ka Gospel U Jisu, pynban kim mon ban trei khlem ka Bai-nong; kata ruh

na ki briew. Kum kine ki don shisha ka Dur ka Jinglong-Riewblei, hynrei kiba len noh ia ka Bor jong ka. Kim mon ban im ha ka Bor jong ka Ktien U Blei, namar ki kyntait ia U Mynsiem Ba-Khuid uba long ka Bor U Blei. Kumta ki long tang ki Khristan kiba tlot, kiba kit ia Ka Kyrteng kaba-Im hynrei ki long ki Ba-Iap.

Nga iohi bun ki Ba-Ngeit kiba la ioh Jingpynim, kiba dap da U Mynsiem bad kiba la trei shit rhem na ka bynta ka Gospel u Jisu, Ki trei da ka Jingieit (Ka Jingieit ka trei ia ka Jingaiti-lut). Pynban, la ki la sdang ha u Mynsiem ki la kut ha ka doh; haba hadien ki ngop noh ha ka Jinglong-Nongbylla, ym shuh kum ki Trai ka Kam: Ba kim lah shah ban trei Gospel khlem Tulop Kynmaw ba ha kata ka Sngi ba ka Dohnud jong U Nongtrei Gospel ka phai sha ka Tulop, ha kata hi u la iehnoh ia ka Diengphna, kaba long ka Bor U Blei. Bad dei naduh nangne ba u Ba-Ngeit u sdang ia ka Jingim-lehmynleh Riewblei bad len ia ka Bor jong Ka. Kumne, bun ki kren ia ka Ktien U Blei hynrei ki kyntait ia ka Jingshisha bad ka Bor jong kata ka Ktien. Kine ki long kita kiba ju pule bha ia ki Jingthoh Ba-Khuid hynrei kiba kyrni ha ka Jingbym-Kohnguh ia ki. Kim ngeit ia ki Ktien ba U Jisu u ong, Mathaios 6:25-27, 31 — "Namar kata nga ong ha phi, Wat khuslai ia la ka Jingim, kaei ba phin bam lane kaei ba phin dih; lymne ia ka Met jong phi, kaei ba phin kup. Ka Jingim kam long kham kor ia ka Jingbam, ka Met ruh ia ka Jainkup? To khmihthuh ia ki Sim-Bneng ba kim ia bet lymne kim ia ot, lymne kim ia lum ha ki Thiar; hynrei pynban u Kpa jong phi uba ha Bneng u bsa ia ki. Phi te phin long kiba kham kor shibun ban ia ki? Uno te na phi, haba u da khuslai ruh uba lah ban pyntam shi-pruh ia la ka rynieng? Namar kata, Wat khuslai da kaba ong, Kaei ba ngin bam lane kaei ba ngin dih lane kaei ba ngin kup."

Kumba nga la ong mynshuwa, kane kam mut ba u Khristan um dei shuh ban kamai kajih na ka bynta ialade bad ka ing ka sem, ne ka Im-lang sah-lang:

Em, da lei lei. U Paul u ong, "U bym trei, um bit ban bam. "Ka Jingpynshai na ka Ktien U Blei shaphang ka Kam Ialap Gospel ka long: Ba Ki Nongtrei Gospel baroh kim dei ban artatien ioh iap-thngan: Kiba dang tieng kumta, kim pat dei ki Riew-ngeit Blei. U Paul u ong, "Ka dei ia ki Nongtrei Gospel ban im da ka Gospel". Kane kamut, Ban im da ka Jingngeit. Baroh ki jingdonkam ka Jingim kin long ki soh ne jingmih jong ka Jingngeit ia ka Ktien U Blei; namar, "Kawei ruh ka Ktien U Blei kan ym long khlem ka Bor." Shuh shuh, ban kham shai, Ki Nongtrei Gospel ki long ki Nongpynbna ia ki Jingmih na ki jingtreikam jong ka Jingshem-Mynsiem. Kumta, baroh ba u Nongialap ne Nongtrei Gospel u kren, u kren da ka Jingpyni u Mynsiem U Blei ia kaba u la iohpdiang ei na U Blei ha kata ka Jingshem-Mynsiem — U la pdiang ei, um shym da thied. U Jisu u la pynshai lpa ia kane da kaba ong, 'Phi la pdiang ei, kunta ruh phin ai ei." Pynban kita kiba phla ba ki long ki Riewngeit, ki pyn'o g jingkhaii ba-kynja-doh ia kane ka Jingai-ei ba kynja-mynsiem. Ki leh ia ka ha ka rukom khaii shimet ne da ka rukom ki Seng-Niam ba la tip kum ki Balang bad ki Seng-Ialap. Kine ki Seng ki thung la ki Nongtrei bad ki Nongtrei ruh ki buh la ka jingshaniah ha ki, ym shuh ha U Trai, Mynba ki dang don ha ka Hima U Blei, ki trei da ka Jingialam U Mynsiem ha ka Jinglaitluid ka Gospel bad da ka Jingaiti-lut; ki da sngewskhem ha ka Bor U Blei. Hynrei naduh ba ki la mih noh na ka bad ki la rung hapoh ka Hima jong ki Briew, ki la long noh tang ki Nongbylla — Ioannis 10: 12, 13. Ka jingskhem jong ka jingim riewblei kam don shuh, wat la ki ialeh ban da 'rapjot da kaba pynshisha ha khmat ki briew ba ki long kiba riewblei. Kumjuh ka long ia ki Nongthung-Nongtrei Gospel. Ki sngewheh-mynsiem ba ki lah ban leh ki kam bakhraw na ka bynta u Jisu. Pynban kim iohi shuh ba la tap matlah ia ki khmat ka dohnud jong ki da ki Jingleh, katba kim iohi shuh ba ki la kynriah noh na ka Jingngeit, ki la shu shaniah tylli ha ka Spah. Ka jingsngew-rit ka duh noh. Ki sngewsuk bad sngewskhem ha ka iing ba ki la tei donburom ha ka

pyrthei ; pynban ka Jingtei ka long halor u Shyiap harud ka Wah -.Bah : Bym don satia ki jingthung ba jyrngam ban kah-syrngiew bad pyntngen ia ka ; ka ieng ha pyrshah ka jingshai ki Kjat-Ding jong ka Sngi-Jingtynjuh jong U Blei — 1 Korintia 3 : 13, 14.

Don kiba ong ia nga, 'Ki Apostol ki leh bun ki Kambah ; phi pat phim lah ban leh : Phi ai-ei aiu ? Nga la jubab ia ki kumne : U Blei u ai ia U Mynsiem da ka Jingthew : kaba mut, katkum ka jingibit ne jing-idonkam jong U. Ha ki Apostol, u Jisu u la ai :— (i) Ka Kambah ban pynim ia kat kiba la ngeit ia ka Jingialap jong ki. (ii) Ki Kambah ha ka Doh (Jingpynkhiah bad kiwei). Hynrei ki Kambah jong ka doh kim da shongdor eh, Baroh kito kiba la ioh ia ki Kambah ha ka doh, ha ka por ki Apostol ki dang iap. Hynrei ki Kambah jong ka Mynsiem ki long ka Dor Ba-rem tam. Bun kiba la ngeit bad ioh jingpynkhiah ia ka Mynsiem da ka Jingialap ki Apostol, ki la im bad kim iap shuh. Kim niewkor shuh ia lade na ka bynta ka Jingieit U Blei. Ki la long ki Martyr kumba u Kynrad jong ki, U Jisu ruh u la long.

Ha kajuh ka rukom, la ym shym la ai ha nga ban leh ki Kambah ha ka Doh, hynrei U la aibor ha nga ban leh ki Kambah jong ka Mynsiem. kata kein kaba Ialap ia U Jisu bad ka Gospel Ba-Bha jong u. Ia kane ngan iai leh, khnang ba uba ngeit ha u un ioh im bad un ym iap shuh. U Apostol Paul u ong, "Ko khun hep jong nga ia kiba nga suh khun pat tad ynda yn pynlong ia u Khrist ha phi." — Galatia 4 : 19.

To Ngin Ia Bteng Biang — BALEI KA BALANG KI APOSTOL KA LA KYLLON ? — Ka Jubab ka long, 'Ka Daw Ka Jingkyllon Ka Dei Ka Fund Tyngka'. Balei kein ka dang kyllon haba la don kata ka Fund Tyngka ba-khlain ? — Namar ka Fund Tyngka ka long ka Skum U Soitan : 'Ki Sein-puh ki wan shong bad ki Myrsiang ki wan iaid'. Na kane ka Daw, na ka Bor Pyniaid Balang, la mih ka jingleh-shiliang ha kaba

sam isnei ia kiba duk bad kaba siew Bai-Bam (Tulop) ia ki Nongialap Gospel. Bun ki Nongtrei Ba-Kynja-Doh ki la wan rung tang ban ioh Bai-Nong Dei hangne ruh ba la thung bad ai Bai-nong ia ki Nongtrei ba la ibit da ki Bor-Pyniaid Balang bad la kyntait ia Ki Nongtrei ba la ibit bad la thung da U Blei. 'Haba don ka Jingleh-shiliang, don ka Jingiapait.' Kumta, la mih shibun ki Jingiapher-jingmut bad jingia-kynat bad jingiapait hapdeng ki Balang. Te ka Balang kum ka Kynhun ka la kyllon. Ka Jingkyllon hangne kam mut ba ki riewngeit ki la leit iasoh noh sha kiwei pat ki Jait Niam (Religion) ; hynrei ka Jingduh-noh ia ka Jingialam bad ka Bor U Mynsiem Ba-Khuid U Blei, wat la la roi ha ka jingbun-pait. Namar ka Balang khlem u Mynsiem U Blei ka dei ka Balang kaba la dkhat noh ia lade na U Dieng ka Jingim. Ia ka Jingkyllon jong ka Balang Apostol U Paul u la iathuh shai I Kor.-9:3-5, 12 — "Te ka jingiada jong nga ha kita kiba kylli ia nga ka long kane: Hato ngim don hok ban ialam ia ka tnga kaba long ka Para-Bangeit, kumba leh kita kiwei ki Apostol bad ki Para U Trai, bad U Kephas? Lada kiwei ki ioh bynta na kane ka hok halor jong phi, ym kham dei eh ma ngi? Hynrei pynban ngim shym pynmyntoi ia lade da kata ka hok."

Hangne ka paw shai ba U Paul um shym la shim Tulop na ka Fund Tyngka jong ka Kynhun Ki Apostol. Kumta u la long uba laitluid bad uba kham donbor ha ka Jingialap ban ia kiwei ki para Nongtrei-Gospel- Kaba u Paul u la iahap-jingmut ka long tang ha ka Jingiarap-Sngew-mynsiem ia kiba duk. U la kren shai ia kane ha ka Shithi sha ki Galatia 2:10 — "Hynrei tang ba ngin kynmaw ia kiba duk; Ia kata kajuh hi nga ruh nga la sngew-shit-rhem ban leh" "Shuh shuh u Paul u la kren sha ki Thesoloni ba um dei u Nongtrei-Tulop. hynrei u Nongtrei da ka Jingieit; bad ba u da hikai ruh ia kiba ngeit baroh ba kin leh kumjuh khnang ban ym ban-khia iano iano ruh hapdeng Para-Ba-Ngeit. 2 Thesoloni 3:8-10 — "Lymne ngim shym la bam ei ia u Kpu na uno uno ruh; hynrei da ka jingtrei-minot bad jingtrei-shitom ngi da trei mynmiet

bad mynsngi, khnang ia ka ban ym ban-khia iano iano ruh na phi: Ym naba ngim don hok, hynrei ba ngin pynlong ia lade ka rukom ia phi, ba phin ia pyrthuh-bud ia ngi. Naba mynba ngi la don ruh bad phi, ia kane ngi la hukum ia phi, 'Lada uno uno ruh um mon ban trei, te wat ai ba un bam ruh.' "Shaphang kane don kiba batai bakla da kaba ong ba Ka Jingtrei-minot U Paul ka dei beit tang ia ka Jingialap-Gospel. H'oid, ha ka Jingialap-Gospel lei lei u da trei-minot tyngeh bad u la niew-duh ia lade ha ka. Hynrei ka jingkren jong u nangne ka mut shai kdar ba Nalor ba u trei-shitom ha ka Kam Ialap Gospel, u trei shitom de na ka bynta ki jingdonkam ba-man-ka-sngi ha ka doh; khnang ban ym pynshitom ne ban ym ban-khia ia ki Para-Ba-Ngeit kiba pdiang ia ki Nongtrei-Gospel ne Nongialap.

Nga ruh hangne nga pynpaw shai ia la ka Jing pyrshah ia ka Jingbishar-Balang bad ia ka Fund-Tyngka jong ka: Namar phi tang shu pyndei ia kine ki Ain-Tyngka hapoh ka Balang, U Soitan u la kyrdem-kjat da ka Jingrisa-Nongjop. Namar phi leit shim biang ia ki juh ki ain kiba la dep shah-jop lpa ha u. Kumno u Soitan u leh ia kiba shim bad pyndonkam pat ia kine ki ain?——Nga iohi u ong, 'Koit kam pher, la mynshuwa phi la phet noh na nga bad phi la ialeh pyrshah ia nga, ba phi la leit bud ia u Jisu; hynrei mynta ba phi la kylla kaba mut pat sha nga, nga kloi ban map noh ia phi bad la pdiang pat ia phi sha kane ka Hima jong nga, khun: U da doh ia ki bad u sa thung pat ia ki ban long ki Nongiathuh-lypa Ba-lamler. Kumta, kine ki ialap ia ka Jinglaitluid jong ka Gospel U Trai hynrei ia lade ki long ki Mraw ka jing-dum bad ki da trei ruh ia ki jingtrei ka Jingpynlong-mraw ia ki briew baroh. U Trai Jisu u la iathuh shai ia ngi shaphang jong ki - Mathaios 7; 15—— "To sumar na ki Nongiathuh-lypa ba lamler, kiba ia wan ha phi ha ki Jain-kup snieh Langbrot, hynrei hapoh ki long ki Suri Ba-Pynjot." Kum kine ki ialap ia U Jisu da ka jingsarong, ka jingarsap bad khmih bai-nong. Haba ki ialap ki khmih lynti ban ioh ei ei. Ka jing-

long hangamei jong ki ka tap matlah ia ki kat ba kim iohi shuh ia ka jingjot ka ban sa lap kyndit ia ki. U Trai Jisu u la kren ia kine ki Nongkhot Khristan-lade kumne : Loukas 11:43-46——"Kordit ia phi ki Pharisi. Naba phi ieit ia ki Jingshong ba kor tam ha ki Synagog bad ia ka jingnguh ha ki jaka iew......Kordit ia phi ruh ki Riewsait, naba phi pynbah ha ki briew ia ki jingkit kiba eh ban bah, haba phi hi ia lade phim ktah ia kita ki jingkit da kawei na ki Shyuriah'-ti jong phi."

Ha kane ka rukom, bun ki Khristan mynta ruh ki long : Ki ialap ia U Jisu ne Ka Gospel jong U tang na ka bynta ka Tulop, ka Burom bad kiwei ki jingkhmih lynti. Pynban ki da ibein ia ki para ba-ngeit ki bym lah ban ai shibun ki jingkynshew Balang ne Ai Tyngka ia ki. U Apostol Paul u la batai shai shaphang jong ki kumne : 2 Timothy 3:2,5——"Kiba ieit sbai, kiba kren sarong, kiba leh khraw, kiba don ka dur ka jinglong riewblei hynrei kiba len noh ia ka bor jong ka; na kine ruh to phai noh."

Shuh shuh, don ruh ki Khristan khamtam ki Nong-synshar Balang kiba dawa ne buh hukum ha ki Pait-bah riew-ngeit ba dei ban ai sha ki ia Kawei Na Kaba Shiphew na la ka Kamai ba kin bam ma ki, Ki Nong-sharai. Ia kito ki bym lah ne bym ioh ai, kim pat niew Khristan-Pura ia ki. Kine ki Nongsharai, kim don ka jingshem mynsiem, ki dawa-matlah da kaba pynlong ia lade ki Nonghiar-Pateng na ka Jaid Lebi, ka Jaid Lyngdoh jong ki Jiw hyndai. Kumta, kumba ki Lyngdoh-Lebi mynshuwa ki long kiba arsap, ki ruh mynta ki long. Kim lah ban lait na ka Pop, bad katba duwai ki hap ban duwai map-pop; namar ki niew tlot-bor ia ka Snam U Trai Jisu, kim lah ban ngeit ba ka don bor ban pynkhuid ia ki pop. U Juda u la kren shaphang jong ki kumne : Judah 1:12.13,16——"..... Ki Nong-sharai kiba bsa sngaid ia lade khlem da sheptieng, ki Lyoh ba khlem um ia kiba la rong kynting noh da ki lyer, ki Dieng Synrai kiba khlem soh kiba la iap noh ar-sien ia kiba la rat noh. Ki jingatphyilung kiba khih dom

eh ka duriaw, kiba sei-tyrtho ia ka jinglehrain jong ki hi: Ki khlur ba iaid sakma ha kaba ia u Lyoh ba iong jong ka jingdum la ri noh sha ki bymjukut .. ... Kine ki long kiba ia kren khnium, kiba rud wad-daw, kiba iaid katba kum ki jingkwah-brai jong ki hi; bad ka shyntur jong ki ka kren ia kiei kiei kiba at-sarong, ki da niew shiliang-khmat ia ki briew na ka bynta ka jingmyntoi."

U Trai Jisu pat um shym la rung ha ka Phon (Fund) Tyngka jong ki Pharisi lymne dawa ia ka ba ka long ka jong U. Em, namar um shym wan na ka Jaid Lebi (Jaid Lyngdoh); hynrei na ka Jaid Juda (Jaid Syiem). Hebru 7:14 — "Ka paw shynna ba u Trai jong ngi u la mih na U Juda. Kumta, haba u wan sha ka pyrthei, um shym pan ne dawa pisa nano nano: namar ka Tyngka kam lah ban siewspah ne pynkhuid ia ka pop u briew. Te, haba u wan u la ai ei ia la ka jingim kat ha uta uba mon ban ngeit ne pdiang ia ka. Ka jingdawa jong u na ki briew baroh ka long Tang Ban Ngeit bad Kohnguh ha U. Isaiah 55:1, 2 — 'Kaw!, jar uba sliang to wan sha ki um, bad uta u bym don sbai; wan, to thied bad bam; wan kein to thied ka Wain bad ka Dud khlem sbai bad khlem dor. Balei phi pynlut sbai ia ka bym long Kpu? bad ka jingtrei jong phi ia ka bym pynkdang? To shah-shkor biang biang ia Nga bad bam ia kata kaba bha, To ka Mynsiem jong phi kan pynsngewtha ia lade ruh ha kaba khlein."

Kane ka Jingiathuh- lypa ka mut, Bym pynim shuh ia u briew da ki jingknia ne Jingleh-niam ba bun jaid, ne da ka Tyngka bad ki Jingkynshew ba bun rukom; hynrei tang da ka Jingngeit ha ka Jingsait ka Snam jong U halor ka ka Diengphna jong U Lum Kalbari. Ioannis 6, 47, 48——"Shisha nga ong ha phi, Jar uba ngeit ha nga u don ka jingim-bymjukut......Nga nga long U Kpu jong ka Jingim........." Hangne don bun kiba sngewthuh-bakla. Ki pynshongnia ba uto u Kpu ba U Jisu u ai ha ki Synran u dei shisha u Kpu ba U Jisu u ong; namar kata, kim bit ban duh ia U, ki da hikai

bakla ruh ia kiwei kumjuh. Hynrei em, une u long tang ka Dak ne Jingphla; U Kpu ba shisha u long U Jisu hi; kaba mut, U Mynsiem Ba-Khuid. Na kata ka daw-baroh ki Synran ki la kyllon mynba la kem ia U Jisu wat la ki la dep bam lpa ia U. Sa kawei pat ka daw ka long, Namar kim pat ioh bam na uta u Kpu ba shisha uba long U Mynsiem Ba-Khuid. Une kein U Kpu Ba-Shisha ba U Jisu u la ong. Ki Apostol, na-duh ba ki la dih ia Une ha ka Sngi Pentekost kim ju kyllon shuh. Nga nguh ia U Blei ba nga la shem ia kane kaba ki Synran Ba-Nyngkong ki la shem; te, kum ma ki, ngam lah shuh ban kyllon. Nga da sngewthuh shai ba U Jisu u rah ia nga borabor ha ki Tyrpeng Ba-Maian jong U, bad nga la la·t lut na ki jakhlia baroh jong ka pyrthei. Kaba sah ha nga ka long Tang ka Jingiaroh ia U junom shaduh Bymjukut : Amen.

Printed at Rilum Printing House
Mawkhar Main Road Shillong.
☎ 242876